

Het geven van meerdere soorten voedingen aan de hond

Op basis van welke informatie beslist een consument in Nederland hoeveel soorten hondenvoer hij geeft en wat is de rol van de producent daarin?

Amber Hendriksen
08-07-2020

Het geven van meerdere soorten voedingen aan de hond

Op basis van welke informatie beslist een consument in Nederland hoeveel soorten hondenvoer hij geeft en wat is de rol van de producent daarin?

Auteur

A. Hendriksen
Studentnummer: 3025467
Diergezondheid &
Management
Aeres Hogeschool
Dronten

Afstudeerdocent

M. Halff
Functie: teamleider
Diergezondheid &
management
Aeres Hogeschool
Dronten

Tweede beoordelaar

B. Bijsterveld
Functie: docent
Diergezondheid &
management
Aeres Hogeschool
Dronten

08-07-2020

DISCLAIMER

Dit rapport is gemaakt door een student van Aeres Hogeschool als onderdeel van zijn/haar opleiding. Het is géén officiële publicatie van Aeres Hogeschool. Dit rapport geeft niet de visie of mening van Aeres Hogeschool weer. Aeres Hogeschool aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade voortvloeiend uit het gebruik van de inhoud van dit rapport.

Voorwoord

Voor u ligt mijn afstudeerwerkstuk 'Het geven van meerdere soorten voedingen aan de hond', welke is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding Diergezondheid&Management aan de Aeres Hogeschool Dronten. Van februari 2020 tot en met juli 2020 ben ik bezig geweest met het schrijven van dit onderzoek.

Mijn interesse in dit onderwerp is ontstaan door mijn functie als verkoopmedewerker in een dierenwinkel. Regelmatig krijg ik daar namelijk de vraag van klanten of zij verschillende soorten hondenvoedingen met elkaar kunnen combineren en/of afwisselen, of zie ik klanten meerdere voedingen aanschaffen. Bovendien loop ik op het moment stage bij de producent 'Queens Products' van het product Smuldier (diepvries diervoeding). Het bedrijf heeft al verschillende onderzoeken gedaan naar behoeften van consumenten waaruit ook blijkt dat er hondeneigenaren zijn die meerdere soorten hondenvoedingen geven. Desondanks dat er nog weinig onderzoek is gedaan naar bijvoorbeeld de eventuele risico's aan het geven van meerdere soorten voedingen aan hond blijkt dat hier toch belangvoorstelling voor is. Maar welke beweegredenen hebben hondeneigenaren hiervoor en op basis van welke informatie zijn zij tot dit besluit gekomen? Hebben de hondenvoerproducenten hier een mogelijke rol in en wat adviseren zij? Deze vraagstukken zijn onbekend en dienen onderzocht te worden om meer inzicht te krijgen in de aankoopbeslissing rondom het geven van meerdere soorten hondenvoedingen. In overleg met mijn afstudeerbegeleider, M. Halff, heeft dit onderwerp verder vorm gekregen.

Graag wil ik alle hondeneigenaren, producenten en mijn stagebegeleider R. van de Bruinhorst bedanken voor hun medewerking aan dit onderzoek. Ook wil ik mijn tweede assessor B. Bijsterveld bedanken voor zijn waardevolle feedback en P. van Honk voor de hulp bij het uitvoeren van de statistische testen. In het bijzonder wil ik graag mijn afstudeerdocent M. Halff bedanken voor de fijne begeleiding en alle waardevolle feedback die ik heb gekregen gedurende dit onderzoek.

De inleiding en materiaal & methode zijn aangepast aan de hand van de feedback en dienen daarom opnieuw beoordeeld te worden.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Amber Hendriksen

Duiven, 8 juli 2020

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	6
Abstract	7
1 Inleiding	8
2 Materiaal & Methode.....	17
2.1 Onderzoeksopzet.....	17
2.2 Data-verzameling.....	17
2.3 Analysemethode.....	19
3 Resultaten.....	20
3.1 Consumentenonderzoek	20
3.1.1 Aantal soorten hondenvoedingen	21
3.1.2 Beweegredenen één soort voeding	23
3.1.3 Beweegredenen meerdere soorten voeding	26
3.1.4 Gebruikte informatie	28
3.2 Producentenonderzoek	33
3.2.1 Afwisselende voeding.....	33
3.2.2 Combineren en/of afwisselen van droogvoer en natvoer	34
3.2.3 Combineren en/of afwisselen van droogvoer en vers vlees	34
3.2.4 Verschil mengen/afwisselen tussen geperste of geëxtrudeerde brok.....	36
3.2.5 Algemeen advies: 1 of meerdere soorten voeding	36
3.2.6 Totstandkoming advies producenten.....	38
4 Discussie.....	39
Samenvatting resultaten	39
Aanpak en proces – formulering deel- en hoofdvragen	39
Aanpak en proces – consumentenonderzoek	40
Aanpak en proces – producentenonderzoek	41
Resultaten onderzoek	42
5 Conclusie en aanbevelingen	44
Conclusies deelvragen.....	44
Conclusie hoofdvraag.....	47
Aanbevelingen.....	49
Literatuurlijst	51
Bijlage I Enquête hondeneigenaren	54
Bijlage II Vragenlijst producenten	58
Bijlage III Resultaten enquête	60
Controle vragen.....	60
Verschillende consumentengroepen	61

Informatiebronnen	63
Beweegredenen hondeneigenaren	64
Gebruik van de voedingen	66
Combineren/afwisselen niet goed voor de hond	66
Bijlage IV Interviewverslagen	68
Interview 1: Yarra (producent droogvoer en natvoer)	68
Interview 2: Smølke, Rodi en Raw4dogs (producent droogvoer, natvoer en vers vlees)	72
Interview 3: Royal Canin (producent droogvoer en natvoer)	75
Interview 4: Prins Petfoods (producent droogvoer, natvoer en vers vlees)	80
Interview 5: Jarco (producent droogvoer, natvoer en vers vlees)	84
Interview 6: Farmfood (producent droogvoer, natvoer en vers vlees)	87
Interview 7: Euro-premium (producent droogvoer)	90
Interview 8: Denkadog (producent droogvoer)	93
Interview 9: DARF (producent droogvoer, natvoer en vers vlees)	97
Interview 10: BARFmenu (producent natvoer en vers vlees)	101
Interview 11: Bandit (producent natvoer en vers vlees)	104
Bijlage V Testen SPSS	108

Samenvatting

In Nederland is er tot op heden nog geen onderzoek gedaan naar het geven van meerdere soorten hondenvoedingen. De veel gestelde vragen op hondenfora en op websites van hondenvoerproducenten laten zien dat dit wel een topic is wat de hondeneigenaren bezig houdt.

Door onderzoek te verrichten naar verschillende consumentengroepen (op basis van samenstelling van het huishouden, leeftijd van de hondeneigenaar en de hoofdvoeding) kan vastgesteld worden waarom wordt gekozen voor een bepaald aantal voedingen en hoe dit besluit tot stand is gekomen. Door tevens onderzoek te doen naar de hondenvoerproducenten wordt inzicht verkregen in de adviezen die gegeven worden. Het uiteindelijke doel van dit onderzoek is vaststellen hoe hondenvoerproducenten hondeneigenaren het beste kunnen informeren omtrent dit onderwerp en inzicht verkrijgen in de rol van de producent binnen dit geheel. Er is onderzoek gedaan met behulp van de volgende hoofdvraag: *‘Op basis van welke informatie beslist een consument in Nederland hoeveel soorten hondenvoer hij geeft en wat is de rol van de producent daarin?’*

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden is er een consumentenonderzoek gedaan met behulp van een enquête (n = 590). Om adviezen van hondenvoerproducenten in kaart te brengen zijn 11 producenten geïnterviewd.

De resultaten van dit onderzoek laten zien dat er een significant verband is tussen de hoofdvoeding en het aantal voedingen dat gegeven wordt. Droogvoer en vers vlees worden voornamelijk als enige voedingssoort gebruikt, natvoeding dient als bijvoeding. Tevredenheid over de huidige voedingssoort is de belangrijkste reden om te kiezen voor één soort voeding. Tevens wordt gedacht dat het geven van meerdere soorten voedingen niet goed is voor de hond. De belangrijkste redenen om te kiezen voor meerdere soorten hondenvoedingen zijn: profiteren van verschillende voordelen, variatie aanbieden, hond verwennen en de voeding smaakvoller maken. Hondeneigenaren zoeken voornamelijk zelf naar informatie via zoekmachines, voerwijzer.com, hondenfora en de website van de hondenvoerproducent. Hieruit blijkt ook dat de hondenvoerproducent een rol speelt in de informatievoorziening. Verder worden de adviezen van dierenartsen en fokkers opgevolgd.

Hondenvoerproducenten geven wisselende adviezen. De meeste producenten geven aan dat de hond geen afwisselende voeding nodig heeft, maar dat het geven van meerdere soorten voedingen wel mogelijk is. Het combineren met vers vlees ligt gevoeliger. De adviezen zijn gebaseerd op basis van ervaringen.

Er worden verschillende aanbevelingen gedaan aan producenten omtrent de informatievoorziening en het aanbod. Verder onderzoek is benodigd om de mogelijke risico's en de behoeftes van de consumenten beter in kaart te brengen.

Abstract

No research has been conducted among dog owners of the Netherlands using multiple types of dog food. The frequently asked questions on dog forums and websites of dog food manufacturers shows that this is a topic that keeps their mind occupied.

By conducting research into various consumer groups (based on household composition, age of the dog owner and main food) can be determined why a certain number of foods is chosen and how the final decision was made. The dog food manufactures were also investigated in order to gain insight in their given advices. The aim of this thesis was to determine how dog owners can best be approached by manufactures and gain insight into the role of the manufactures. Therefore, the main question is: 'Based on which information decides a consumer in the Netherlands how many types of dog food he gives and what is the role of the manufacturer in this matter?'

In order to answer the main question, a survey was developed (n = 590). To map the advices of the dog food manufacturers, 11 manufacturers were interviewed.

The results of the investigation demonstrate a significant relationship between the main food and the number of food given. Dry food and fresh meat are mainly used as the only food type, wet food serves as supplementary food. Satisfaction with the current diet was the main reason behind choosing one type of food. Furthermore, it is also assumed that feeding multiple types of food is not healthy. The main reasons for choosing multiple types of dog food are: taking advantage of different benefits, offering variety, spoiling the dog and making the food tastier. Dog owners mainly search for information on the internet themselves. Searching engines, voerwijzer.com, dog forums and the website of the dog food manufacturer were the preferred source of information. This indicates that the dog food manufacturer plays a role in the provision of information. Furthermore, the advice of veterinarians and breeders are being followed.

Varying advice is given by dog food manufacturers. Most manufacturers indicate that it is not necessary to switch among certain types of dog food. However, combining multiple types of dog food is possible. Combining multiple types of dog food with fresh meat is a bit delicate. The advice given is based on experiences.

Several recommendations are made to manufacturers regarding the provision of information and supply. Further research is needed in order to identify potential risks and to better understand the motivations of dog owners.

1 Inleiding

De diervoedingsbranche heeft een belangrijke economische rol binnen Europa. Dit komt doordat 80 miljoen Europese huishoudens beschikken over minimaal één huisdier. De jaarlijkse verkoop van voedingsproducten voor huisdieren vertegenwoordigt een omzet van 21 miljard euro, met een totaalvolume van 8,8 miljoen ton (Fediaf, 2018). In Nederland speelt de diervoedingsbranche ook een grote rol. In het jaar 2016 werd er 674 miljoen kilo honden- en kattenvoer geproduceerd. De voeding was goed voor een omzet van 624 miljoen euro (Centraal Bureau voor Statistiek, 2019).

In Nederland is 18,4% van de huishoudens in het bezit van één of meer honden. In totaal zijn dit 1.240.000 huishoudens. Er zijn 1.500.000 honden in Nederland, wat betekent dat er één tot twee honden per huishouden aanwezig zijn. Vrijwel alle hondeneigenaren (91%) geven aan hun huisdier te hebben aangeschaft voor gezelschap (Trendpanel Gezelschapsdieren, 2019). De honden krijgen steeds meer de status van volwaardig gezinslid. Dit heeft geleid tot hondeneigenaren die graag veel geld uitgeven om ervoor te zorgen dat de eigen honden de best mogelijke levenskwaliteit hebben (Euromonitor, 2014). Ook wat betreft de voedingskeuze houden hondeneigenaren rekening met de behoeften van het dier. Een juiste voedingskeuze is van belang aangezien de voeding een belangrijke rol speelt in het welzijn van de hond. Zo zou het gebruik van een juiste nutritioneel compleet en uitgebalanceerd commercieel dieet bijdragen aan een langere, gezondere levensduur bij huisdieren (Laflamme et al., 2008).

De productkeuze in de hondenvoeding is divers. Een veel gebruikte methode om de soorten voedingen te classificeren is aan de hand van het verschil in de verwerkingsmethode, conserveringsmethode en vochtgehalte. Het gaat hierbij om de categorieën droogvoer, semi moist en natvoeding (Case, Daristotle, Hayek, & Raasch, 2011). Hiervan zijn droogvoer en natvoer de meest gangbare vorm (Nijboer, Post, Bosch, & Corbee, 2017). De verschillende soorten voedingen zijn verkrijgbaar in een complete en aanvullende variant. De complete variant is een volledige uitgebalanceerde voeding en is door de samenstelling toereikend als dagrantsoen, terwijl de aanvullende variant slechts toereikend is als dagrantsoen indien het samen met andere diervoeders wordt gebruikt (Hagen-Plantinga, 2017).

Droogvoeding

Droogvoerders bevatten een vochtgehalte lager dan 12% (Nijboer et al., 2017). Hieronder vallen producten zoals geëxpandeerde brokken, geperste brokken, diner, gevriesdroogd hondenvoer en hondenkoekjes. Er bestaan grote verschillen in ingrediënten- en voedingsstoffsamenstelling tussen droogvoerders (Hagen-Plantinga, 2017). Een groot deel van de droogvoerders voor honden bestaat uit de volgende ingrediënten: verschillende granen, vlees, gevogelte of visproducten, sommige zuivelproducten, plantaardige vetten/ oliën, en vitamine- en mineraalsupplementen. Droogvoeding is over het algemeen goedkoper dan de andere soorten voedingen, is lang houdbaar vanwege het lage vochtgehalte, is gemakkelijk in grote hoeveelheden op te slaan en omvat voordelen met betrekking tot de mondhygiëne (Case et al., 2011).

Semi moist voedingen

Semi moist voedingen bevatten een vochtpercentage van 14 tot 60% (Nijboer et al., 2017). Deze voeding bestaat uit verse of ingevroren dierlijke weefsels, granen, vetten en eenvoudige suikers. Semi moist voedingen hebben een zachtere textuur dan de droogvoedingen wat bijdraagt aan de aanvaardbaarheid en smakelijkheid bij sommige honden. Daarnaast zorgt het hoge suikergehalte ook voor de smakelijkheid en verteerbaarheid gelijk aan die van de natvoedingen. De voeding is bovendien lang houdbaar en hoeft niet gekoeld bewaard te worden, mits ongeopend (Case et al., 2011).

Natvoeding

Natvoerders bevatten in de regel meer dan 60% vocht (gemiddeld rond de 75 – 80%). Deze worden aangeboden in een variëteit aan vormen en verpakkingen (Hagen-Plantinga, 2017). Onder natvoerders vallen producten zoals blikvoer, houdbare worsten, voedingen met saus of jus maar ook de verschillende rauwe diervoeders: BARF (Biologically Appropriate Raw Food), NRV (Natuurlijke Rauwe Voeding) en KVV (Kant-en-klaar Vers Vlees). Alhoewel de rauwe producten qua vochtgehalte binnen de natvoeding zouden moeten worden ingedeeld, is er toch voor gekozen om deze rauwe producten als een losstaand voedingstype te bespreken. Deze keuze is gemaakt omdat natvoedingen in tegenstelling tot rauw vlees op hoge temperatuur wordt gebracht waardoor het product steriel wordt gemaakt.

Veel natvoerders bevatten een hoog aandeel aan vlees en dierlijke bijproducten. Een complete natvoeding kan bestaan uit de volgende ingrediënten: spiervlees, gevogelte/visvlees/dierlijke bijproducten, graan, plantaardige eiwitten en vitamines en mineralen. Aan de aanvullende voedingen, ook wel vleesproducten genoemd, zijn geen vitamines en mineralen toegevoegd. Hondeneigenaren geloven dat natvoeding smakelijker en gemakkelijker te verteren zou zijn dan droogvoer. Hierdoor zou de acceptatiegraad bij honden hoger liggen. Daarnaast is het lang houdbaar (mits ongeopend) en beschikken de producten gemiddeld over hogere gehalten aan eiwit en vet (op droge stof basis) vergeleken met de droogvoerders (Case et al., 2011).

Rauwe vleesvoeding

Zoals hierboven al kort genoemd kunnen binnen de rauwe vlees voeding verschillende varianten onderscheiden worden. Zo kan de eigenaar zelf een vers vlees dieet samenstellen of kan er gekozen worden voor een commercieel verkrijgbare rauwe vleesvoeding. Rauwe diervoeding is vers verkrijgbaar, bevroren of gevriesdroogd (Freeman, Chandler, Hamper, & Weeth, 2013).

De term BARF is een afkorting die staat voor “Biologically Appropriate Raw Food” of “Bones and Raw Food”. De BARF-methode houdt in dat het menu voor de hond zelf samengesteld wordt. De basis van het BARF-dieet bestaat over het algemeen uit 50 tot 60% botten en rauw vlees, 15 tot 20% rauwe groenten, 10 tot 15% orgaanvlees en 5 tot 10% overige voeders (tafelrestjes, supplementen, olie) (Nijboer et al., 2017). Een andere voermethode waarbij de consument zelf zijn dieet samenstelt is de NRV-methode. NRV staat voor “Natuurlijk Rauw Voeding”. Hierbij worden er voornamelijk hele prooidieren gegeven aan de hond en streeft men daar waar mogelijk naar het zoveel mogelijk voeren van complete karkassen (Hagen-Plantinga, 2017). Tot slot is er ook nog commerciële vers vleesvoeding verkrijgbaar. Dit wordt in de volksmond ook wel KVV genoemd, wat staat voor Kant en Klaar Vers Vlees. KVV is een samengestelde, gemalen voeding die bestaat uit spiervlees, orgaanvlees, vleesbotten en mogelijk groenten en/of fruit (Nijboer et al., 2017). Deze producten zijn verkrijgbaar in een aanvullende of complete variant (met of zonder vitamines- en mineralentoevoeging), en zijn meestal in een bevroren vorm te koop (Freeman & Michel, 2001).

Rauw vlees zou over diverse voordelen beschikken. De volgende voordelen worden genoemd: meest natuurlijke voeding (voorouders hond), verbeterde functie van het immuunsysteem, verbeterde vitaliteit en algemene gezondheid, meer energie, verminderde lichaamsgeur, schonere tanden en een verbeterde/glanzende vacht (Case et al., 2011; Freeman et al., 2013; Hagen-Plantinga, 2017; Morelli, Bastianello, Catellani, & Ricci, 2019).

In de Verenigde Staten is er een onderzoek gedaan naar de beweegredenen van hondeneigenaren om te kiezen voor het voeren van rauw vlees aan de hond. Dit zijn de voornaamste redenen die genoemd worden: het voeren van een rauw vlees dieet is gezonder (77.4% van de respondenten), het voeren van een rauw vlees dieet is natuurlijker (71.2%) en het verbetert de huid/vacht (67.5%) (Morgan, Willis, & Shepherd, 2017). Dit onderzoek is uitgevoerd bij 1.598 hondeneigenaren die rauwe vleesvoeding geven aan hond. Ondanks de vele voordelen die genoemd worden zijn er echter

geen gepubliceerde gegevens beschikbaar ter ondersteuning van een daadwerkelijk gezondheidsvoordeel voor huisdieren die rauw vlees krijgen (Laflamme et al., 2008; Hagen-Plantinga, 2017).

Carnivoor of omnivoor?

Een primaire motivatie voor het voeren van rauw vlees houdt verband met de overtuigingen dat de hond een carnivoor zou zijn. Na meer dan een eeuw aan discussies, is nu algemeen overeengekomen dat de enige voorouder van alle huishonden, oud en modern, de grijze wolf (*Canis lupus*) is (Serpell, 2017). Hondeneigenaren willen rauw vlees voeren omdat de voorouders van de hond, de wolf, eenzelfde eetpatroon had (Case et al., 2011). Gegevens over de voedingsecologie van wolven geven aan dat wolven echte carnivoren zijn die een verwaarloosbare hoeveelheid plantaardig materiaal consumeren. Aangezien de domesticatie van de hond in een relatief korte periode heeft plaatsgevonden zou het genoom van de hond overwegend hetzelfde zijn als die van zijn voorvader. De hond wordt daarom ook geclassificeerd als carnivoor (Bosch, Hagen-Plantinga, & Hendriks, 2014).

Onderzoek zoals verricht door Axelsson en collega's (2013) heeft echter aangetoond dat er grote verschillen zijn tussen de spijsverteringstelsels van honden en wolven. Bij dit onderzoek bestudeerden de onderzoekers het genoom van wolven en honden en gingen hierbij opzoek naar de verschillen. Hierbij is gebleken dat er een verandering heeft plaatsgevonden van drie genen wat ervoor heeft gezorgd dat de hond in tegenstelling tot de wolf aangepast is aan een zetmeelrijk dieet. Het gaat hierbij om drie genen die een sleutelrol hebben in de vertering van zetmeel; AMY2B, MGAM en SGLT1 (Axelsson et al., 2013). Bovendien zijn enkele nutriënten (arachidonzuur, taurine en vitamine A), die alleen in dierlijke producten voorkomen, essentieel voor carnivoren. De hond is echter in staat deze nutriënten te vormen uit andere voedingsstoffen en kan dus theoretisch overleven op een dieet zonder dierlijke ingrediënten. De laatste 40 jaar wordt de classificatie van de hond als carnivoor daarom ook in twijfel getrokken door de wetenschappers. Hoewel de hond wordt geclassificeerd als carnivoor, zou de hond kijkend naar de spijsverterings- en metabole eigenschappen meer op de omnivoor lijken dan op carnivoor (Bosch et al., 2014).

Onderzoeken naar de meest gegeven voedingssoort aan de hond

Uit een onderzoek van TNS NIPO is gebleken dat 80% van de Nederlandse huishoudens de honden voornamelijk commerciële hondenvoeding (droogvoer en/of blikvoer) geeft. Over de samenstelling van de andere voerwijzen is niks bekend gemaakt in dit onderzoek. Dat droogvoer een veel gegeven voedingssoort is in Nederland blijkt ook uit een onderzoek van Euromonitor (2018). In het jaar 2018 werd er 102 miljoen kg aan droogvoer verkocht met een omzet van 242,5 miljoen euro. Van natvoeding werd daarentegen 30 miljoen kg verkocht met een omzet van 80 miljoen euro (Euromonitor International, 2018).

De laatste jaren is er een trend ontstaan in het voeren van rauwe voeding aan honden. Dit heeft geleid tot een grote toename in de hoeveelheid en variantie aan commerciële rauwe producten (Hagen-Plantinga, 2017). Geschat wordt dat 51% van de hondeneigenaren in Nederland de hond gedeeltelijk of volledig voert met producten op basis van rauw vlees (van Bree et al., 2018). Exacte gegevens zijn echter niet bekend.

Gegevens uit een onderzoek uitgevoerd door MarketResponse Nederland laten zien dat 79% van de hondeneigenaren in Nederland voornamelijk droogvoer als hoofdvoeding gebruikt, daaropvolgend gebruikt 6% natvoeding en 4% gebruikt diepvries diervoeding als hoofdvoeding. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Queens Products en is ingevuld door 514 hondeneigenaren (R. van de Bruinhorst, persoonlijke communicatie, 5 april 2020).

Bekend is wat de meest gegeven voedingssoorten zijn in Nederland. Er is echter geen wetenschappelijk onderzoek gedaan in Nederland waarbij hondeneigenaren ook de mogelijkheid

hebben gekregen om aan te geven dat naast de hoofdvoeding ook een andere voeding wordt gegeven. In het buitenland is wel een soortgelijk onderzoek uitgevoerd waaruit blijkt dat hondeneigenaren niet specifiek één hoofdvoeding geven, maar daarnaast ook andere soorten voedingen geven. 50% van de hondeneigenaren in Australië en de Verenigde Staten die droogvoer geven, voeren de hond volledig met droogvoer. 0 tot 4% van de honden wordt volledig gevoerd met blikvoer, wat betekent dat blikvoer veelal in combinatie met andere voeding of ter afwisseling wordt gevoerd. 16% van de honden krijgt rauwe voeding als onderdeel van de hoofdmaaltijd, en 8% krijgt minimaal één keer per week rauw vlees als extraatje of beloning. 63% van de mensen die geen gebruik maakt van commerciële voeding gebruikt minimaal in de helft van het dieet rauw vlees (Laflamme, et al., 2008).

Door naar de verschillende onderzoeksgegevens van TNS NIPO, Euromonitor, MarketResponse en de onderzoeken uit Australië en Verenigde Staten te kijken, kan verwacht worden dat hondeneigenaren in Nederland naast de hoofdvoeding ook andere soorten hondenvoer geven. Uit onderzoek van Queens Products blijkt dat dit met rauw vlees ook zeker het geval is. Van de 480.000 huishoudens die rauwe vleesvoeding geven aan de hond geeft 12% rauw vlees als hoofdvoeding. De overige 88% gebruikt rauwe vleesvoeding als vervanging van de hoofdvoeding (38%), als bijvoeding (22%) of als verwennerij (40%) (R. van de Bruinhorst, persoonlijke communicatie, 5 april 2020).

Het geven van verschillende soorten voedingen aan de hond

Kijkend naar de onderzoeksresultaten uit het onderzoek van Laflamme et al. (2008) valt op dat weinig hondeneigenaren in Australië en de Verenigde Staten kiezen voor één soort hoofdvoeding. Veel hondeneigenaren kiezen ervoor om voedingen met elkaar te combineren en/of af te wisselen.

Dat de behoefte aan het geven van meerdere soorten hondenvoedingen ook in Nederland een rol speelt blijkt ook uit vragen die gesteld worden door hondeneigenaren op verscheidene fora en websites. Veel gestelde vragen zijn: “kan ik vers vlees met brokken combineren?” (Voerwijzer, 2011; Pets Place, 2017), “Ik heb gehoord dat je brokken en vers vlees of blikvlees niet zomaar maar mengen, klopt dit?” (DigiDog, 2019), “Kan je blikvoer en brokken met elkaar mengen zonder problemen?” (Hondenpage, 2011; Het HondenForum, 2015), “Wie heeft er ervaring met het gecombineerd voeren?” (Bokt, 2012). Op deze vragen worden verschillende antwoorden gegeven (voornamelijk beantwoord door andere hondeneigenaren). De vraag is namelijk of dit wel gezond is aangezien de risico's van het geven van meerdere soorten voedingen niet wetenschappelijk onderzocht zijn. Er is geen wetenschappelijk bewijs dat het gelijktijdig/afwisselend voeren van verschillende soorten voedingen niet zou kunnen. Het verteringsstelsel is namelijk in staat om zich aan te passen aan de voeding die de hond binnenkrijgt (Nijboer et al., 2017). Toch blijkt uit de praktijk dat veelal het advies wordt gegeven om slechts één soort hoofdvoeding te geven, en geen verschillende soorten voedingen met elkaar af te wisselen. Hiervoor worden verschillende argumenten gegeven die gebaseerd zijn op de mogelijke risico's die dit met zich mee zou kunnen brengen.

De argumenten voor de eventuele risico's die gegeven worden door consumenten en producenten baseren zich op het feit dat er grote verschillen zijn tussen de samenstelling van de verschillende hondenvoedingen. Zo is de hoeveelheid koolhydraten (en nog specifiek de hoeveelheid zetmeel) een groot verschil tussen rauw vlees en droogvoer. Door deze verschillen kunnen met name honden met een gevoelig spijsverteringsstelsel last krijgen wanneer diverse soorten met elkaar gemengd worden. Als belangrijkste oorzaak hiervan wordt genoemd de zuurgraad van de maag die verandert bij een andere soort voeding. Zo zorgt zetmeel ervoor dat de pH in de maag stijgt (Eveleens, 2018). De pH van de maag van de hond is 1 tot 2. Het maagzuur van de hond is daarmee zuurder dan die van mensen (pH 2 tot 4). Door deze lagere zuurgraad kunnen honden botten verteren. Daarnaast biedt het bescherming tegen schadelijke bacteriën (Grandjean, 2006). Het laten stijgen van de pH is niet wenselijk wanneer er tevens rauw vlees wordt gegeven aangezien die lage zuurgraad nodig is

voor de veilige vertering ervan. Het zou kunnen dat ziekmakende bacteriën door de hogere zuurgraad de maag overleven. Ook het activeren van enzymen voor de verdere vertering van het voedsel zijn afhankelijk van deze lage zuurgraad.

Het voeren van verschillende soorten voedingen zou dus een risico met zich mee kunnen brengen. Echter hebben onderzoeken naar dit specifieke risico tegenstrijdige resultaten opgeleverd waardoor dit niet is bewezen (Eveleens, 2018). Een ander risico kan liggen in het feit dat de darm lengte deels bepaalt hoe lang het voer in het verteringsstelsel blijft, en aangezien de hond een relatief korte darm heeft is er een korte verblijfstijd van het voer (Nijboer et al., 2017). Wanneer de vertering mogelijk langer duurt doordat meerdere soorten hondenvoedingen samen in het verteringsstelsel terecht komen kan dit wellicht een probleem opleveren. De darm speelt namelijk een belangrijke rol in de vertering van zowel eiwitten, vetten, glycogeen als zetmeel. Een te snelle passagesnelheid van het voedsel zorgt bovendien voor het ontstaan van diarree (Nijboer et al., 2017).

De beslissing tot het doen van een aankoop

Ondanks dat er mogelijk risico's zijn verbonden aan het geven van meerdere soorten voedingen aan de hond is uit wetenschappelijk onderzoek (Laflamme et al., 2008) gebleken dat er toch hondeneigenaren zijn die hier wel voor kiezen. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat de consument wil profiteren van de voordelen van beide soorten voedingen. Zo kan natvoer (dat beschikt over een hoog vetgehalte) worden toegevoegd aan droogvoer om de textuur en de smakelijkheid (in de ogen van de eigenaar) van de droogvoeding te vergroten (Corbee et al., 2016). Echter zijn de beweegredenen van de hondeneigenaren in het onderzoek van Laflamme et al. (2008) niet onderzocht. Door naar de gegeven onderzoeksresultaten te kijken en de veel gestelde vragen op fora is de verwachting dat er in Nederland ook hondeneigenaren zijn die meerdere soorten hondenvoedingen aan de hond (willen) geven ondanks de eventuele risico's die dit met zich meebrengt. Het is echter niet bekend om hoeveel hondeneigenaren dit gaat en wat de eventuele beweegredenen hiervoor zijn.

Om inzicht te krijgen in het besluitvormingsproces van hondeneigenaren omtrent het kiezen van één of meerdere soorten hondenvoedingen is het van belang om te kijken naar het consumentengedrag. De consument doorloopt enkele fasen voordat hij overgaat tot de aankoop van een product. In dit geval één of meerdere soorten hondenvoedingen. De fasen van het consumentenbeslissingsproces zijn: probleemherkenning, informatie zoeken, evalueren van alternatieven, aankoopbeslissing en evaluatie na de koop (Peters, 2014).

Fase 1 (probleemherkenning) start wanneer de hondeneigenaar recent een hond heeft aangeschaft en voor het eerst voeding moet gaan aanschaffen of wanneer een hondeneigenaar erachter komt dat de hondenvoeding op is. Vervolgens zal de hondeneigenaar op zoek gaan naar informatie (fase 2). De huisdiereigenaren in Nederland raadplegen voornamelijk het internet voor de benodigde informatie. Hierbij zoekt 56,3% van de huisdierbezitters weleens informatie omtrent het onderwerp voeding (Trendpanel Gezelschapsdieren, 2019). Ten slotte zijn er veel consumenten die informatie verzamelen door naar ervaringen van anderen te informeren en dan bij voorkeur mensen die er verstand van hebben en als betrouwbaar worden gezien (Nederstigt & Poiesz, 2018). Dit is ook te zien bij de huisdiereigenaren. 64% van alle huisdiereigenaren geeft aan de dierenarts te raadplegen voor informatie. De dierenarts wordt gezien als een betrouwbare bron door 80% van de huisdiereigenaren (Trendpanel Gezelschapsdieren, 2019). Hoe uitgebreid de hondeneigenaar opzoek gaat naar informatie is afhankelijk van de mate van betrokkenheid (low involvement versus high involvement). Afhankelijk van deze betrokkenheid zal fase 3 wel of niet gaan plaatsvinden. De aankoopbeslissing (fase 4) start in de winkel. In de winkel weten consumenten vaak niet meer wat er gekozen moet worden, wat tot keuzestress leidt. De confrontatie met verschillende merken en diensten leidt in meer of mindere mate tot constante beïnvloeding. De manier waarop consumenten beïnvloed worden, zijn in gedeeld in psychologische factoren (behoeften en motieven, leerprocessen,

perceptie, persoonlijkheid & attitude), sociale factoren (gezin & referentiegroepen) en persoonlijke omstandigheden (demografische kenmerken, levensstijl en situationele factoren). Tijdens het geven van de voeding aan de hond evalueert de hondeneigenaar zijn aankoop (fase 5). De uitkomst hiervan bepaalt of de hondeneigenaar overgaat tot een eventuele herhalingsaankoop (Peters, 2014).

Het beslissingsgedrag dat hierboven wordt omschreven kan in enkele minuten plaatsvinden maar het proces kan ook een periode van weken of maanden beslaan. Dit is afhankelijk van onder andere het type consument en het type product dat wordt aangeschaft. Duidelijk mag zijn dat niet alle beslissingen op dezelfde manier tot stand komen. Zo zijn er consumenten die vanuit gemakzucht vaak routinematig beslissingsgedrag vertonen. De klanten vertrouwen dan op eerdere ervaringen en nemen niet de moeite om de alternatieven nogmaals af te wegen. In de praktijk blijkt echter dat de consument ook behoefte heeft aan afwisseling en daarom afwisselingsgericht koopgedrag vertoont. Daarnaast kan het koopgedrag van de consument situatiebepalend zijn. Dit betekent dat het van de omstandigheden afhankelijk is hoe het beslissingsproces loopt. Dit kan impuls koopgedrag uitlokken (Nederstigt & Poiesz, 2018).

Consumentengroepen

Op basis van de persoonlijke omstandigheden zijn consumenten in allerlei groepen in te delen. Demografische factoren zijn de meest gebruikte criteria voor de segmentatie van consumentengroepen. Dit is bijvoorbeeld de indeling van de markt naar leeftijd, geslacht, gezinsgrootte, inkomen en opleiding (Kotler & Armstrong, 2016).

De organisatie GfK heeft diverse consumentengroepen vastgesteld op basis van demografische factoren (GfK-Life-Cycle genoemd). De volgende consumentengroepen worden onderscheiden: jonge alleenstaande, tweeverdieners, huishouden met kinderen (beperkt inkomen), welgestelde huishoudens met kinderen, alleenstaande (40-65 jaar), kostwinner (2p), gepensioneerden (beperkt inkomen) en welgestelde gepensioneerden (Peters, 2014). De bijbehorende criteria van deze consumentensegmentaties zijn in tabel 1 'GfK consumentengroepen' weergegeven.

Tabel 1: GfK consumentengroepen

Consumentengroep	Criteria
Jonge alleenstaande	1 persoons huishouden, geen kinderen, jonger dan 40 jaar
Tweeverdieners	2 persoons huishouden, geen kinderen, beiden werken fulltime (> 25 uur per week)
Huishouden met kinderen, beperkt inkomen	> 2 personen in het huishouden, huishouden met kinderen (incl. 18+), netto inkomen < €2300,-
Welgestelde huishouden met kinderen	> 2 personen in huishouden, huishouden met kinderen (inclusief 18+), netto inkomen > €2300,-
Alleenstaande (40-65 jaar)	1 persoons huishouden, geen kinderen, 40 – 65 jaar
Kostwinner (2p)	2 persoons huishouden, geen kinderen, maximaal 1 persoon werkt fulltime
Gepensioneerden, beperkt inkomen	1 of 2 personen in huishouden, hoofdkostwinner gepensioneerd/VUT, netto inkomen < €1700,-
Welgestelde gepensioneerden	1 of 2 personen in huishouden, hoofdkostwinner gepensioneerd/VUT, netto inkomen > €1700,-

De Life-Cycle-indeling maakt het mogelijk om een verband te zien tussen het aankoopgedrag en de samenstelling van het huishouden. Omtrent het onderwerp hondenvoeding is het interessant om vast te stellen welke consumentengroep interesse heeft in het voeren van één soort hoofdvoeding en welke consumentengroep kiest voor meerdere soorten voedingen. Naast de bovengenoemde consumentengroepen die voornamelijk zijn ontstaan op basis van demografische segmentatie kunnen consumenten worden ingedeeld in groepen op basis van hun kennis van, houding tegenover, gebruik van of reactie op een product (gedragsegmentatie). Een goed voorbeeld hierbij is het groeperen van consumenten naar de voordelen die zij van de producten verwachten (benefitsegmentatie) (Kotler & Armstrong, 2016). Kijkend naar de hondeneigenaren kunnen de volgende belangrijke segmentatiegroepen worden toegevoegd aan de hierboven genoemde Life-Cycle indeling: de droogvoeding-gevers (geven voornamelijk brok als hoofdvoeding), de natvoeding gevers (geven voornamelijk natvoer als hoofdvoeding) en de vlees gevers (geven voornamelijk rauwe vlees voeding als hoofdvoeding).

Het hondenbezit is het hoogst bij gezinnen met kinderen (NVG, 2014). Gemiddeld genomen heeft 24,9% van de huishoudens met kinderen één of meerdere honden in huis. Voor één of tweepersoonshuishoudens zonder kinderen is dit gemiddeld 15,1% (R. van de Bruinhorst, persoonlijke communicatie, 5 april 2020). Kijkend naar de GfK indeling zijn de huishoudens met kinderen beperkt (inkomen & welgesteld inkomen) de grootste consumentengroepen binnen de groep hondeneigenaren. Echter ziet de onderverdeling van de hondenpopulatie bij de huishoudens er als volgt uit: 45,9% van de honden worden gehouden in gezinnen met kinderen en 54,1% van de honden worden gehouden bij huishoudens zonder kinderen. Het aantal honden ligt dus hoger bij één of tweepersoonshuishoudens zonder kinderen (R. van de Bruinhorst, persoonlijke communicatie, 5 april 2020).

De rol van producenten

De hondenvoer producenten spelen een belangrijke rol in de uiteindelijke productkeuze van de hondeneigenaar. De producenten zorgen namelijk voor het aanbod waaruit de hondeneigenaar kan kiezen en voorzien de eigenaren van de benodigde informatie. Het assortiment dat hondenvoerproducenten aanbieden wordt vastgesteld aan de hand van de vraag van de consument. Een belangrijk onderdeel voor producenten is namelijk Customer Relationship Management (CRM). CRM is het totale proces van het opbouwen en onderhouden van klantrelaties. De basis voor het creëren van loyale klanten is het leveren van producten waaraan de klanten behoefte hebben en dat beter doen dan de concurrentie. Om dit te kunnen bereiken moeten producenten de hondeneigenaren leren kennen (Visser & Sikkenga, 2015). De meeste grote bedrijven doen daarom ook uitvoerig onderzoek naar de aankoopbeslissingen om vragen als 'Wat kopen consumenten', 'Waar kopen ze en hoeveel' en 'Waarom kopen ze dat' te kunnen beantwoorden (Kotler & Armstrong, 2016).

Wanneer het assortiment is vastgesteld voorzien hondenvoerproducenten de consument van informatie over de eigen producten maar ook over de gebruikswijze van deze voeding(en). Zo is ook te zien dat producenten informatie geven over het wel dan niet geven van meerdere soorten hondenvoedingen. Echter worden hierin tegenstrijdige adviezen gegeven. Zo zijn er producenten die adviseren om slechts één soort hoofdvoeding te geven zoals de producenten van Prins Petfoods (droogvoer, natvoer en diepvries) en DARF (diepvriesdiervoeding). De producenten hebben de volgende standpunten hierover ingenomen: "Door de verschillen in samenstelling tussen de hondenvoedingen verloopt de vertering van de voedingen anders. De verschillen kunnen, als ze tegelijk worden gegeven, invloed hebben op de zuurgraad in de maag, de eiwitvertering en de maaglediging, en zo zorgen voor een onbalans in het spijsverteringsstelsel." (Prins Petfoods, z.d.) en "Meng nooit brok en vlees met elkaar. Brok en vlees verteren enorm verschillend en kunnen in combinatie voor vervelende klachten zorgen" (DARF, z.d.). Echter zijn er ook producenten die beweren dat er prima meerdere voedingen gegeven kunnen worden, zoals de producenten van

Energique (natvoer en diepvries diervoeding) en Naturis (droogvoer, natvoer en diepvries diervoeding) beweren aan de hand van de volgende argumenten: “Het is voor de hond geen probleem om vers vlees en brok samen te verteren. Er is geen wetenschappelijk bewijs beschikbaar waaruit blijkt dat honden die vlees eten zuurder maagsap zouden hebben. Het is ook onjuist om aan te nemen dat een hond problemen zou hebben met verteren omdat vlees zinkt in water en geëxtrudeerde brokken drijven” (Energique, z.d.) en “Persbrok is ideaal om in combinatie met vers vlees te geven daar de vertering van persbrokken en vlees bijna identiek zijn” (Naturis, z.d.).

Probleemstelling

Zoals is aangetoond, wordt verwacht dat er meerdere hondeneigenaren in Nederland zijn die niet specifiek één soort voeding aan de hond geven, maar meerdere soorten hondenvoedingen met elkaar afwisselen/mengen. Er is nog geen wetenschappelijk bewijs dat het gelijktijdig/afwisselend voeren van verschillende soorten hondenvoedingen niet zou kunnen. Echter wordt veelal beweerd dat dit niet gewenst is omdat dit eventuele risico's met zich mee zou kunnen brengen. Hier is nog te weinig onderzoek naar gedaan. Ondanks dat er veel verschillende meningen zijn en het veelal afgeraden wordt, kiezen hondeneigenaren er toch voor om meerdere soorten te gaan geven. Het is onbekend welke beweegredenen hondeneigenaren hebben om te kiezen voor één of meer voedingen en hoe dit besluit tot stand is gekomen.

Tevens is onbekend welke rol de producent mogelijk heeft in deze uiteindelijke beslissing. Er is door Trendpanel Gezelschapsdieren al eerder onderzoek gedaan naar waar de hondeneigenaren informatie omtrent het huisdier vandaan halen, echter hebben hondeneigenaren niet de mogelijkheid gehad om deze vraag te beantwoorden met de mogelijkheid: hondenvoerproducent. Het is dus onbekend hoeveel hondeneigenaren de hondenvoerproducenten raadplegen voor de benodigde informatie, terwijl de producenten mogelijk ook een belangrijk aandeel hebben in de informatieoverdracht naar de hondeneigenaar. Wel is bekend dat 76% van de huishoudereigenaren online naar informatie zoekt (Trendpanel Gezelschapsdieren, 2019). Veel producenten hebben een advies omtrent het geven van meerdere soorten voedingen op de website staan, de mogelijkheid bestaat dat hondeneigenaren de informatie op deze website raadplegen voor de uiteindelijke keuze voor het geven van één of meerdere soorten voedingen en/of contact opnemen met de verschillende producenten om hierover advies in te winnen.

Om deze aspecten te kunnen onderzoeken luidt de hoofdvraag van het onderzoek: ‘Op basis van welke informatie beslist een consument in Nederland hoeveel soorten hondenvoer hij geeft en wat is de rol van de producent daarin?’

Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden, wordt er onderzoek gedaan met behulp van de volgende deelvragen:

- 🐾 Op basis van welke informatie kiezen consumentengroepen in Nederland voor één of meerdere soorten hondenvoedingen?
- 🐾 Welk advies geven hondenvoerproducenten in Nederland aan de consument en waarop is dit advies gebaseerd?

Relevantie en doelstelling van het onderzoek

Omdat honden steeds meer worden gezien als volwaardig gezinslid willen hondeneigenaren dat de hond de best mogelijke levenskwaliteit heeft. Voeding speelt hierin een belangrijke rol en hondeneigenaren zijn daarom over het algemeen bewust met de voeding van de hond bezig. Hierbij kan er gekozen worden voor verschillende soorten hondenvoedingen, echter wordt er gezien dat niet alle hondeneigenaren voor één soort voeding kiezen maar dat er soms voor meerdere voedingen gekozen wordt. Het is niet bekend welke consumentengroepen deze keuze maken, waarom

hondeneigenaren de keuze maken voor een bepaald aantal voedingen en hoe deze keuze tot stand is gekomen. Het is voor de branche interessant om te weten welke consumentengroepen hier de behoefte aan hebben, en waarom deze behoefte er is, zodat hondenvoerproducenten het aanbod beter kunnen aansluiten op de huidige doelgroep of juist andere doelgroepen kunnen gaan benaderen. Daarnaast is het van belang om te weten hoe de keuze voor één of meerdere voedingen tot stand is gekomen. Via welke bronnen hebben de hondeneigenaren naar informatie gezocht? Deze informatie kan gebruikt worden door hondenvoerproducenten om vast te stellen hoe de hondeneigenaren omtrent dit onderwerp het beste geïnformeerd kunnen worden.

Door dit onderzoek wordt er tevens inzicht verkregen in de rol van de producenten bij deze uiteindelijke voerkeuze. Duidelijk wordt of hondeneigenaren advies vragen aan de producent en/of dit advies opvolgen. Ook wordt in kaart gebracht welke adviezen producenten geven en waarop dit advies is gebaseerd. Dit advies kan vergeleken worden met de beweegredenen van de consument om wel al dan niet te kiezen voor meerdere soorten voedingen. Tevens zouden de argumenten van de producenten tegen het geven van meerdere soorten voedingen (mogelijke risico's) verder onderzocht kunnen worden in een vervolgonderzoek. Dit zou een bijdrage kunnen leveren aan de verbetering van de gezondheid en het welzijn van de hondenpopulatie.

Er zal onderzoek worden gedaan naar zowel consumenten (de hondeneigenaren) als producenten. De hondeneigenaren zullen bevraagd worden door middel van een online enquête. De producenten zullen ondervraagd worden door middel van een telefonisch interview. In hoofdstuk 2 Materiaal & Methode zal de methodologie verder toegelicht worden.

2 Materiaal & Methode

Er is onderzoek gedaan naar de behoefte onder hondeneigenaren in Nederland om meerdere soorten voedingen aan de hond te geven. Het uiteindelijke doel van dit onderzoek was vaststellen op welke manier consumenten het beste geadviseerd kunnen worden omtrent dit onderwerp, zodat de producent hier in de toekomst beter op in kunnen spelen.

2.1 Onderzoeksopzet

Er is zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek gedaan om de hoofdvraag ‘Op basis van welke informatie beslist een consument in Nederland hoeveel soorten hondenvoer hij geeft en wat is de rol van de producent daarin’ en de daarbij behorende deelvragen te kunnen beantwoorden.

Deelvraag 1: ‘Op basis van welke informatie kiezen consumentengroepen in Nederland voor één of meerdere soorten hondenvoedingen?’

Deelvraag 1 is beantwoord door middel van kwantitatief onderzoek. De hypothese dat hondeneigenaren in Nederland behoefte hebben aan het geven van meerdere soorten hondenvoedingen werd hierbij getest. Bij het consumentenonderzoek werd er een significant verband gezocht tussen de variabele ‘consumentengroep’ en de variabele ‘behoefte aan het gebruiken van één of meer hondenvoedingen’. Hierbij is er voor gekozen om de consumentengroepen te onderscheiden op basis van leeftijd, samenstelling van het huishouden (GfK-Life-Cycle) en op basis van de voeding die als hoofdvoeding wordt gegeven (hoofdzakelijke droogvoeding-gevers, natvoeding gevers en de vers vlees gevers). Het netto-inkomen werd hierbij achterwege gelaten. De consumentengroepen werden bevraagd naar de beweegredenen rondom de keuze voor het aantal voedingen (waarom één of meer voedingen) en daarnaast werd vastgesteld hoe de uiteindelijke beslissing voor de hoofdvoeding tot stand is gekomen (van welke persoon is het advies opgevolgd of waar heeft de eigenaar de beslissende informatie gevonden).

Deelvraag 2: ‘Welk advies geven hondenvoerproducenten in Nederland aan de consument en waarop is dit advies gebaseerd?’

Deelvraag 2 is beantwoord door middel van kwalitatief onderzoek. Dit onderzoek heeft inzicht verkregen in de interpretaties en opvattingen die de producenten hebben. Allereerst zijn de interviews getranscribeerd en vervolgens zijn de interviews gecodeerd aan de hand van open en axiaal coderen. De gecodeerde interviews zijn gebruikt voor het schrijven van het resultaten hoofdstuk.

2.2 Data-verzameling

De data is verzameld door middel van veldonderzoek. Hierbij is er eenmalig een enquête afgenomen onder de hondeneigenaren door middel van een selecte steekproef. De populatie omvat 1.240.000 eenheden: alle huishoudens met honden in Nederland. De enquête is ingevuld door 590 respondenten. Dit levert een betrouwbaarheidspercentage op van 96%.

De enquête is opgesteld met het computer programma Google Forms. Verzoeken om de enquête in te vullen zijn verspreid via hondenfora, social media en whatsapp. Daarnaast is aan enkele klanten in de plaatselijke dierenwinkel gevraagd de enquête in te vullen. De keuze om de enquête online te delen kwam voort uit het feit dat hondeneigenaren voornamelijk zoekmachines (58,25%), webshops (41,41%) en social media (40,07%) raadplegen voor de benodigde informatie rondom de voeding van de hond. De keuze voor de dierenwinkel was gemaakt aangezien 75.08% van de hondeneigenaren de voeding voor de hond bij een fysieke dierenwinkel koopt (Tinki, 2018) en zo ook hondeneigenaren

zonder social media bereikt konden worden. Bij de verwerking van de resultaten is er geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende kanalen waarvan ingevulde enquêtes zijn binnenkomen.

De enquête die voor dit onderzoek gebruikt is, is toegevoegd in bijlage I ‘Enquête huisdiereigenaren’. De enquête bevat vragen die gebaseerd zijn op de deelvragen van het onderzoek. Vragen 3 t/m 8, 9, 11 t/m 13 en vraag 15 dienden ter beantwoording van deelvraag 1. Vraag 9, 10 en 14 gaven niet direct antwoord op de deelvragen en zijn daardoor niet meegenomen in de resultaten. Deze vragen waren wel onderdeel van de enquête omdat deze vragen bijdragen aan een complete beeldvorming omtrent de behoefte aan het geven van meerdere soorten voedingen en de gebruikswijze hiervan. Vragen 6, 7, 12 en 13 zijn gedeeltelijk opgesteld om de rol van de producent in kaart te brengen. Vraag 1 van de enquête diende als controlevraag om zekerheid te verkrijgen dat de enquête door de juiste doelgroep werd ingevuld, respondenten zonder hond konden hierdoor niet langer deelnemen aan deze enquête. Vraag 2 diende tevens als hulpmiddel om de betrouwbaarheid van de gegevens vast te stellen. Hondeneigenaren die zich niet bezig houden met de voedingskeuze voor de hond zijn tevens uitgesloten van dit onderzoek. De enquête heeft online gestaan van 4 juni tot en met 22 juni.

De producenten zijn bevraagd door middel van een telefonisch interview. Hierbij was er gekozen voor een semigestructureerd interview, omdat er bij deze onderzoeksmethode doorgevraagd mocht worden. Op deze manier kon er meer en gedetailleerdere informatie worden verkregen. Voor een andere opdracht (Hendriksen, 2020) is in kaart gebracht dat er 122 hondenvoermerken zijn in Nederland. Deze lijst is gebruikt bij het benaderen van hondenvoerproducenten. De producenten zijn benaderd via de mail met daarin de uitleg van dit onderzoek en de vraag of er een telefonisch interview mogelijk is. In totaal zijn er 11 interviews gedaan met hondenvoerproducenten. Tabel 2 ‘Overzicht interviews’ laat zien met welke hondenvoermerken er een interview is afgenomen en welke soorten voedingen deze merken in het assortiment hebben.

Tabel 2: overzicht interviews

Hondenvoermerk	Assortiment voeding
Yarrah	Droogvoer en natvoer
Prins Petfoods	Droogvoer, natvoer en vers vlees
Jarco	Droogvoer, natvoer en vers vlees
Bandit	Natvoer en vers vlees
Farmfood	Droogvoer, natvoer en vers vlees
BARFmenu	Natvoer en vers vlees
Royal Canin	Droogvoer en natvoer
Denkadog	Droogvoer
DARF	Droogvoer, natvoer en vers vlees
Euro-premium	Droogvoer
Smølke, Rodi en Raw4dogs	Smølke: droog- en natvoer Rodi: natvoer en vers vlees Raw4Dogs: vers vlees

Zoals in de tabel te zien is zijn alle soorten voedingen vertegenwoordigd in het onderzoek. Aan de producenten is gevraagd of honden afwisselende voeding nodig hebben en welke adviezen er gegeven worden omtrent het combineren en/of afwisselen van meerdere soorten hondenvoedingen. Tevens is gevraagd waar dit advies op gebaseerd is. Waar nodig is geprobeerd door te vragen om zo een beter beeld te krijgen van de huidige adviezen. Ter afsluiting is gevraagd op welke manier de hondenvoerproducenten de hondeneigenaren van informatie proberen te voorzien. Voor het producenten onderzoek is drie weken de tijd genomen. De vragenlijst die gebruikt is tijdens de interviews is toegevoegd in bijlage II ‘Vragenlijst producenten’. Deze vragenlijst diende als basis voor

het interview gesprek. Voorafgaand aan het gesprek werd de volgende informatie verzameld: welke voedingen heeft de producent in het assortiment en wordt er op de website informatie gegeven over het geven van verschillende soorten voedingen.

2.3 Analysemethode

Voor de analyse van de resultaten is waar mogelijk de onderzoekstool SPSS gebruikt. Hierbij zijn alle gegevens getoetst met een betrouwbaarheidspercentage van 95%. Om de gegevens te kunnen analyseren is er allereerst een codeboek opgesteld. Dit codeboek diende als hulpmiddel om een datamatrix op te stellen voor SPSS.

Om deelvraag 1 te kunnen beantwoorden is er naar verbanden gezocht tussen de variabele 'consumentengroep' en de variabele 'behoefte aan het gebruiken van meerdere hondenvoedingen'. Dit is gedaan aan de hand van de chikwadraattoets. Deze toets is vier keer uitgevoerd. Hierbij is er gekeken of er een verband is tussen de leeftijd van de hondeneigenaar en de keuze voor het aantal voedingen dat gegeven wordt, of er een verband is tussen de samenstelling van het huishouden en het aantal voedingen en of er een verband is tussen de hoofdvoeding en het aantal voedingen dat gegeven wordt. Voor de laatste groep is ook nog vastgesteld of er een verband is tussen de type voeding die naast de hoofdvoeding gegeven wordt.

Aan hondeneigenaren is gevraagd hoe de uiteindelijke beslissing voor het al dan niet geven van één of meerdere soorten voedingen tot stand is gekomen en waarom hiervoor gekozen werd. De informatiebronnen die hondeneigenaren geraadpleegd hebben en de beweegredenen van de hondeneigenaren zijn omschreven aan de hand van beschrijvende statistiek.

Om deelvraag 2 te kunnen beantwoorden zijn de interviews getranscribeerd en vervolgens gecodeerd. De resultaten van de interviews zijn omschreven aan de hand van beschrijvende statistiek. Om de rol van de producent verder in kaart te brengen wordt gekeken hoe vaak de enquête beantwoord is met 'ik heb dit gehoord van de hondenvoerproducent of ik heb dit gelezen op de website van de hondenvoerproducent'. Ook dit resultaat is omschreven aan de hand van beschrijvende statistiek.

3 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek weergegeven. De resultaten die verkregen zijn, zullen per deelvraag aan bod komen. Allereerst wordt er gestart met de resultaten die verkregen zijn door middel van een enquête onder de hondeneigenaren, wat deelvraag 1 zal beantwoorden. Daarna volgen de resultaten voor de beantwoording van deelvraag 2. Deze resultaten zijn verkregen door middel van het uitvoeren van telefonische interviews met hondenvoerproducenten. In bijlage III 'Resultaten enquête' zijn de algemene enquête resultaten te raadplegen (waarbij er geen onderscheid is gemaakt tussen de verschillende consumentengroepen). In bijlage IV 'Interviewverslagen' zijn getranscribeerde interviews toegevoegd. De tabellen van SPSS zijn terug te zien in bijlage V 'Testen SPSS'.

3.1 Consumentenonderzoek

De volgende paragrafen zullen de resultaten van het consumentenonderzoek beschrijven die ingaan op deelvraag 1: 'Op basis van welke informatie kiezen consumentengroepen in Nederland voor één of meerdere soorten hondenvoedingen?'

In totaal hebben 590 hondeneigenaren de enquête ingevuld. De enquête kon enkel worden ingevuld wanneer de respondent aangaf een hond te hebben én verantwoordelijk te zijn voor de voerkeuze van de hond of hier invloed op uit te kunnen oefenen. Door middel van deze filtervragen zijn nog 26 respondenten uitgesloten van dit onderzoek, wat een totaalrespons oplevert van 564 hondeneigenaren.

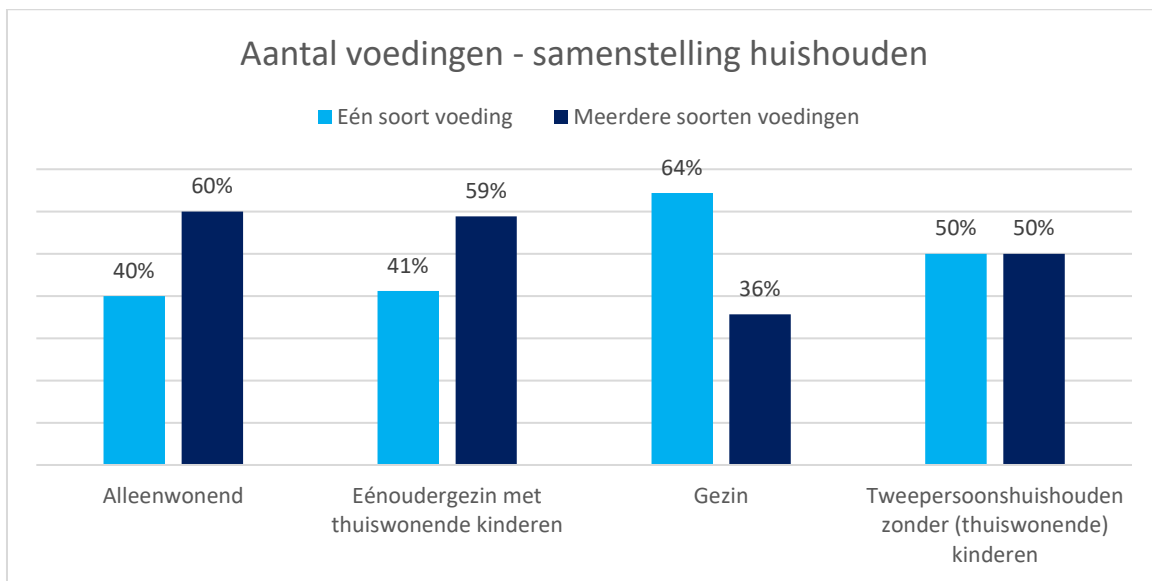
De resultaten van de enquête zijn uitgewerkt per consumentengroep. De consumentengroepen zijn vastgesteld op basis van de samenstelling van het huishouden, de leeftijd van de hondeneigenaar en de meest gebruikte voedingssoort (hoofdvoeding). De onderverdeling tussen deze consumentengroepen en het aantal respondenten per groep is te zien in onderstaand overzicht.

Samenstelling huishouden	Aantal	Leeftijd	Aantal	Hoofdvoeding	Aantal
Gezin	245	<21 jaar	22	Droogvoer	387
Tweepersoons-huishouden	200	21 – 39 jaar	206	Vers vlees	160
Alleenwonend	85	40 – 65 jaar	311	Natvoer	12
Eénoudergezin met thuiswonende kinderen	34	> 65 jaar	25	Resten v.d. maaltijd	5
Totaal	564	Totaal	564	Totaal	564

De ruwe data uit de spreadsheet van Google Forms is gebruikt om de antwoorden per consumentengroep te kunnen weergeven. In de volgende grafieken is weergegeven welke antwoordcategorieën er gekozen zijn door de verschillende consumentengroepen.

3.1.1 Aantal soorten hondenvoedingen

Onderstaande figuren laten zien hoeveel soorten voedingen hondeneigenaren aan de hond geven per consumentengroep. Bij figuur 1 'Visueel overzicht aantal voedingen versus samenstelling huishouden' is er een onderverdeling gemaakt in de samenstelling van het huishouden. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 1 is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: 'wat is de samenstelling van uw huishouden?' en 'gebruikt u naast uw hoofdvoeding nog een andere soort voeding?'. Beide vragen zijn beantwoord door 564 respondenten.

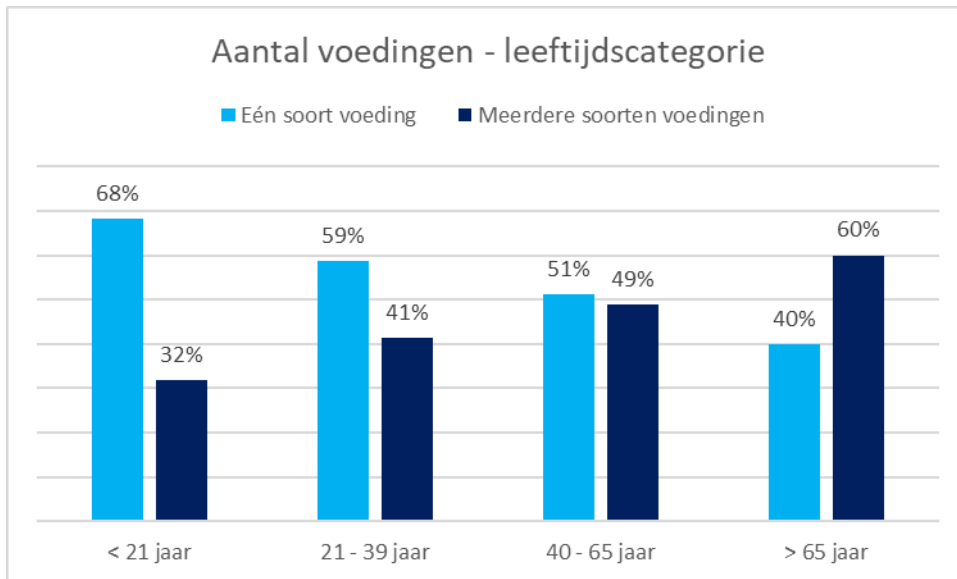

Figuur 1 Visueel overzicht aantal voedingen versus samenstelling huishouden

In figuur 1 is te zien dat alleenwonende hondeneigenaren en éénoudergezinnen voornamelijk gebruik maken van meerdere soorten hondenvoedingen. Van de alleenwonende hondeneigenaren gebruikt 60% meerdere soorten voedingen. Voor éénoudergezinnen is dit 59%. Gezinnen daarentegen gebruiken voornamelijk één soort voeding (64%). Tweepersoonshuishouden (zonder thuiswonende kinderen) gebruiken zowel één soort voeding (50%) als meerdere soorten voedingen (50%).

Om vast te stellen of er een significant verband is tussen de samenstelling van het huishouden en het aantal hondenvoedingen dat gegeven wordt, zijn de resultaten met de chikwadrattoets in SPSS geanalyseerd. Er is hierbij een significant verband gevonden. De Chi-kwadraat waarde is 20,762 met een p-waarde van 0.000.

Bij figuur 2 'Visueel overzicht aantal voedingen versus leeftijdscategorie' is er onderscheid gemaakt tussen de leeftijdscategorie waartoe de hondeneigenaar behoort. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 2 is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: 'in welke leeftijdscategorie valt u?' en 'gebruikt u naast uw hoofdvoeding nog een andere soort voeding?'. Beide vragen zijn beantwoord door 564 respondenten.

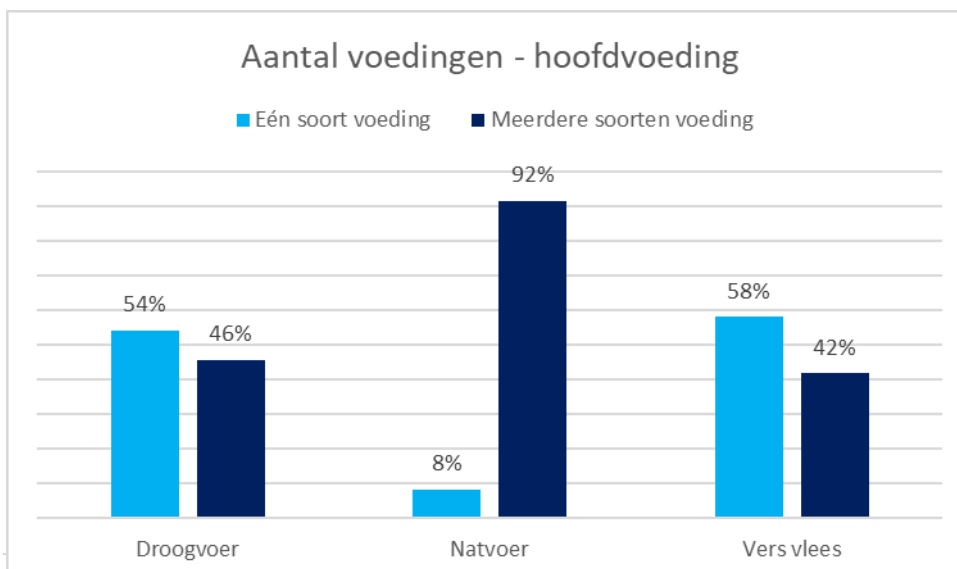

Figuur 2 Visueel overzicht aantal voedingen versus leeftijdscategorie

In figuur 2 is te zien dat hondeneigenaren ouder dan 65 jaar voornamelijk gebruik maken van meerdere soorten voedingen (60%). Hondeneigenaren tussen de 40 en 65 jaar gebruiken zowel één soort voeding (51%) als meerdere soorten voedingen (49%). Van de hondeneigenaren jonger dan 21 jaar gebruikt 68% één soort voeding en voor hondeneigenaren tussen de 21 en 39 jaar ligt dit percentage op 59%. Wat verder in de grafiek is te zien is dat naarmate de leeftijd van respondent stijgt, het aantal soorten voedingen dat aan de hond gegeven wordt toeneemt.

Vervolgens zijn deze resultaten geanalyseerd met de chikwadrattoets in SPSS om vast te stellen of het verband dat gezien wordt tussen de leeftijd en het aantal voedingen dat gegeven wordt ook significant is. Er is hierbij geen significant verband gevonden. De Chi-kwadraat waarde is 6,650 met een p-waarde van 0.084.

Bij figuur 3 'Visueel overzicht aantal voedingen versus hoofdvoeding' is er onderscheid gemaakt tussen de hoofdvoeding die aan de hond gegeven wordt. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 3 is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: 'welke soort voeding geeft u aan uw hond als hoofdvoeding?' en 'gebruikt u naast uw hoofdvoeding nog een andere soort voeding?'. Beide vragen zijn beantwoord door 564 respondenten. Aangezien deelvraag 1 ingaat op verschillende soorten hondenvoedingen is de antwoordcategorie resten van de maaltijd (n=5) uitgesloten bij de analyse van de resultaten.

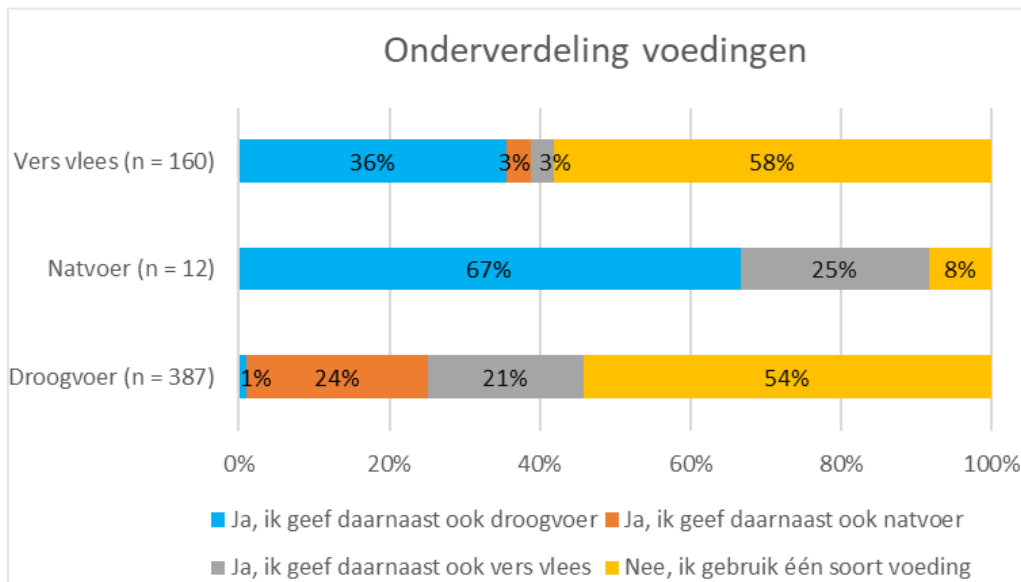

Figuur 3 Visueel overzicht aantal voedingen versus hoofdvoeding

In figuur 3 is te zien dat 54% van de hondeneigenaren die droogvoer aan de hond geven dit als enige voedingssoort gebruiken. 46% van de droogvoergevers geven daarnaast nog een andere voeding. Voor natvoer ligt dit percentage een stuk hoger. 92% van de hondeneigenaren die natvoer geven aan de hond gebruiken dit in combinatie met een andere soort voeding. 8% geeft alleen natvoer aan de hond. Van de hondeneigenaren die vers vlees voeren aan de hond geeft 58% dit als enige voedingssoort en 42% gebruikt daarnaast nog een andere voeding.

Om vast te stellen of er een significant verband is tussen de hoofdvoeding die gegeven wordt en het aantal hondenvoedingen dat gegeven wordt, zijn de resultaten met de chikwadraattoets in SPSS geanalyseerd. Er is hierbij een significant verband gevonden. De Chi-kwadraat waarde is 11,163 met een p-waarde van 0.004.

Naast de hoeveelheid voedingen is ook vastgesteld welke voedingen er al dan niet worden bijgegeven. In figuur 4 'Onderverdeling voedingen' is te zien dat de hondeneigenaren die vers vlees of natvoeding als hoofdvoeding gebruiken als tweede voedingssoort droogvoeding geven. 36% van de vers vlees gevers geeft daarnaast ook droogvoer. Voor natvoer is dit 67%. De hondeneigenaren die droogvoer als hoofdvoeding gebruiken, geven als tweede voedingssoort zowel natvoer (24%) als vers vlees (21%).

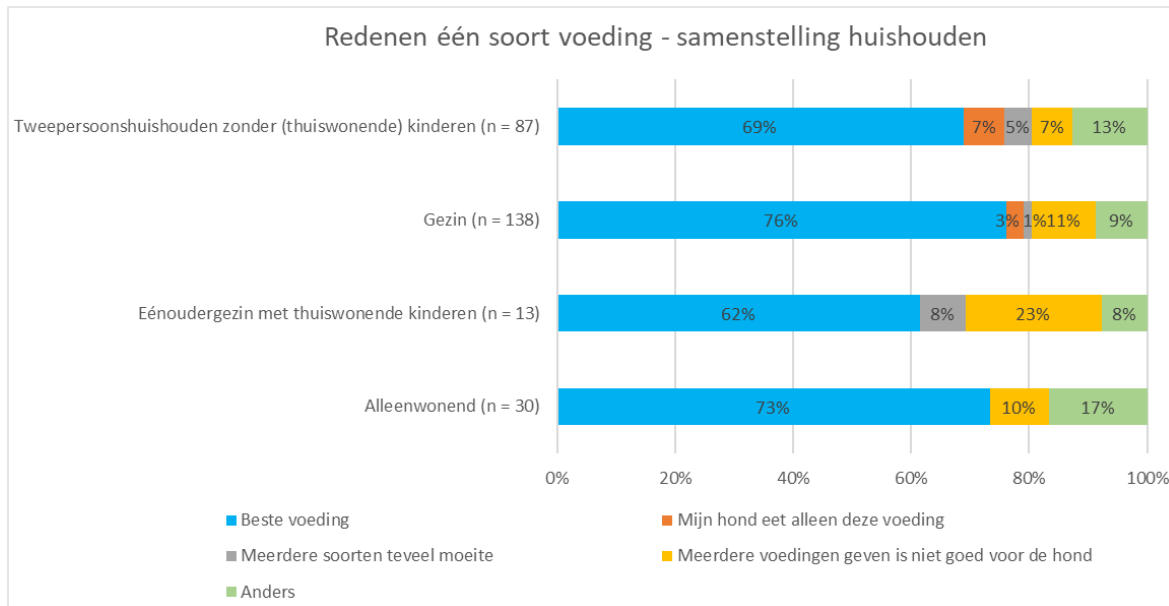
Figuur 4 Overzicht voedingen

Om vast te stellen of ook hier een statistisch verband is, is er nogmaals een chikwadraattoets uitgevoerd in SPSS. Er is hierbij een significant verband gevonden. De Chi-kwadraat waarde is 197,323 met een p-waarde van 0.000.

3.1.2 Beweegredenen één soort voeding

Onderstaande figuren laten zien waarom hondeneigenaren ervoor kiezen om één soort voeding aan de hond te geven. Hierbij is er weer onderscheid gemaakt tussen de verschillende consumentengroepen. Bij figuur 5 'Redenen één soort voeding versus samenstelling huishouden' is er een onderverdeling gemaakt in de samenstelling van het huishouden. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 5 is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: 'wat is de samenstelling van uw huishouden?' (n = 564) en 'wat is uw belangrijkste reden om te kiezen voor een soort voeding?' (n = 268).

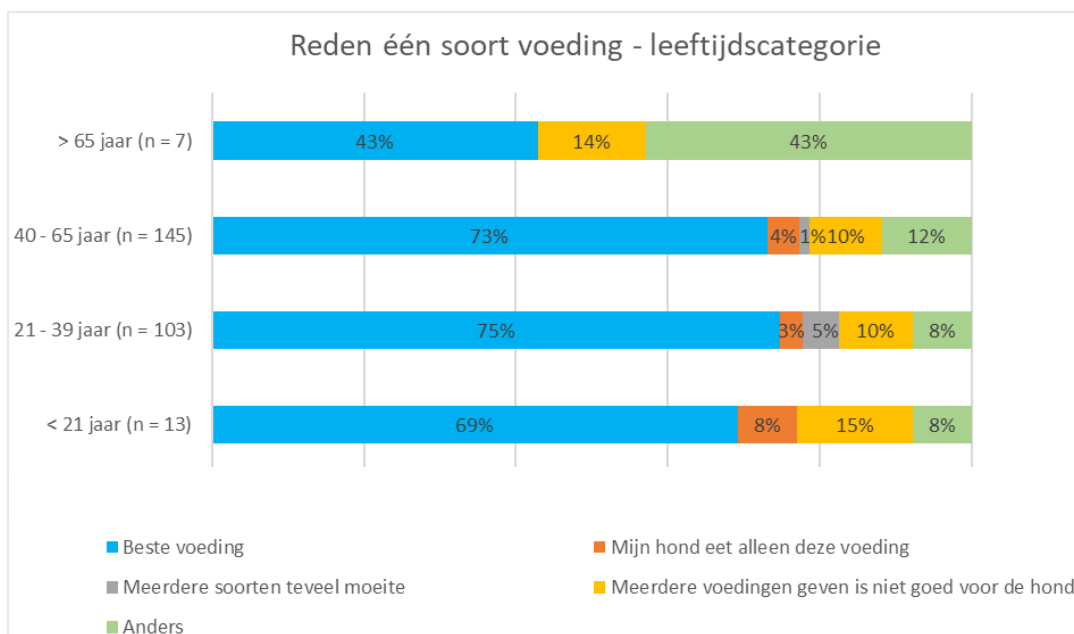
HET GEVEN VAN MEERDERE SOORTEN HONDENVOEDINGEN

Figuur 5 Redenen één soort voeding versus samenstelling huishouden

In figuur 5 is te zien dat voor alle groepen 'Deze voeding is de beste voeding voor mijn hond en ik ben hier tevreden over' de belangrijkste reden is om één soort voeding te geven (62 tot 76%). Voor alleenwonende hondeneigenaren en tweepersoonshuishouden (zonder thuiswonende kinderen) wordt daarna antwoordcategorie 'anders' ingevuld als belangrijkste reden (13 tot 17%). De categorie anders is onder te verdelen in de volgende antwoordcategorieën: niet mogelijk in verband met voedselallergie, dieet, mijn hond krijgt anders gezondheidsproblemen, op advies van de dierenarts, financieel gezien is dit de beste optie, het afwisselen van smaken vind ik voldoende en het is een volwaardige voeding. 11% van de gezinnen en 23% van de éénoudergezinnen vult antwoordcategorie 'het combineren en/of afwisselen van meerdere voedingen is niet goed voor de hond' in als belangrijkste reden.

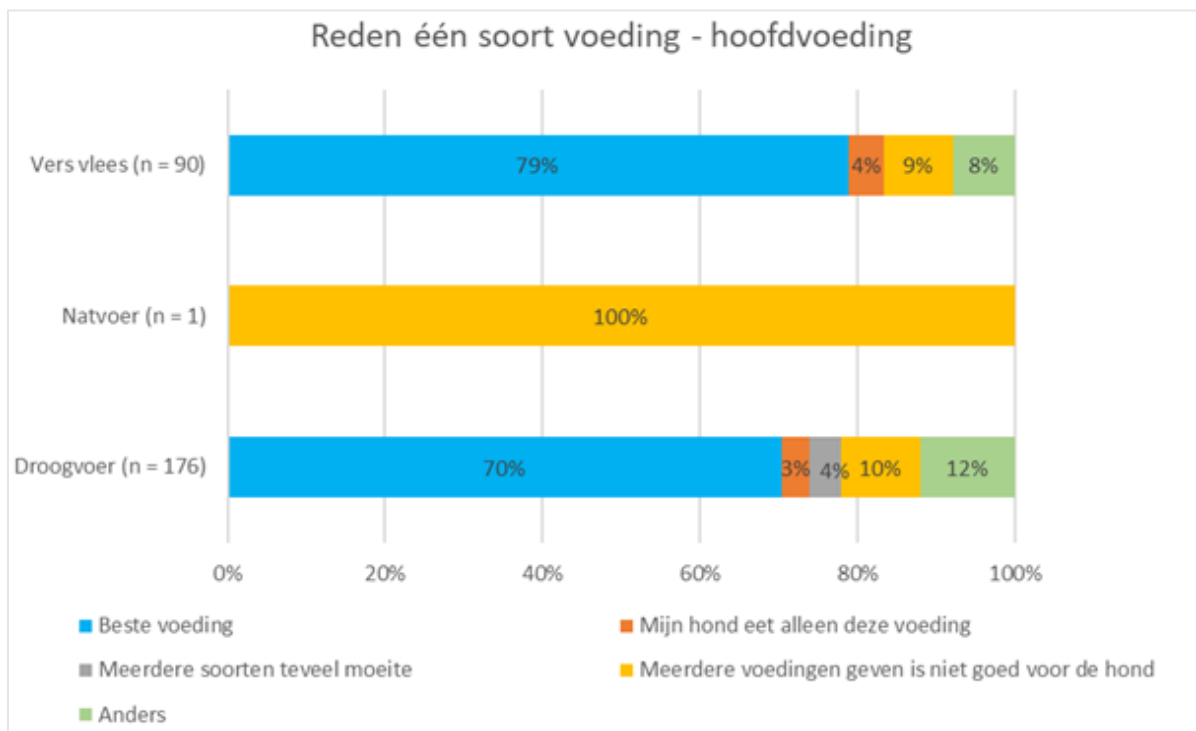
Bij figuur 6 'Redenen één soort voeding versus leeftijdscategorie' is er een onderscheid gemaakt tussen de leeftijd van de hondeneigenaar. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 6 is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: 'in welke leeftijdscategorie valt u?' (n = 564) en 'wat is uw belangrijkste reden om te kiezen voor een soort voeding?' (n = 270).

Figuur 6 Redenen één soort voeding versus leeftijdscategorie

In figuur 6 is te zien dat hondeneigenaren tot en met 65 jaar ‘Deze voeding is de beste voeding voor mijn hond en ik ben hier tevreden over’ als belangrijkste reden zien om één soort voeding te geven (69 tot 75%). Hondeneigenaren boven de 65 jaar kiezen zowel bovenstaande antwoordmogelijkheid als anders als belangrijkste reden om één soort voeding te geven (43%). Hondeneigenaren tot en met een leeftijd van 39 jaar kiezen daarna ‘meerdere voedingen geven is niet goed voor de hond’ als belangrijkste reden om te kiezen voor één voedingssoort (10 tot 15%). Voor hondeneigenaren tussen de 40 en 65 jaar wordt categorie anders daarna ingevuld als meest belangrijke reden (12%).

Bij figuur 7 ‘Redenen één soort voeding versus hoofdvoeding’ er een onderverdeling gemaakt in de hoofdvoeding die gegeven wordt door de hondeneigenaar. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 7 is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: ‘welke soort voeding geeft u aan uw hond als hoofdvoeding?’ (n = 564) en ‘wat is uw belangrijkste reden om te kiezen voor een soort voeding?’ (n = 268).

Figuur 7 Redenen één soort voeding versus hoofdvoeding

In figuur 7 is te zien dat zowel vers vlees gevers als de droogvoeding gevers ‘deze voeding is de beste voeding voor mijn hond en ik ben hier tevreden over’ als belangrijkste reden zien om één soort voeding te geven (70 tot 79%). De hondeneigenaar die natvoer als enige voedingssoort gebruikt geeft hiervoor als belangrijkste reden dat meerdere voedingen geven niet goed is voor de hond. Hondeneigenaren die voornamelijk vers vlees geven als hoofdvoeding kiezen daarna de antwoordcategorie ‘meerdere voedingen geven is niet goed voor de hond’ als belangrijkste reden (9%). Voor de droogvoeding gevers is dit de antwoordcategorie ‘anders’ (12%).

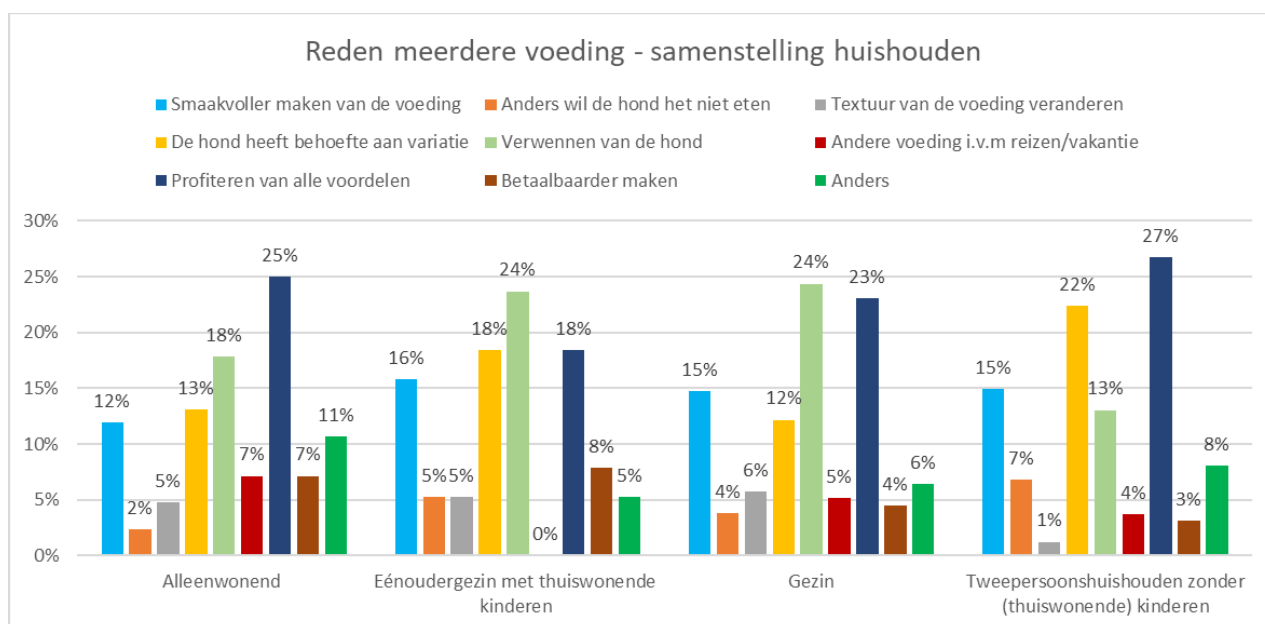
In tabel 3 ‘Argumenten meerdere voedingen niet goed voor de hond’ is te zien waarom hondeneigenaren van mening zijn dat het geven van meerdere soorten voedingen aan de hond niet goed is (n = 30).

Tabel 3 Argumenten meerdere voedingen niet goed

Argument	N	Verdeling
De samenstelling is anders waardoor de voedingen anders verteren	10	33%
Niet duidelijk wat de hond allemaal binnenkrijgt qua voeding	2	7%
Heeft invloed op de zuurgraad in de maag)	6	20%
Het maag-darmstelsel van de hond is hier niet op aangepast	3	10%
Het geeft diarree	5	17%
Anders	4	13%

3.1.3 Beweegredenen meerdere soorten voedingen

Onderstaande figuren laten zien waarom hondeneigenaren ervoor kiezen om meerdere soorten voedingen aan de hond te geven. Hierbij is er weer onderscheid gemaakt tussen de verschillende consumentengroepen. Bij figuur 8 'Redenen meerdere soorten voedingen versus samenstelling huishouden' is er een onderverdeling gemaakt in de samenstelling van het huishouden. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 8 is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: 'wat is de samenstelling van uw huishouden?' (n = 564) en 'waarom heeft u gekozen om meerdere soorten hondenvoedingen te geven (of overweegt u meerdere soorten te geven?)' (n = 294). Hiervan zijn er 35 respondenten die overwegen om meerdere soorten voedingen te geven en 259 respondenten die al meerdere voedingen geven. Bij de vraag 'waarom heeft u gekozen om meerdere soorten voedingen te geven' had de hondeneigenaar de mogelijkheid om meerdere antwoorden in te vullen. In totaal zijn er 439 opties ingevuld.

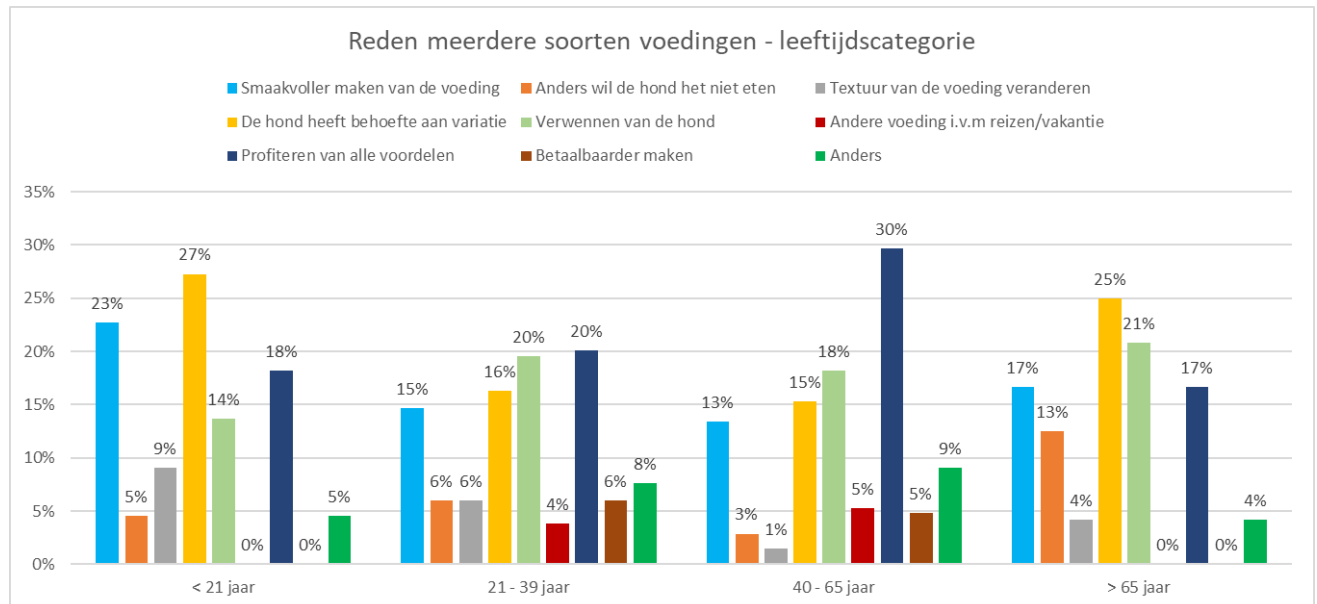

Figuur 8 Redenen meerdere soorten voedingen versus samenstelling huishouden

In grafiek 8 is te zien dat alleenwonende hondeneigenaren voornamelijk meerdere soorten hondenvoedingen geven omdat de eigenaar wil profiteren van alle voordelen die de verschillende voedingen te bieden hebben (25%), omdat de eigenaar de hond wil verwennen (18%) en omdat de eigenaar van mening is dat de hond behoefte heeft aan variatie (13%). Dit zijn ook de belangrijkste redenen voor éénoudergezinnen met thuiswonende kinderen. Alleen wordt hierbij als belangrijkste reden verwennen van de hond genoemd (24%). Ook bij gezinnen zien we dat verwennen van de hond (24%) en profiteren van alle voordelen (23%) belangrijke redenen zijn om meerdere soorten voedingen te geven. Daarnaast wordt het smaakvoller maken van de voeding genoemd (15%). Tweepersoonshuishoudens (zonder thuiswonende kinderen) profiteren ook graag van alle voordelen

(27%), zijn van mening dat de hond behoefte heeft aan variatie (22%) en willen de voeding smaakvoller maken door meerdere soorten hondenvoedingen aan te bieden (15%).

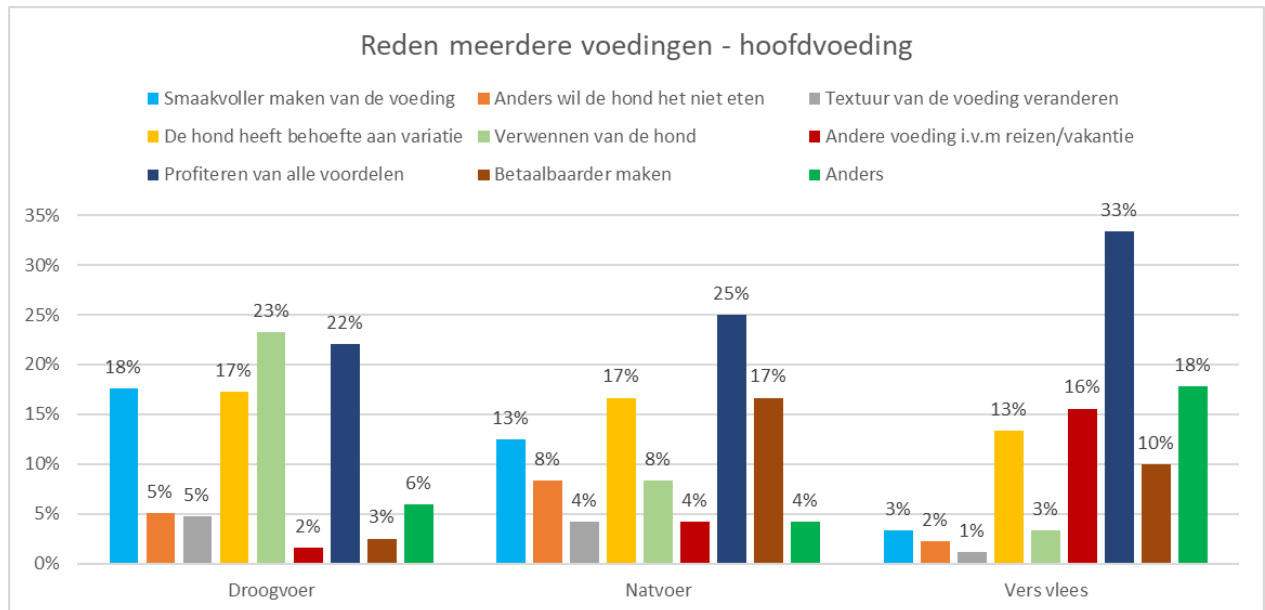
Bij figuur 9 'Redenen meerdere soorten voedingen versus leeftijdscategorie' is er een onderscheid gemaakt tussen de leeftijdscategorie waartoe de hondeneigenaar behoort. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 9 is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: 'in welke leeftijdscategorie valt u?' en 'waarom heeft u gekozen om meerdere soorten hondenvoedingen te geven (of overweegt u meerdere soorten te geven?)'.

Figuur 9 Redenen meerdere soorten voedingen versus leeftijdscategorie

In figuur 9 is te zien dat hondeneigenaren die jonger zijn dan 21 jaar graag meerdere soorten hondenvoedingen geven omdat de mening bestaat dat de hond behoefte heeft aan variatie (27%), om de voeding smaakvoller te maken (23%) en om te kunnen profiteren van alle voordelen van de verschillende soorten voedingen (18%). Hondeneigenaren die vallen in de leeftijdscategorie van 21 tot en met 65 jaar hebben als voornaamste redenen profiteren van alle voordelen, verwennen van de hond en ook bij deze groepen wordt er gedacht dat de hond behoefte heeft aan variatie. Voor hondeneigenaren ouder dan 65 jaar worden meerdere voedingen aan de hond gegeven om dezelfde redenen, echter is hierbij de gedachte dat de hond behoefte heeft aan variatie leidend (25%).

Bij figuur 10 'Redenen meerdere soorten voedingen versus hoofdvoeding' is er een onderverdeling gemaakt in de hoofdvoeding die door de eigenaar gegeven wordt. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 10 is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: 'welke soort voeding geeft u aan uw hond als hoofdvoeding?' en 'waarom heeft u gekozen om meerdere soorten hondenvoedingen te geven (of overweegt u meerdere soorten te geven?)'.

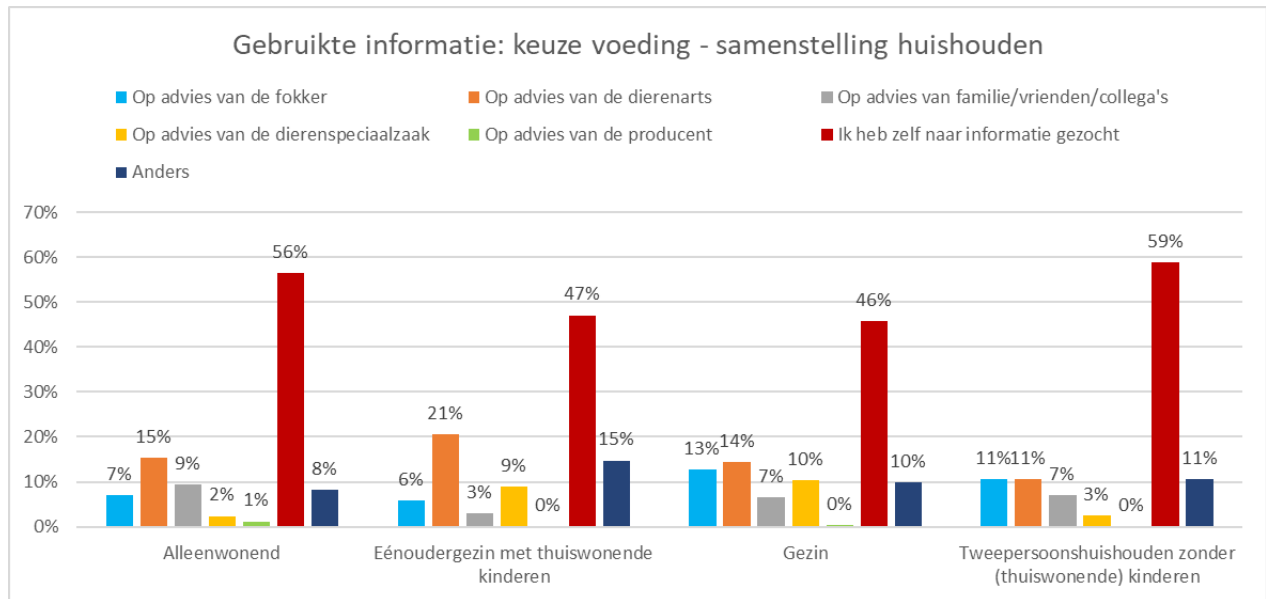
Figuur 10 Redenen meerdere soorten voedingen versus hoofdvoeding

In figuur 10 is te zien dat hondeneigenaren die als hoofdvoeding droogvoer geven aan de hond daarnaast een andere soort voeding erbij geven omdat de eigenaren de hond willen verwennen (23%), willen profiteren van alle voordelen van de verschillende voedingen (22%) en om de voeding van meer smaak te voorzien (18%). De eigenaren die natvoer geven als droogvoeding geven daarnaast een andere voeding om te kunnen profiteren van de voordelen van de andere voedingen (25%), omdat de eigenaren van mening zijn dat de hond behoefte heeft aan variatie (17%) en daarnaast worden er verschillende voedingen gebruikt om de voeding betaalbaarder te maken (17%). De hoofdzakelijke vers vlees gevers hebben als belangrijkste reden opgegeven dat er op die manier geprofiteerd kan worden van de verschillende voordelen (33%), daarnaast wordt categorie anders vaak vermeld (18%) en wordt er een andere voeding gegeven in verband met reizen of vakantie. Onder categorie anders worden de volgende antwoordmogelijkheden genoemd: advies van de fokker, meer energieverbruik op werkdagen, in verband met ziekte, voor een juiste darmflora, gratis voeding, gezonder, om mee te trainen, weerstand verhogen, kans op allergie door éénzijdige voeding beperken, hond kreeg dit al, harde ontlasting bij alleen vers vlees, ecologische voetafdruk verkleinen en wanneer de andere voeding niet op tijd uit de diepvries is gehaald.

3.1.4 Gebruikte informatie

Onderstaande figuren laten welke informatiebronnen er worden gebruikt per consumentengroep. Bij figuur 11 'Gebruikte informatie versus samenstelling huishouden' is er een onderverdeling gemaakt in de samenstelling van het huishouden. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 11 is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: 'wat is de samenstelling van uw huishouden?' en 'hoe is uw keuze voor deze hoofdvoeding tot stand gekomen?'. Beide vragen zijn beantwoord door 564 respondenten.

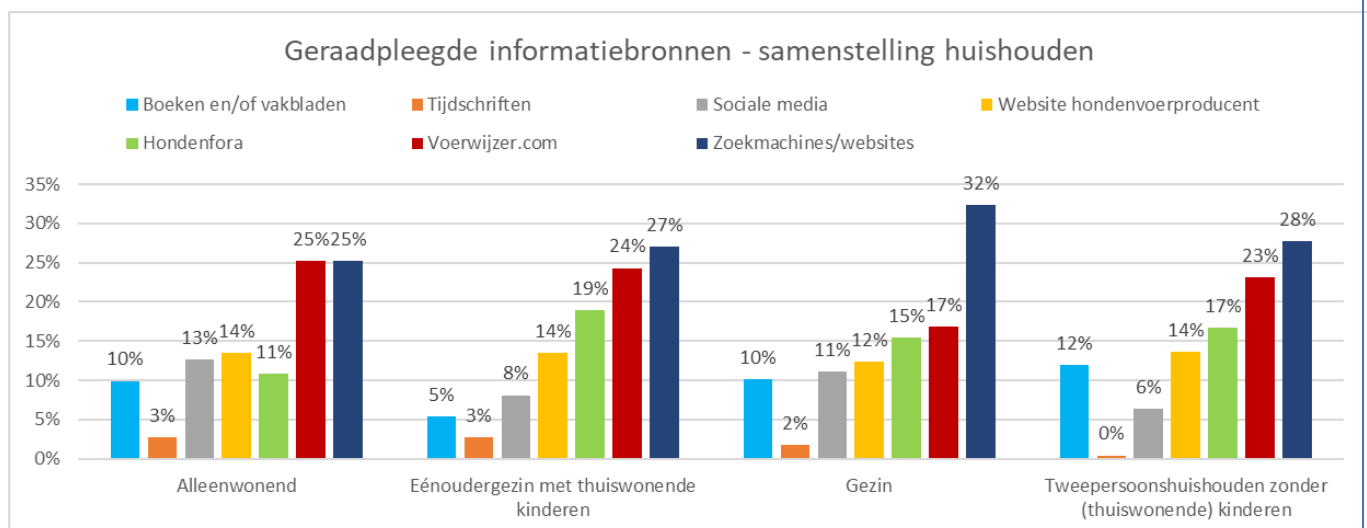
HET GEVEN VAN MEERDERE SOORTEN HONDENVOEDINGEN

Figuur 11 Gebruikte informatie versus samenstelling huishouden

In figuur 11 is te zien dat alle groepen bij de keuze van de hoofdvoeding voornamelijk zelf naar informatie zoeken en op basis van die informatie kiezen voor een bepaalde voedingssoort. Daarnaast wordt de dierenarts veelal geraadpleegd bij de keuze voor de hoofdvoeding. Advies van familie, vrienden en/of collega's neemt een derde plaats in bij alleenwonende hondeneigenaren (9%). Voor éénoudergezinnen (met thuiswonende kinderen) staat categorie anders op een derde plaats (15%). Hierbij zijn de volgende antwoorden ingevuld: eigen ervaring, verschillende voedingen geprobeerd, naar aanleiding van klachten, hij stond al op dit voer toen we de hond kregen, op advies van dermatoloog/trimster/diervoedingsdeskundige/leverancier/natuurgeneeskundige/holistisch therapeut en wat in de aanbieding is. Op advies van de fokker staat bij gezinnen op een derde plaats (13%). Naast advies van de dierenarts nemen de antwoordmogelijkheden advies van de fokker en categorie anders een gedeelde tweede plaats in bij tweepersoonshuishoudens (zonder thuiswonende kinderen) met een antwoordrespons van 11%.

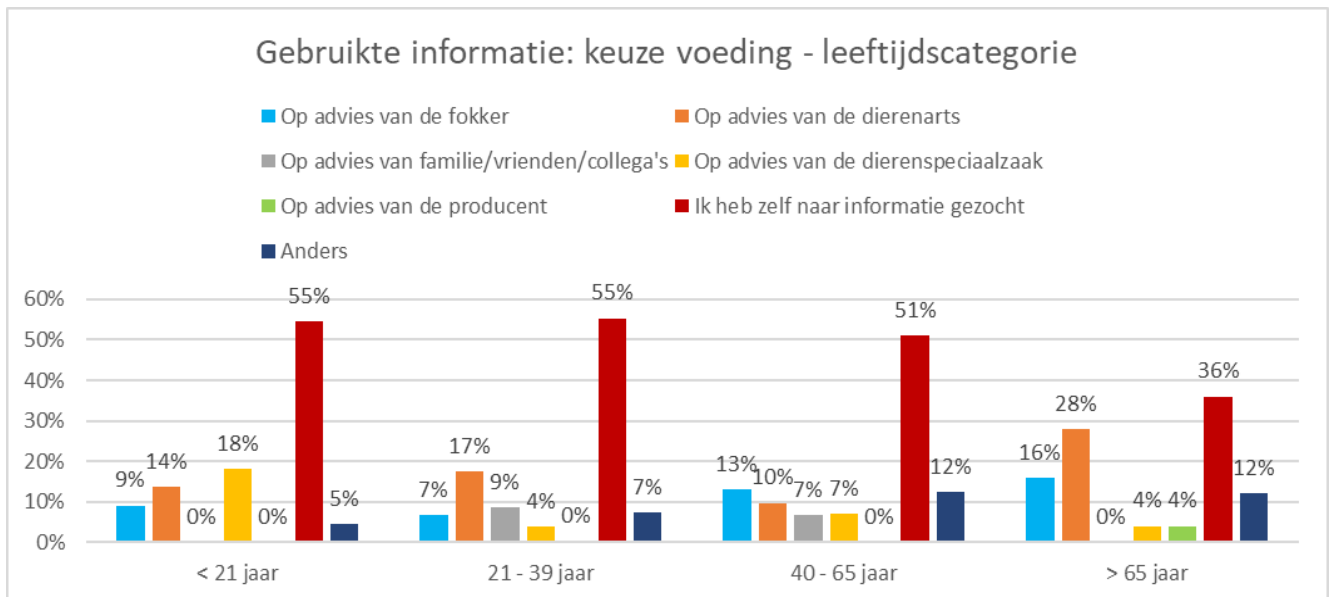
Vervolgens is vastgesteld welke informatiebronnen hondeneigenaren hebben gebruikt wanneer zelf naar informatie werd gezocht. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 12 'geraadpleegde informatiebronnen versus samenstelling huishouden' is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: 'wat is de samenstelling van uw huishouden?' (n = 564) en 'waar heeft u de informatie gevonden die heeft geleid tot de uiteindelijke voedingskeuze?' (n = 283). Bij de laatstgenoemde vraag had de hondeneigenaar de mogelijkheid om meerdere antwoorden in te vullen. In totaal zijn er 609 opties ingevuld.

Figuur 12 Geraadpleegde informatiebronnen versus samenstelling huishouden

In figuur 12 is te zien dat alle groepen voornamelijk zoekmachines/overige websites en voerwijzer.com raadplegen bij het zoeken naar informatie. Alleenstaande hondeneigenaren raadplegen daarnaast vaak de website van de hondenvoerproducent (14%). Bij de overige groepen staat hondenfora op een derde plaats. Verder valt in dit figuur te zien dat er weinig verschil zit tussen de verschillende groepen.

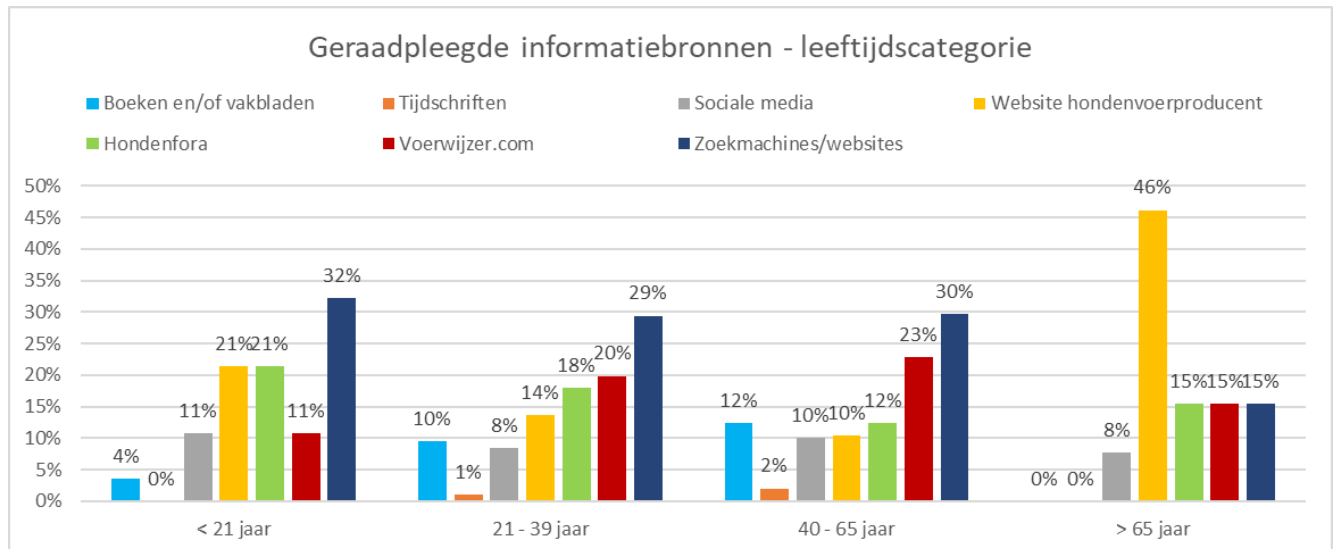
Bij figuur 13 'Gebruikte informatie versus leeftijdscategorie' is er een onderscheid gemaakt tussen de leeftijd van de hondeneigenaar. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 13 is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: 'in welke leeftijdscategorie valt u?' en 'hoe is uw keuze voor deze hoofdvoeding tot stand gekomen?'. Beide vragen zijn beantwoord door 564 respondenten.

Figuur 13 Gebruikte informatie versus leeftijdscategorie

In figuur 13 is te zien dat ook hier weer alle groepen voornamelijk zelf naar informatie zoeken bij de keuze van de hoofdvoeding. Eigenaren jonger dan 21 jaar vragen daarnaast advies aan de dierspecialzaak (18%) en de dierenarts (14%). Hondeneigenaren tussen de 21 en 39 jaar oud raadplegen daarnaast de dierenarts (17%) en vragen familie/vrienden en/of collega's voor advies (9%). Hondeneigenaren tussen de 40 – 65 jaar raadplegen verder de fokker (13%) en vullen categorie anders in (12%). Tot slot raadplegen hondeneigenaren boven de 65 jaar veelal de dierenarts (28%) en de fokker (16%) bij het maken van de voedingskeuze.

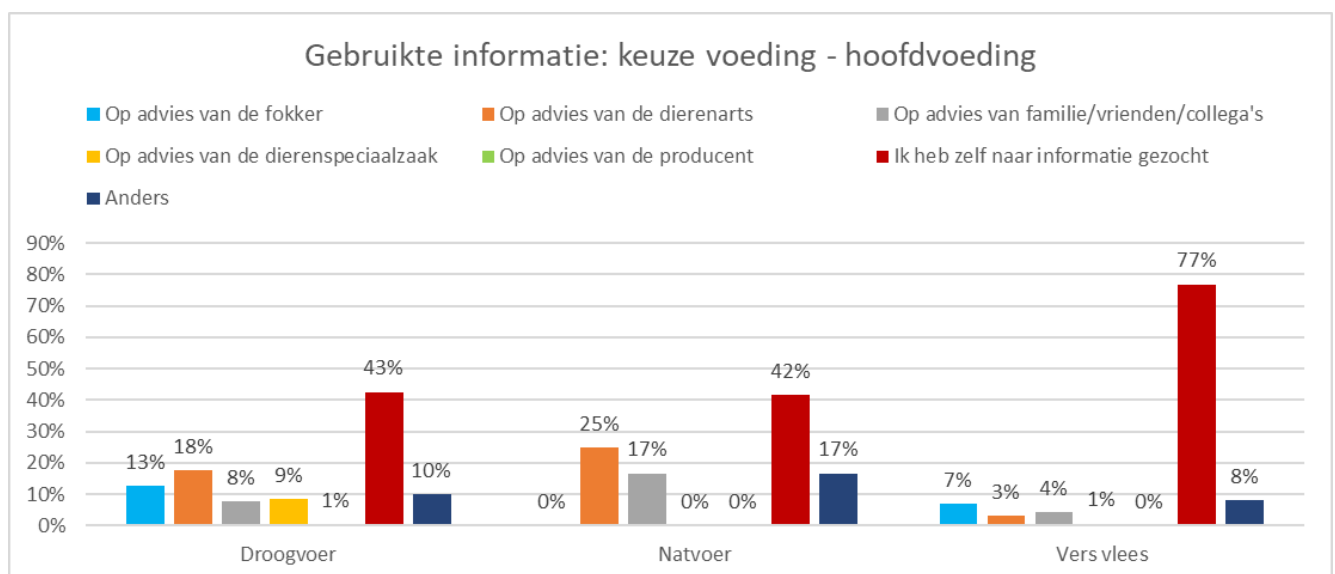
In figuur 14 'Geraadpleegde informatiebronnen versus leeftijdscategorie' is te zien welke informatiebronnen hondeneigenaren raadplegen wanneer er zelf naar informatie wordt gezocht. Hierbij is er weer onderscheid gemaakt in de leeftijdscategorie waartoe de eigenaar behoort. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 14 is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: 'in welke leeftijdscategorie valt u' en 'waar heeft u de informatie gevonden die heeft geleid tot de uiteindelijke voedingskeuze?'.

Figuur 14 Geraadpleegde informatiebronnen versus leeftijdscategorie

In figuur 14 is te zien dat hondeneigenaren tot en met een leeftijd van 65 voornamelijk zoekmachines en overige websites raadplegen bij het zoeken naar informatie omtrent het besluit tot het kiezen van een hoofdvoeding. Hondeneigenaren onder de 21 jaar raadplegen daarnaast hondenfora (21%) en bezoeken de website van de hondenvoerproducent (21%). Hondeneigenaren tussen de 21 en 39 jaar raadplegen daarnaast voerwijzer.com (20%) en hondenfora (18%). Voor hondeneigenaren tussen de 40 – 65 jaar zijn dit tevens de meest geraadpleegde informatiebronnen, samen met boeken en/of vakbladen (12%). Hondeneigenaren ouder dan 65 jaar raadplegen voornamelijk de website van de hondenvoerproducent (46%). Verder worden hondenfora, voerwijzer.com en overige websites bezocht (15%) door deze groep hondeneigenaren.

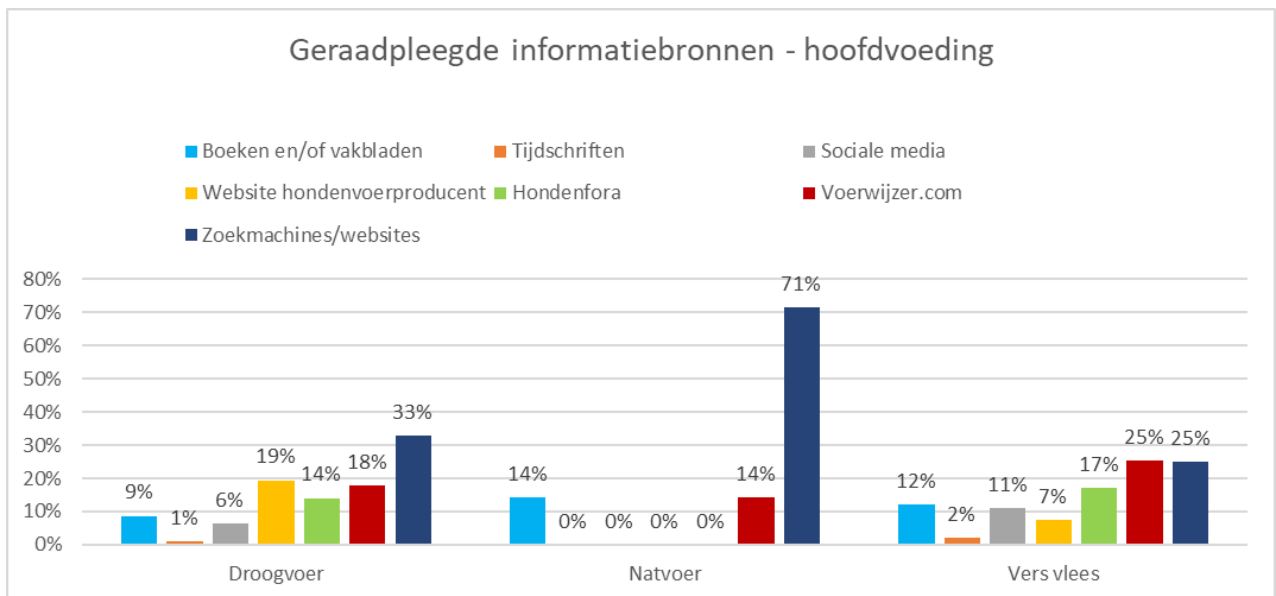
Bij figuur 15 ‘Gebruikte informatie versus hoofdvoeding’ is er een onderverdeling gemaakt tussen de type hoofdvoeding die gegeven wordt. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 15 is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: ‘welke soort voeding geeft u aan uw hond als hoofdvoeding?’ en ‘hoe is uw keuze voor deze hoofdvoeding tot stand gekomen?’. Beide vragen zijn beantwoord door 564 respondenten.

Figuur 15 Gebruikte informatie versus hoofdvoeding

In figuur 15 is te zien dat ook hier alle groepen weer voornamelijk zelf naar informatie zoeken. Vooral de hondeneigenaren die vers vlees als hoofdvoeding gebruiken, zijn tot dit besluit gekomen doordat ze zelf naar informatie hebben gezocht (77%). Daarnaast geeft 8% van de vers vlees gevers aan ook andere bronnen te raadplegen en 7% van de vers vlees gevers geeft vers vlees voeding op advies van de fokker. De hondeneigenaren die voornamelijk droogvoer geven raadplegen doen dit verder op advies van de dierenarts (18%) en op advies van de fokker (13%). De voornamelijke natvoeding gevers doen dit verder op advies van de dierenarts (23%) en op advies van vrienden, familie en collega's (17%). Ook wordt categorie anders ingevuld door 17% van de natvoeding gevers.

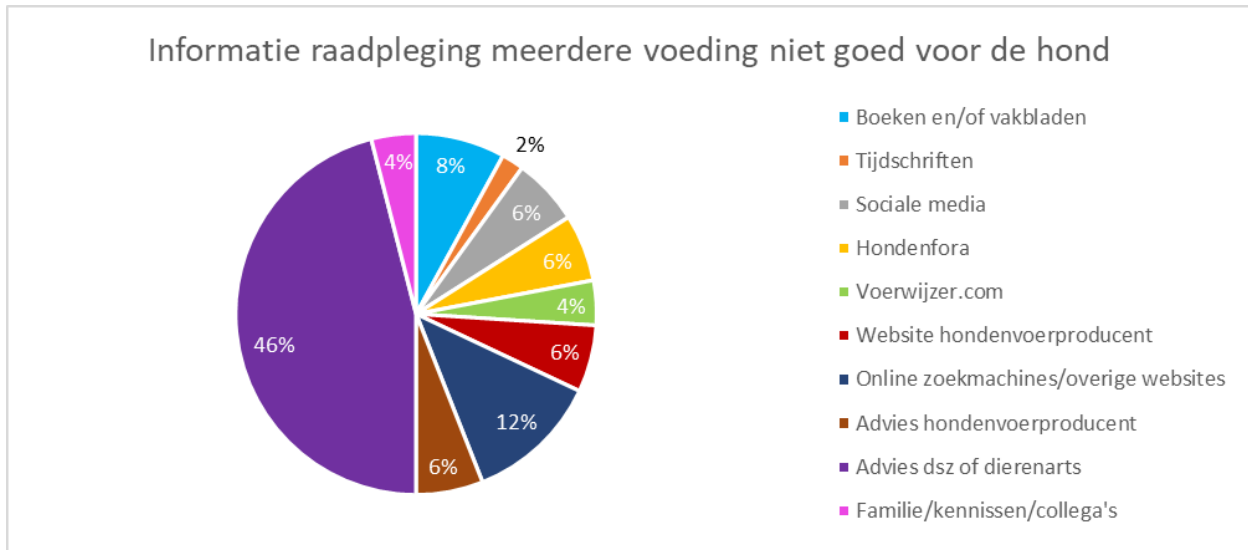
In figuur 16 'Geraadpleegde informatiebronnen – hoofdvoeding' is te zien welke informatiebronnen hondeneigenaren raadplegen wanneer er zelf naar informatie wordt gezocht. Hierbij is er weer een onderverdeling gemaakt tussen de type hoofdvoeding die door de eigenaar wordt gegeven. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 16 is gebruik gemaakt van de enquête resultaten: 'welke soort voeding geeft u aan uw hond als hoofdvoeding?' en 'waar heeft u de informatie gevonden die heeft geleid tot de uiteindelijke voedingskeuze?'.

Figuur 16 Geraadpleegde informatiebronnen - hoofdvoeding

In figuur 16 is te zien dat de droogvoeding gevers voornamelijk zoekmachines/overige websites raadplegen (33%). Verder raadplegen de droogvoeding gevers de website van de hondenvoerproducent (19%) en wordt de website voerwijzer.com geraadpleegd (18%). De natvoeding gevers raadplegen ook voornamelijk de zoekmachines/overige websites (71%) en maken daarnaast gebruik van boeken en/of vakbladen (14%) en voerwijzer.com (14%). De vers vlees gevers maken voornamelijk gebruik van zowel voerwijzer.com als overige websites/zoekmachines (25%). Daarnaast worden hondenfora (17%) en boeken en/of vakbladen (12%) geraadpleegd.

Zoals te zien is in figuren 5, 6 en 7 geven hondeneigenaren aan dat het wisselen en/of combineren van verschillende voedingen niet goed is voor de hond. Aan deze respondenten is gevraagd waar de hondeneigenaren deze informatie vandaan hebben gehaald. Bij de verwerking van de resultaten uit figuur 17 'Informatie raadpleging meerdere voedingen niet goed voor hond' is gebruik gemaakt van de enquête vraag 'u geeft aan dat het combineren en/of afwisselen van verschillende soorten hondenvoedingen niet goed is voor de hond. Waar heeft u deze informatie vandaan?'

Figuur 17 Informatie raadpleging meerdere voedingen niet goed voor hond

In figuur 17 is te zien dat hondeneigenaren die van mening zijn dat het geven van meerdere soorten hondenvoedingen niet goed is voor de hond deze informatie voornamelijk hebben verkregen van een dierspecialist of dierenarts (46%). Verder is deze informatie voornamelijk verkregen via online zoekmachines/overige websites (12%) en via boeken en/of vakbladen (8%). Wat verder opvalt is dat de hondenvoerproducent hier ook een rol in speelt, 6% heeft deze informatie gevonden op de website van de producent en 6% heeft deze informatie verkregen in contact met de producent.

3.2 Producentenonderzoek

De volgende paragrafen zullen de resultaten van het producentenonderzoek weergeven die dienen ter beantwoording van deelvraag 2: *‘Welk advies geven hondenvoerproducenten in Nederland aan de consument en waarop is dit advies gebaseerd?’*

Er zijn in totaal 11 interviews afgenomen met hondenvoerproducenten. De transcripties van de interviews zijn opgenomen in bijlage IV ‘Interviewverslagen’.

3.2.1 Afwisselende voeding

De vraag of honden afwisselende voeding nodig hebben, wordt door de meeste producenten (7/11) ontkent, met als reden dat een complete voeding alle voedingsstoffen bevat die een hond dagelijks nodig heeft. Een respondent zegt hierover bijvoorbeeld het volgende: “Wanneer de hond een complete uitgebalanceerde voeding binnenkrijgt wil dat zeggen dat de hond alle voedingsstoffen binnenkrijgt” (Euro-Premium). Tevens geven producenten aan dat afwisseling voornamelijk vanuit de mens komt. Bijvoorbeeld omdat hondeneigenaren de hond willen verwennen. Royal Canin zegt hierover het volgende “Afwisseling van voeding of het geven van tussendoortjes is antropomorfisch. Wij zouden het saai vinden om iedere dag hetzelfde te eten: dus de kat en hond ook. Niets is echter minder waar”.

De respondenten die bekrachtigen dat honden afwisselende voeding nodig hebben, geven hiervoor verschillende argumenten. Zo zegt Jarco het volgende “Sterker nog het is goed voor het maagdarmkanaal en waarom zou je een hond geen verschillende producten kunnen geven? Ik zou ook niet elke dag macaroni willen eten. Dus het is én lekker én gezond om af te wisselen”. BARFmenu daarentegen geeft aan dat één diersoort veelste karig is en dat afwisseling daarom beter is. Deze producent is van mening dat het afwisselen wel binnen het diepvriessegment en dan binnen de diersoorten moet plaatsvinden, maar geven hierin wel de keus aan de consument zelf.

3.2.2 Combineren en/of afwisselen van droogvoer en natvoer

De vraag of droogvoer gecombineerd en/of afgewisseld kan worden wordt door alle producenten bekrachtigd. Alle producenten geven aan dat dit mogelijk is, echter zit er wel verschil in de adviezen die hierover gegeven worden. Zo zijn er producenten die aangeven dat de verschillende voedingen gecombineerd kunnen worden in één maaltijd. Yarrah zegt hierover bijvoorbeeld het volgende “wat ons betreft mag droog- en natvoer gewoon samen” met als reden “als je hem gewoon droge brokken geeft en je geeft hem een blikje, eigenlijk alle twee gewoon goed vlees wat goed te verteren is, hoeft de maag er niet aan te wennen” en “nou kijk omdat alle twee de voeren zijn gewoon verhit, dus daar leven geen bacteriën in.” Royal Canin geeft aan dat droogvoer en natvoer zowel samen in één maaltijd mogen worden gegeven als met tijd er tussen. Royal Canin raadt ook aan om af te wisselen. Wel beredeneert de producent hierover met een voorwaarde, namelijk: “als het hetzelfde product is met dezelfde uitgangspunt, dan mag het gemengd”.

Ook zijn er producenten die aangeven dat zowel afwisselen als combineren mogelijk is, maar dat de voorkeur uitgaat naar het combineren binnen één maaltijd zodat de hond altijd het zelfde binnenkrijgt. Een respondent zegt hierover bijvoorbeeld het volgende: “Afwisselen tussen droogvoer en natvoer is geen enkel probleem. Wel is aan te raden om bij een gevoelige hond de voedingen te mengen in plaats van afwisselend te geven. Omdat het constant wisselen meer vraagt van het maag-darmstelsel dan dat je telkens dezelfde combinatie geeft” (Smølke, Rodi, Raw4Dogs). Euro-premium zegt hierover het volgende “het meest optimale is als een hond altijd dezelfde voeding krijgt. Of die voeding dan bestaat uit één of meerdere soorten maakt dan niet uit” met als reden “Hier heeft de darmflora zich dan namelijk op ingesteld. Wanneer je gaat wisselen krijgt de hond in feite elke dag/maand etc. een andere voeding. Dit betekent dat de darmflora zich steeds weer moet aanpassen”. En ook Denkadog deelt de mening dat de voedingen beter samen gegeven kunnen worden in plaats van afgewisseld, in het geval van gevoelige honden. Denkadog zegt hierover het volgende “geef dan gewoon beide. Want dan geef je namelijk twee of drie keer per dag exact hetzelfde dieet. Dan heb je dus waarschijnlijk geen probleem. Je gaat niet wisselen.”

Prins Petfoods adviseert klanten om de voedingen juist niet op dezelfde dag te geven, wanneer klanten graag meerdere soorten voedingen willen geven. Prins Petfoods zegt hierover het volgende: “maar wil je afwisselen, en dat is natuurlijk wel vaak wat een consument zelf aangeeft, adviseren wij het bij voorkeur niet op één dag voor een hond” met als reden “en het voornaamste voordeel daarvan is dat je per dag het pakketje voedingsstoffen geeft die een huisdier op moet nemen en dan kan je gewoon de voedingswijzer aanhouden van de natvoeding en de voedingswijzer van de droogvoeding” omdat hondeneigenaren vaak de rekensom niet goed doen. Zo wordt de helft van de brokken vervangen door de helft van vers vlees en krijgt de hond bijvoorbeeld te weinig energie binnen. De rekensom gaat bij mensen niet goed en in de meeste gevallen krijgt een huisdier dan teveel eten.

Tevens is er een producent die adviseert om acht uur tussen de verschillende maaltijden te houden. BARFmenu zegt hierover het volgende: “En als je het al zou willen mengen dan is ons advies om een pauze van 8 uur aan te houden zodat het lichaam eigenlijk weer terug kan komen naar een neutrale staat voor de volgende manier van verwerking zeg maar”. Op de vraag waarom specifiek die acht uur wordt geantwoord dat het hierbij gaat om een veilige marge.

3.2.3 Combineren en/of afwisselen van droogvoer en vers vlees

De vraag of droogvoer gecombineerd en/of afgewisseld kan worden met vers vlees wordt door de producenten zeer verschillend beantwoord. Yarrah geeft het advies om rauw vlees en droogvoer niet te combineren wanneer er botten zijn verwerkt in rauw vlees. Yarrah zegt hierover het volgende: “

maar je hebt ook met botten erin en dan moet je echt oppassen. Want dan moet die maag echt wennen om die botten te kunnen verteren dus dan moet de maag een beetje verzuren om die botten te kunnen oplossen.” BARFmenu adviseert ook om deze voedingen niet samen te gebruiken. BARFmenu zegt hierover het volgende: “als je vers rauw vlees geeft dan heeft een hond of kat van nature eigenlijk een pH waarde van pak en beet 1-2 en geef je brokvoeding dan stijgt die pH waarde, dus wordt minder zuur. Als we dan kijken naar de poort van het maagdarmkanaal, om het maar even simpel te zeggen, zit er een soort deurtje en die werkt eigenlijk op pH waarde. Ga je dit dus mengen, krijg je een schommelende pH waarde met als gevolg dat die deur eigenlijk een soort klapdeur wordt en dan kunnen er onverteerde delen het maagdarmkanaal in. Neem bij rauwe voeding bijvoorbeeld heb je met bot te maken, dat zou dan een probleem kunnen geven en zolang het dus allemaal heel zuur is, pH waarde van 1-2, dan verteert dat allemaal en dan heeft het geen slecht effect op de darm zeg maar.” En als toelichting op waarom dit een probleem zou kunnen opleveren zegt de producent het volgende: “In rauwe voeding zit namelijk nog een stukje botwerk in voor het calcium, natuurlijke vorm van calcium. En dat moet goed verteren voordat het eigenlijk het maagdarmkanaal in mag om het zomaar te zeggen, je wil uiteindelijk niet dat je een soort darmperforatie krijgt omdat er nog een stukje bot meegaat.” Ook hondenvoerproducent Bandit geeft aan dat de pH verandert en raadt daarom niet aan om de voedingen te mengen. Echter denkt de producent niet zo zeer schadelijk zou zijn, maar dat de opname anders zal zijn.

Royal Canin is ook van mening dat het mengen en/of afwisselen tussen droog voer en vers vlees niet aan te bevelen is. Echter wordt hiervoor een andere redenatie gegeven. Royal Canin zegt hierover het volgende: “Nee omdat je dan ook zeg maar het maagdarmstelsel in gesteld is, en je in het weekend rauw vlees geeft, dan heb je in principe een overschakeling. En kun je maagdarmproblemen krijgen”.

Een respondent geeft aan dat rauw vlees en brokken zowel gecombineerd als afgewisseld kunnen worden omdat er geen verschil zou zijn tussen de pH van honden die vers vlees krijgen en honden die brokken krijgen (Smølke, Rodi, Raw4Dogs). De respondent verwijst hierbij naar Esther Plantinga. Farmfood zegt hierover het volgende: “het is niet dat je gigantisch van pH 2 van vers vlees gaat naar een pH van 5 ofzo op het moment dat je een brok geeft. Die verschillen zijn zo minimaal. Zijn honderste misschien tiende. En de maag past zich echt ontzettend snel aan” en is dan ook van mening dat vers vlees samengegeven kan worden met droogvoer omdat de producten dezelfde werking hebben op het lichaam. Volgens Jarco is het afwisselen en/of combineren tussen droogvoer en vers vlees ook geen enkel probleem.

DARF geeft aan dat vers vlees en brokken afwisselend van elkaar gegeven kunnen worden, met een tussentijd van acht uur. De acht uur is hierbij arbitrair, omdat de meeste mensen acht uur tussen de verschillende maaltijden hebben zitten. DARF zegt hierover het volgende: “als je kijkt naar vers vlees, daar zit bot in, en bot absorbeert van zichzelf vrij veel zuur. Daardoor moet de maag dat bijstemmen, en daardoor is een andere zuurtegraad verhouding nodig. En als je die twee door elkaar geeft dan kan het zijn dat of het bot niet lekker genoeg verteerd is, en dat de hond dus last krijgt in zijn ontlasting” en “het heeft voornamelijk te maken met het wel of niet aanwezig te zijn van een premix, en anders gezegd de calcium die in het product zit, of die afkomstig is van de premix. Is die daarvan afkomstig, dus dat betekent dat het calciumgehalte eigenlijk gevormd wordt door een premix, dan is het door elkaar geven of naast elkaar voeren helemaal geen probleem. Maar het moment dat het niet zo is, dus neem bijvoorbeeld onze normale kvv, daar gebruiken we bot in, dan is het verhaaltje zo zoals ik net verteld heb, van goh de meeste honden zijn dan gebaat bij een periode van ongeveer acht uur tussen die maaltijden”.

3.2.4 Verschil mengen/afwisselen tussen geperste of geëxtrudeerde brok

Op de vraag of geperste brokken wel gemengd zouden worden en geëxtrudeerde brokken niet geven de meeste producenten aan dat hier geen verschil in zit. Zo zegt een respondent hierover het volgende: "Omdat er geen enkel onderzoek is die deze informatie ondersteunt. Ik weet niet waar die fabrikanten die informatie vandaan zouden moeten hebben. Naar mijn idee zit er geen enkel verschil in de acceptatie en de vertering" (Smølke, Rodi, Raw4Dogs). Royal Canin zegt hierover het volgende: "Het is echt een fabeltje dat dit gebeurt en ook dat je bij geëxtrudeerde brokken geen vlees of een geperste brok zou mogen geven" met als toelichting dat het mengen niet goed is omdat het maagdarmsstelsel daarop niet ingesteld is en dat het daarbij geen verschil uitmaakt of het geperste of geëxtrudeerde brokken zijn. Ook Prins Petfoods heeft niet de indicatie dat het geperst gemengd met vers vlees beter gaat als krokant en geeft ook aan dat er ook geen onderzoek is gevonden die dit ondersteunt. Producenten geven ook aan dat de ervaring leert dat dat zowel geperst als krokant prima kunnen en/of dat de ingrediënten hetzelfde zijn waardoor dit geen verschil zou uitmaken.

Farmfood geeft aan dat er wel degelijk een verschil is tussen het mengen met een geperste of geëxtrudeerde brok. Farmfood legt dit uit aan de hand van een proefje met een glas water met de motivatie dat zowel de geperste brok als vers vlees beide geen lucht bevatten waardoor beide zinken naar de bodem en uit elkaar vallen, terwijl een krokante brok langer heel blijft. Wanneer een krokante brok en vers vlees samen gegeven zouden worden zou vlees al de darmen door willen terwijl de krokante brok nog in de maag zweeft, waardoor de brok als het ware door de darmen glipt waardoor er geen goede vertering zou zijn. Plus de combinatie van het drijven en zinken en veel rennen erachteraan kan zorgen voor misselijkheid en braken. Later in het interview zegt Farmfood hier nog het volgende over: "Kijk het zal misschien 9 van de 10 keer goed gaan (krokant met vers vlees), maar je zou maar net een grote Deense dog hebben die daarna gaat rennen en misselijk wordt en gaat braken en dat die juist doordat die buik zo vol zit aan zowel vers vlees als krokante brokken misschien wel een maagtorsie kan krijgen of iets dergelijks, ook al is dat niet bewezen hebben we daar ook ervaring mee."

3.2.5 Algemeen advies: 1 of meerdere soorten voedingen

In tabel 4 'Algemene advies producenten' staat een overzicht weergegeven van de algemene adviezen die de producenten geven en de hierbij behorende toelichting.

HET GEVEN VAN MEERDERE SOORTEN HONDENVOEDINGEN

Tabel 4 Algemene advies producenten

Producent	Advies	Toelichting
Yarrah	Kijk wat de hond het lekkerste vindt, en waar die het beste op doet.	Zeggen niet het één of het ander. Adviseren wel om de hond affentoe te verwennen.
Smølke, Rodi en Raw4dogs	Smølke: nat- en droog of alleen droog Rodi en Raw4Dogs: 1 soort	Smølke: Droog- en natvoer mag samen, maar droogvoer mag ook alleen. Natvoer wordt samen geadviseerd omdat het anders te duur is voor grote honden. Rodi/Raw4Dogs: voorkeur naar alleen vers vlees. Mag evt. gecombineerd worden met de brok maar de voorkeur gaat uit naar alleen vers vlees vanwege de positieve effecten van vers vlees.
Royal Canin	Promoten droog- en natvoer samen, maar gaan gesprek aan met de klant. 1 voedingssoort kan natuurlijk ook	Adviseren meer richting het mixed feeding. Met natvoeding zorg je ervoor dat de honden meer vocht binnenkrijgen om andere problemen te voorkomen. 1 soort voeding mag echter ook. Gaan in gesprek met de klant en maken een passend advies.
Prins Petfoods	1 soort voeding	1 soort voeding, vanwege de ervaring dat veel dieren overvoert worden.
Jarco	Affentoe afwisselen	Affentoe wisselen om het maagdarmkanaal goed te reinigen omdat dat gewoon hartstikke goed is voor een hond.
Farmfood	Meerdere soorten, naast brok diepvries vers vlees	Adviseren combinatie brok en vers vlees in dezelfde week, maakt niet uit of het op dezelfde dag gebeurt of op een andere dag. Adviseren dit vanwege de goede bacteriën in pens, wat zorgt voor een goede maag- en darmflora en daardoor een betere vertering en gezondheid.
Europremium	1 soort voeding	In het algemeen 1 type voeding. Variatie komt echt vanuit de mens, wanneer de klant graag wil variëren of de hond heeft bepaalde issues dan kan er afgeweken worden van één type voeding. Uiteindelijk bepaalt de hond welke voeding het beste voor hem is
Denkadog	1 soort voeding: droogvoer	Wil je gemak, wil je weten wat je hebt, wil je continuïteit hebben, veiligheid, dan is 3x per dag brokken de beste keus.
DARF	Geen algemeen advies: voeding is maatwerk	Voeding is en blijft eigenlijk maatwerk. Let vooral goed op wat de hond doet.
BARFmenu	1 soort voeding: voorkeur rauw vlees	Het hoeft geen probleem te zijn, maar bij dit advies is er veiligheid ingebouwd.
Bandit	1 soort voeding: vers vlees, evt. enkele keer brok	Affentoe brokjes zou kunnen.

3.2.6 Totstandkoming advies producenten

Op de vraag aan de producenten waarop de adviezen zijn gebaseerd, is geantwoord met ervaringen door de jaren heen. Zo geeft Yarrah aan dat er geen wetenschappelijk onderzoek is dat aangeeft dat het mengen niet goed zou zijn voor de hond. Mocht het voedingsadvies zijn dat voedingen niet gemengd dienen te worden zou Yarrah dit overnemen. Ook de andere producenten geven aan dat het advies tot stand is gekomen op basis van ervaring dat het wel of niet werkt en dat er geen wetenschappelijk onderzoek is die anders aantoon. Producent BARFmenu geeft aan dat het advies gebaseerd is op wetenschappelijk onderzoek bij carnivoren in de dierentuin.

4 Discussie

Er is een onderzoek gedaan naar zowel de hondeneigenaren als de hondenvoerproducenten. In dit hoofdstuk worden de discussiepunten van de onderzoeken weergegeven. Hierbij worden de gekozen aanpak en resultaten van het onderzoek bediscussieerd. Voordat de discussiepunten worden beschreven, worden eerst de resultaten per deelvraag kort weergegeven.

Samenvatting resultaten

Consumentenonderzoek – deelvraag 1: op basis van huidig onderzoek komt naar voren dat alleenwonende hondeneigenaren en éénundergezinnen voornamelijk gebruik maken van meerdere soorten hondenvoeding. Gezinnen maken het meest gebruik van één soort hondenvoeding. Er is geen verband tussen de leeftijd van de hondeneigenaar en het aantal voedingen dat gegeven wordt. Droogvoer en vers vlees worden hoofdzakelijk gebruikt als enige voedingssoort. Natvoeding wordt zelden gebruikt als enige voedingssoort maar veelal gegeven in combinatie met droogvoer.

De belangrijkste reden om één voedingssoort te geven, komt voor uit het feit dat de eigenaar van mening is dat dit de beste voeding is voor zijn hond en de eigenaar hier ook tevreden over is. Andere belangrijke redenen zijn dat het geven van meerdere soorten voedingen niet goed zou zijn voor de hond en dat de hond alleen deze voeding eet. Het meest genoemde argument dat het geven van meerdere voedingen niet goed zou zijn voor de hond is dat de samenstelling anders is waardoor de voeding anders verteert. Profiteren van individuele voordelen, verwennen van de hond en de behoefte aan variatie van de hond zijn de meest genoemde redenen voor het gebruiken van meerdere soorten voedingen. Er zitten hierbij kleine verschillen tussen de verschillende consumentengroepen.

De partijen die het meeste invloed hebben op de totstandkoming van de hoofdvoeding zijn de dierenarts en de fokker. Hondeneigenaren zoeken echter voornamelijk zelf naar informatie. De meest geraadpleegde bronnen hierbij zijn: online zoekmachines/overige websites, voerwijzer.com en hondenfora. Dit verschilt per consumentengroep.

Producentenonderzoek – deelvraag 2: Op basis van huidig onderzoek komt naar voren dat de meeste producenten van mening zijn dat honden geen afwisselende voeding nodig hebben omdat een volledige voeding alles biedt wat de hond nodig heeft. Wel zijn de producenten van mening dat het combineren/afwisselen van droogvoer en natvoer mogelijk is. Echter worden er hierbij wel verschillende voedingsadviezen gegeven, samen in één maaltijd of acht uur tussen de verschillende voedingen laten. De meningen zijn verdeeld over het combineren/afwisselen van droogvoer en rauw vlees. Hierbij worden argumenten als een veranderende zuurgraad en maagdarmproblemen genoemd. De adviezen zijn gebaseerd op ervaringen door de jaren heen.

Aanpak en proces – formulering deel- en hoofdvragen

Tijdens het verwerken van de resultaten bleek dat de vragen niet gemakkelijk beantwoord konden worden. Deelvraag 1 luidde: 'Op basis van welke informatie kiezen consumentengroepen in Nederland voor één of meerdere soorten hondenvoedingen?'. Deze vraag bleek niet specifiek genoeg. Hierdoor moesten alle resultaten per consumentengroep bekeken worden, terwijl eigenlijk alleen de bedoeling was om dit verschil te bekijken bij het aantal voedingen dat gegeven werd. Tevens is hierdoor deze deelvraag moeilijker te beantwoorden en zal er een lange conclusie moeten volgen. Ook is 'op basis van welke informatie' een te breed begrip. Hierdoor was het lastiger om de resultaten behorende bij deze vraag te analyseren en te verwerken en een antwoord te geven op de deelvraag. Zo had deze deelvraag beter opgesplitst kunnen worden in verschillende deelvragen. Een deelvraag gericht op het aantal voedingen dat consumentengroepen geven, een deelvraag gericht op

de beweegredenen die de consumenten (in het algemeen) hiervoor hebben en een deelvraag welke ingaat op de informatiebronnen die de hondeneigenaren hebben geraadpleegd. Dit had een kortere en duidelijkere conclusie opgeleverd.

Aanpak en proces – consumentenonderzoek

Voor het consumentenonderzoek is gekozen voor een online enquête via het programma Google Forms. Een gratis programma met belangrijke voordelen, zoals gebruiksgemak en de resultatenverzameling in Excel. Ook biedt het programma belangrijke voordelen op het gebied van het toevoegen van secties (mogelijkheden tot antwoorden overslaan) en het invullen van meerdere antwoordmogelijkheden. Echter bleek tijdens het maken van de enquête dat het niet mogelijk was om zowel respondenten een aantal vragen over te laten slaan als de respondent de mogelijkheid te geven tot het invullen van meerdere antwoorden. Dit heeft er voor gezorgd dat de uiteindelijke enquête lichtelijk afwijkt van de vooraf opgestelde enquêtevragen. Zo was in eerste instantie de bedoeling dat er meerdere antwoorden konden worden gegeven op de vragen 'hoe is uw keuze voor deze hoofdvoeding tot stand gekomen?' en 'wat is het argument dat gegeven werd dat het niet goed is om meerdere soorten hondenvoedingen te geven?' Doordat het programma het overslaan van secties in dit geval niet toeliet, zijn de vragen aangepast naar slechts één antwoordmogelijkheid. Hetzelfde geldt voor de vraag 'wat zijn de belangrijkste redenen om te kiezen voor één soort voeding?'. Deze vraag is anders gesteld, namelijk: wat is uw belangrijkste reden om te kiezen voor één soort voeding?. Dit maakt dat hondeneigenaren die meerdere soorten hondenvoedingen gebruiken wel de mogelijkheid hadden om meerdere belangrijke redenen op te geven en dat hondeneigenaren die één voedingssoort geven alleen de belangrijkste reden konden opgeven. Dit kan eventueel de resultaten hebben beïnvloed.

Tijdens het invullen van de enquête konden hondeneigenaren bij meerdere vragen kiezen voor de antwoordmogelijkheid 'anders'. Hiervoor is gekozen zodat hondeneigenaren de mogelijkheid kregen om een andere optie op te geven, wanneer er geen passend antwoord tussen zit. Dit om te voorkomen dat hondeneigenaren willekeurig een antwoordcategorie gaan aankruisen. Echter bleek dat respondenten deze categorie niet alleen gebruikten om een beter passend antwoord in te vullen, maar dat deze mogelijkheid ook gebruikt werd voor een toelichting. In de meeste gevallen bood deze toelichting geen enkele waarde aan het onderzoek, waardoor het verwerken van de resultaten onnodig extra tijd in beslag nam. Echter is de antwoordcategorie anders ook gebruikt waarvoor deze bedoeld was. Hieruit bleek dat niet alle vragen voldoende antwoordmogelijkheden hadden, en dat mensen de behoefte hadden aan meer antwoordmogelijkheden. Mogelijk zijn hondeneigenaren door de bestaande (beperkte) antwoordmogelijkheden op ideeën gebracht en is het onderzoek daardoor niet volledig objectief.

Bij dit onderzoek is een beroep gedaan op het geheugen van mensen. Hierbij is er gevraagd naar informatie waarvan gedacht werd dat hondeneigenaren dit (nog) weten. Echter bleek uit de resultaten dat hondeneigenaren niet altijd meer wisten waarom er in het verleden een bepaalde keuze is gemaakt. Zo werd de vraag 'hoe is uw keuze voor deze hoofdvoeding tot stand gekomen' beantwoord met 'gewoon geprobeerd' en 'geen idee eigenlijk'. Dit kan mogelijk de resultaten hebben beïnvloed.

Aan de hondeneigenaren is gevraagd hoe de keuze tot de hoofdvoeding tot stand is gekomen en waar de hondeneigenaren de informatie hebben gevonden wanneer zelf naar informatie werd gezocht. Hierbij hadden hondeneigenaren de mogelijkheid om de antwoordcategorie producent te kiezen. Echter is niet specifiek gevraagd of producenten ook een doorslaggevende rol hadden bij de keuze voor één of meerdere voedingen. Doordat deze vraag niet gesteld is, is de rol van de producent in dit geheel niet volledig vast te stellen.

Het aantal respondenten dat behaald moest worden om een betrouwbaarheid van 95% te verkrijgen is gehaald. Er waren minstens 384 respondenten nodig, maar de enquête is in totaal door 590 respondenten ingevuld. Dit levert een betrouwbaarheidspercentage op van 96%. Er mag worden aangenomen dat de antwoorden van de respondenten de hele doelgroep vertegenwoordigen. De enquête is echter onder andere gedeeld op hondenfora en op de facebookpagina van de eigenaresse van voerwijzer.com. Dit kan de vraag 'waar heeft u de informatie gevonden die heeft geleid tot de uiteindelijke voedingskeuze?' hebben beïnvloed. Daardoor kan de vraag gesteld worden of deze vraag representatief is voor de gemiddelde hondeneigenaar.

De analyse en verwerking van de resultaten heeft meer tijd gekost dan van tevoren ingeschat was. Aangezien de enquêteresultaten door het programma Google Forms verzameld zouden worden in een Excel bestand en daarnaast grafieken zouden worden opgesteld, was de verwachting dat de resultatenverwerking snel zou gaan. Echter bleek tijdens het analyseren van de resultaten dat de deelvraag zo was toegespitst op consumentengroepen dat vrijwel alle enquête resultaten per consumentengroep in kaart moesten worden gebracht. Hierdoor moest iedere vraag meerdere keren handmatig geteld worden waardoor deze aanpak veel tijd heeft gekost.

Verder bleek dat niet alle enquêtevragen geschikt waren om statistische analysetechnieken op los te laten. Vragen waarbij meerdere antwoordmogelijkheden ingevuld konden worden bleken ongeschikt te zijn om er statistische toetsen (Chikwadraattoets) op los te laten. Bovendien heeft het toespitsen van de vragen op verschillende consumentengroepen ervoor gezorgd dat meerdere vragen ongeschikt werden voor de Chikwadraattoets. De chikwadraattoets heeft namelijk twee belangrijke voorwaarden: geen enkele verwachte frequentie mag kleiner zijn dan 1 en daarnaast mag niet meer dan 20% van de verwachte waarde cellen een score hebben van minder dan 5. Door het toespitsen van meerdere groepen was dit bij veel vragen echter wel het geval.

Aanpak en proces – producentenonderzoek

De producenten zijn bevestigd door middel van een telefonisch interview. Er zijn 11 interviews afgenomen waardoor de resultaten niet representatief zijn voor alle hondenvoerproducenten. Echter heeft het onderzoek wel verschillende meningen in kaart gebracht. Ook zijn er in totaal 9 producenten geïnterviewd met droogvoer, 9 producenten met vers vlees en 7 producenten met natvoer in het assortiment waardoor alle groepen (alle soorten hondenvoedingen) vertegenwoordigd werden.

Door weinig ervaring met interviewtechnieken en het verwerken van interviews heeft dit onderzoek niet volledig alle gewenste resultaten opgeleverd. Zo is er in enkele gevallen onvoldoende doorgevraagd en had de geïnterviewde soms de overhand in het gesprek. Bovendien werd het onderzoek te groot door het aantal interviews dat is gedaan naast de enquête waardoor de tijd om de resultaten te verwerken te kort was. Hierdoor zijn er geen statistische analyses gedaan op de onderzoeksresultaten van de interviews.

Ook bleken de vooraf opgestelde vragen niet allemaal voldoende toepasbaar. Zo hebben de vragen "Hoe probeert u deze informatie over te brengen naar de hondeneigenaren?" en "Hoeveel % van uw budget gaat naar boeken en/of vakbladen, tijdschriften, sociale media en eigen website?" geen goede resultaten opgeleverd. Zo werd er veelal met voedingsdeskundigen gesproken die zich niet bezig hielden met de marketingafdeling. Ook is de vraag 'vindt u dat honden afwisselende voeding nodig hebben' niet juist gesteld. Deze vraag is soms geïnterpreteerd vanuit persoonlijk oogpunt en had eigenlijk benaderd moeten worden vanuit bedrijfsoogpunt. Dit kan foutieve informatie hebben opgeleverd.

Verder zijn er twee producenten geweest die de vragenlijst vooraf wilden ontvangen. Deze producenten hebben zich kunnen inlezen in de vragen en zich kunnen voorbereiden, in tegenstelling tot de andere producenten. Dit kan invloed hebben op de resultaten van dit onderzoek.

Resultaten onderzoek

De resultaten zijn voor alle respondenten gemiddeld behandeld (en dus niet per consumentengroep), tenzij anders staat vermeld, aangezien in de bestaande literatuur niet dezelfde consumentengroepen zijn onderzocht.

De enquête is ingevuld door verschillende consumentengroepen. Hierbij is er onderscheid gemaakt tussen de samenstelling van het huishouden, de leeftijd van de hondeneigenaar en de hoofdvoeding die aan de hond gegeven wordt. Kijkend naar de samenstelling van het huishouden bestond de grootste groep respondenten uit een gezin, daaropvolgend tweepersoonshuishouden (zonder thuiswonende kinderen), alleenwonende hondeneigenaren en éénuoudergezinnen met thuiswonende kinderen. Dit komt overeen met de verwachting. Het hondenbezit is namelijk het hoogst bij gezinnen met kinderen (NVG, 2014). Alle leeftijdsgroepen zijn vertegenwoordigd in de resultaten. Echter is de groep hondeneigenaren < 21 jaar en > 65 jaar wel minimaal aanwezig.

De meesten respondenten geven aan droogvoeding als hoofdvoeding te gebruiken (68,6%), daaropvolgend vers vlees (28,4%), natvoeding (2,1%) en 0,9% geeft aan restjes van de maaltijd te geven aan de hond. Deze resultaten komen gedeeltelijk overeen met de verwachting vanuit de literatuur. Zo is uit een onderzoek van TNS NIPO gebleken dat 80% van de Nederlandse huishoudens de honden voornamelijk commerciële hondenvoeding (droogvoer en/of blikvoer) geeft. Echter komen de resultaten van de enquête niet overeen met de onderzoeksgegevens van MarketResponse. Uit deze resultaten kwam naar voren dat 79% droogvoer als hoofdvoeding gebruikt, 6% natvoer en 4% diepvries vlees (R. van de Bruinhorst, persoonlijke communicatie, 5 april 2020). Mogelijk is dit verschil te verklaren in het feit dat hierbij alleen gevraagd werd naar diepvries vers vlees en niet naar alle andere mogelijkheden van vers vlees zoals in dit onderzoek het geval was. Dit zal direct het verschil verklaren tussen het onderzoek van MarketResponse en het onderzoek van van Bree en zijn collega's waarin geschat wordt dat 51% van de hondeneigenaren in Nederland de hond gedeeltelijk of volledig voert met producten op basis van rauw vlees (van Bree et al., 2018). Wanneer het aantal respondenten dat vers vlees niet als hoofdvoeding geeft, opgeteld wordt bij het aantal respondenten die vers vlees wel als hoofdvoeding geven blijkt dat 44% van de Nederlandse hondeneigenaren de honden volledig of gedeeltelijk voert met vers vlees. Wat aardig overeenkomt met de schatting van van Bree en zijn collega's.

Uit voorafgaand onderzoek is gebleken dat niet vastgesteld is of Nederlandse hondeneigenaren meerdere soorten hondenvoedingen geven. Deze verwachting was er wel gezien de veel gestelde vragen omtrent dit onderwerp op hondenfora en de onderzoeken die zijn gedaan in het buitenland. Uit de enquête is gebleken dat 45,9% van de respondenten meerdere soorten hondenvoedingen geeft. Gezien de hoeveelheid respondenten kan er met 96% zekerheid gezegd worden dat 41,9% tot 49,9% van alle hondeneigenaren in Nederland meerdere soorten hondenvoedingen geeft aan de hond. Ook is uit de enquête gebleken dat 54% van de hondeneigenaren die droogvoer geven, de honden volledig voert met droogvoer. Voor natvoer ligt dit percentage op 8% en voor vers vlees is dit 58%. Wanneer deze cijfers vergeleken worden met de literatuur kan er alleen gekeken worden naar het buitenland aangezien er geen onderzoeksgegevens zijn in Nederland. Gegevens uit het buitenland laten zien dat 50% van de droogvoer gevers, de hond volledig voert met droogvoer en 0 tot 4% van de blikvoergevers de hond volledig voert met blikvoer (Laflamme, et al., 2008). Deze gegevens komen aardig overeen met de gegevens die zijn vastgesteld met huidig onderzoek in Nederland. In beide voedingen zit een verschil van 4%. Het onderzoek van Laflamme is in 2008 gepubliceerd en de resultaten van dit onderzoek zijn van 2020, het kan zijn dat in de afgelopen jaren

het aankoopgedrag rondom hondenvoeding is veranderd. Tevens is het mogelijk dat hondeneigenaren in Nederland ander aankoopgedrag vertonen rondom hondenvoeding ten opzichte van hondeneigenaren in Australië en de Verenigde Staten. Tevens dient vermeld te worden dat het onderzoek van Laflamme gaat over blikvoeding en andere soorten natvoeding hierin niet zijn meegenomen, wat ook mogelijk het verschil kan verklaren.

De beweegredenen om meerdere soorten voedingen te geven aan de hond zijn niet eerder wetenschappelijk onderzocht. Wel was de verwachting dat hondeneigenaren wellicht willen profiteren van de voordelen van de verschillende soorten voedingen. Zo kan natvoer (dat beschikt over een hoog vetgehalte) bijvoorbeeld worden toegevoegd aan droogvoer om de textuur en de smakelijkheid (in de ogen van de eigenaar) van de droogvoeding te vergroten (Corbee et al., 2016). Uit de enquête is ook gebleken dat belangrijke redenen voor het geven van meerdere soorten voedingen de volgende redenen zijn: profiteren van alle voordelen van de verschillende voedingen en de smakelijkheid van het voer verhogen. Maar ook blijkt uit dit onderzoek dat veel hondeneigenaren verschillende voedingen willen geven om de hond te verwennen of omdat de gedachte heerst dat honden behoefte hebben aan variatie. Uit onderzoek is gebleken dat de consumenten zelf behoefte hebben aan afwisseling en daarom afwisselingskoopgedrag vertonen (Nederstigt & Poiesz, 2018). Dit zou kunnen verklaren waarom hondeneigenaren een variërende voeding aan de hond willen geven.

Uit de enquête blijkt dat 50,2% van de hondeneigenaren zelf opzoek is gegaan naar informatie omtrent het kiezen van de hoofdvoeding. Dit komt aardig overeen met de literatuur, uit onderzoek is namelijk gebleken dat 56,3% van de huisdierbezitters weleens informatie omtrent het onderwerp voeding (Trendpanel Gezelschapsdieren, 2019). Het verschil hierin is te verklaren aan het feit dat bij het onderzoek van trendpanel niet alleen hondeneigenaren hebben deelgenomen en dat hierbij in het algemeen naar voeding wordt gezocht en niet specifiek bij de vaststelling van de hoofdvoeding.

Uit de interviews met de producenten is gebleken dat de meningen omtrent het geven van verschillende voedingen verschillen. Dit komt overeen met het onderzoek wat voorafgaand was uitgevoerd. De meeste producenten geven aan dat honden geen afwisselende voeding nodig hebben. Wanneer dit vergeleken wordt met het consumentenonderzoek valt op dat dit niet overeenkomt met de gedachtegang van de hondeneigenaren die meerdere soorten voedingen geven.

Producenten geven verschillende argumenten waarom het geven van meerdere soorten voedingen (mogelijk) niet goed zouden zijn voor de hond. De volgende argumenten worden genoemd: het wisselen zorgt ervoor dat het darmstelsel zich telkens opnieuw moet instellen, dat honden vaak overgevoerd worden omdat de voedingswijzer bij meerdere voedingen nog altijd gehanteerd wordt, het verschil in zuurtegraad (en het niet oplossen van botten) en dat het maagdarmstelsel hier niet op is ingesteld waardoor het problemen kan opleveren in het maagdarmstelsel. Er is geen wetenschappelijke literatuur gevonden die deze argumenten ondersteunt. Wel komen deze argumenten overeen met de gedachte gang van de consumenten terwijl er slechts 5 respondenten zijn die aangeven dat deze informatie verkregen is vanuit de producent (via website en/of persoonlijk contact). De meeste respondenten hebben deze informatie verkregen vanuit de dierenspecialzaak en/of dierenarts.

5 Conclusie en aanbevelingen

Eerder onderzoek heeft aangetoond dat hondeneigenaren in het buitenland meerdere soorten voedingen aan de hond geven. Door middel van consumentenonderzoek is nagegaan of er verschil zit in de consumentengroepen in Nederland die kiezen voor een bepaald aantal voedingen, welke beweegredenen er hiervoor zijn en hoe de consumentengroepen tot dit besluit gekomen zijn. Daarnaast is er onderzoek gedaan naar de adviezen die producenten geven omtrent dit onderwerp en wat de mogelijke rol is van de producent in dit geheel.

In dit hoofdstuk worden de deelvragen en de hierbij behorende hoofdvraag beantwoord. De conclusies worden per deelvraag weergegeven en vervolgens zal de hoofdvraag 'Op basis van welke informatie beslist een consument in Nederland hoeveel soorten hondenvoer hij geeft en wat is de rol van de producent daarin?' beantwoord worden. Vervolgens worden er aanbevelingen gegeven. Het uiteindelijke doel van dit onderzoek is vaststellen hoe producenten hondeneigenaren het beste kunnen informeren omtrent dit onderwerp. Bijkomend zal dit onderzoek inzicht geven in de mogelijke risico's die verbonden zijn aan het geven van meerdere soorten voedingen en vaststellen of het gewenst is om hier onderzoek naar te verrichten.

Conclusies deelvragen

Deelvraag 1: *'Op basis van welke informatie kiezen consumentengroepen in Nederland voor één of meerdere soorten hondenvoedingen?'*

Deze deelvraag zal beantwoord worden aan de hand van de verschillende consumentengroepen. Iedere conclusie zal bestaan uit drie onderdelen. Hierbij wordt er gestart met het aantal voedingen dat gegeven wordt, vervolgens wordt er ingegaan op de beweegredenen van deze keuze en als laatste wordt aangegeven welke informatie een rol heeft gespeeld in de uiteindelijke voedingskeuze.

Samenstelling huishouden

Uit de resultaten van het onderzoek komt naar voren dat er een significant verband is tussen de samenstelling van het huishouden en het aantal soorten voedingen dat aan de hond gegeven wordt. Alleenwonende hondeneigenaren en éénoudergezinnen met (thuiswonende kinderen) geven voornamelijk verschillende soorten hondenvoedingen aan de hond (+/- 60%). Gezinnen daarentegen geven vaak één soort voeding aan de hond (64%). Tweepersoonshuishoudens zonder (thuiswonende) kinderen gebruiken zowel één soort voeding (50%) als meerdere soorten voedingen.

Voor al deze groepen geldt dat de belangrijkste reden voor het geven van één voedingssoort is dat deze voeding de beste voeding is voor de hond en dat de eigenaar hier tevreden over is. Verder wordt als belangrijke reden opgegeven dat het geven van meerdere soorten voedingen niet goed is voor de hond, met als meest genoemde argumenten dat de samenstelling van de voedingen anders is waardoor de voedingen anders verteren en dat het geven van meerdere voedingen invloed heeft op de zuurgraad van de maag. Alleenwonende hondeneigenaren en éénoudergezinnen gebruiken voornamelijk meerdere soorten voedingen omdat er op deze manier geprofiteerd kan worden van alle voordelen van de verschillende voedingen, om de hond te verwennen en omdat de mening heerst dat de hond behoefte heeft aan variatie. Gezinnen en tweepersoonshuishoudens gebruiken daarnaast meerdere soorten voedingen om de voeding smaakvoller te maken.

Alle groepen zoeken voornamelijk zelf naar informatie omtrent de keuze voor de hoofdvoeding. Voor éénoudergezinnen, gezinnen en tweepersoonshuishoudens geldt dat er

voornamelijk gezocht wordt via zoekmachines/overige websites, voerwijzer.com en hondenfora. De website van de hondenvoerproducent staat hierbij op een vierde plek. Voor alleenwonende hondeneigenaren geldt dat hondenfora minder vaak geraadpleegd wordt en dat de website van de hondenvoerproducent vaker wordt geraadpleegd door deze groep. De hondeneigenaren die niet opzoek zijn gegaan naar eigen informatie hebben de voedingskeus voornamelijk gemaakt aan de hand van verkregen advies van de dierenarts en de fokker. De hondeneigenaren die aangeven dat het combineren van voedingen niet goed is voor de hond hebben dit voornamelijk geadviseerd gekregen van de dierenarts en/of dierenspecialzaak. Verder is deze informatie gevonden via zoekmachines/overige websites en hebben hondeneigenaren dit advies gekregen van de hondenvoerproducent (al dan niet persoonlijk).

Leeftijdscategorie

Hondeneigenaren met een leeftijd tot en met 39 jaar gebruiken voornamelijk één soort voeding. Hondeneigenaren met een leeftijd tussen de 40 en 65 jaar gebruiken zowel één soort voeding (51%) als meerdere soorten (49%). Hondeneigenaren van 65 jaar en ouder gebruiken daarentegen juist meerdere soorten voedingen. Er leek een verband te zijn tussen de leeftijd van de hondeneigenaar en het aantal voedingen dat gegeven wordt, namelijk naarmate de leeftijd van de eigenaar toeneemt des te meer eigenaren meerdere soorten voedingen geven. Echter is aangetoond dat dit verband niet significant is.

Ook voor al deze groepen geldt dat de belangrijkste reden voor het geven van één soort voeding voortkomt uit het feit dat de eigenaar van mening is dat dit de beste voedingssoort is voor de hond en dat de eigenaar hier tevreden over is en dat de mening dat het geven van meerdere soorten voedingen niet goed is voor de hond op de tweede plaats staat. De belangrijkste redenen voor het geven van meerdere soorten voedingen zijn voor alle groepen dat er op deze manier geprofiteerd kan worden van alle voordelen, om de hond te verwennen, omdat de hond behoefte heeft aan variatie en het smaakvoller maken van de voeding.

Alle groepen zoeken voornamelijk zelf naar informatie omtrent de keuze voor de hoofdvoeding. Voor hondeneigenaren jonger dan 21 jaar geldt dat er voornamelijk naar informatie gezocht wordt via zoekmachines/overige websites, hondenfora en op de website van de hondenvoerproducent. Wanneer er niet zelf werd gezocht naar informatie is de keuze voor de hoofdvoeding voornamelijk tot stand gekomen op advies van de dierenspecialzaak en de dierenarts. Hondeneigenaren tussen de 21 en 65 jaar die zelf opzoek gaan naar informatie raadplegen minder de website van de hondenvoerproducent en raadplegen daarvoor in de plaats juist voerwijzer.com. Wanneer er niet zelf wordt gezocht naar informatie werd voornamelijk het advies van de dierenarts, de fokker en van familie/vrienden/collega's opgevolgd. Hondeneigenaren met een leeftijd van boven de 65 raadplegen voornamelijk de website van de hondenvoerproducent (46%). Wanneer er niet zelf werd gezocht naar informatie is de keuze voor de hoofdvoeding voornamelijk tot stand gekomen op advies van de dierenarts en de fokker.

Hoofdvoeding

Uit de resultaten van het onderzoek komt naar voren dat er een significant verband is tussen de hoofdvoeding die aan de hond gegeven wordt en het aantal voedingen dat de hond krijgt. Tevens is er een significant verband gevonden tussen de hoofdvoeding en de voeding die de hond daarnaast gevoerd krijgt. De hoofdzakelijke droogvoer gevers geven voornamelijk één soort voeding. 54% van de droogvoeding gevers voert alleen droogvoer, daarnaast wordt zowel natvoer (24%) als vers vlees bijgegeven (23%). De hoofdzakelijke vers vlees gevers voeren ook voornamelijk één soort voeding. 58% van de vers vlees gevers voert alleen vers vlees, daarnaast wordt voornamelijk droogvoer bijgegeven (36%). De hoofdzakelijke

natvoeding gevers geven voornamelijk meerdere soorten voedingen aan de hond. 8% van de natvoeding gevers voert alleen natvoer, daarnaast wordt voornamelijk droogvoer bijgevoerd (67%).

De hondeneigenaren die alleen droogvoer of vers vlees voeren geven als belangrijkste reden op dat hiervoor gekozen is omdat dit de beste voeding is voor de hond en dat de eigenaar hierover tevreden is. Verder wordt genoemd dat het geven van meerdere voedingen niet goed is voor de hond. De hondeneigenaar die alleen natvoer geeft, heeft hiervoor gekozen omdat het geven van meerdere soorten voedingen niet goed zou zijn voor de hond. De drie belangrijkste redenen die worden genoemd om naast droogvoeding een andere soort voeding bij te geven zijn: het verwennen van de hond, profiteren van alle voordelen en smaakvoller maken van de voeding. Voor de hoofdzakelijke natvoer gevers wordt er daarnaast een andere voeding gegeven omdat deze eigenaren daarnaast willen profiteren van de voordelen van de andere voedingen, de mening heerst dat honden behoefte hebben aan variatie en omdat op deze manier de voeding smaakvoller kan worden gemaakt. De hoofdzakelijke vers vlees gevers geven daarnaast een andere voeding omdat ook deze groep hondeneigenaren wil profiteren van de voordelen van de andere voedingssoort(en). Verder wordt als belangrijkste reden opgegeven dat er soms een andere voeding wordt gegeven in verband met reizen/vakantie en wordt de categorie anders veelvuldig beantwoord met dat er soms een andere voeding wordt gegeven omdat de voeding niet op tijd uit de diepvries is gehaald.

Alle drie de groepen zoeken voornamelijk zelf naar informatie. Hierbij zoeken de droogvoer gevers voornamelijk naar informatie via zoekmachines/overige websites, de website van de hondenvoerproducent en voerwijzer.com. Wanneer er niet zelf naar informatie werd gezocht, werd voornamelijk het advies van de dierenarts en de fokker opgevolgd. De hoofdzakelijke natvoerders raadplegen naast de zoekmachines/overige websites voerwijzer.com en boeken en/of vakbladen. Wanneer er niet naar informatie werd gezocht, werd het advies van de dierenarts en vrienden/familie/collega's opgevolgd. Voor de hoofdzakelijke vers vlees gevers geldt dat zoekmachines/overige websites, voerwijzer.com en hondenfora de drie meest bezochte informatiebronnen zijn. Wanneer er niet naar informatie werd gezocht, is deze hoofdvoeding tot stand gekomen op advies van de fokker en familie/vrienden/collega's.

Deelvraag 2: 'Welk advies geven hondenvoerproducenten in Nederland aan de consument en waarop is dit advies gebaseerd?'

Er worden verschillende adviezen aan de consumenten gegeven. De meeste producenten zijn van mening dat honden geen afwisselende voeding nodig hebben, met als argument dat een complete voeding alle voedingsstoffen bevat die een hond nodig heeft, en adviseren dit in eerste instantie dan ook aan de klant. Echter wanneer klanten graag zelf meerdere voedingen willen geven, gaan producenten samen met de klant het gesprek aan en wordt er gekeken wat er mogelijk is. Enkele producenten zijn wel van mening dat het aanbieden van afwisselende voeding goed is voor de hond. Gezond en lekker wordt er dan gezegd, en dit wordt met name beredeneert vanuit de mens. Er zijn ook producenten die aangeven dat afwisseling echt vanuit de mens komt, dat mensen willen afwisselen om de hond te verwennen of omdat de hondeneigenaar denkt dat variëren nodig is.

De producenten zijn van mening dat natvoer en droogvoer voedingssoorten zijn die samen gegeven kunnen worden. Echter verschilt de mening hoe deze voedingen het beste gebruikt kunnen worden. Er zijn producenten die adviseren om beide voedingen gelijktijdig aan de hond te geven, met als belangrijkste reden dat de hond dan iedere dag hetzelfde binnenkrijgt waardoor er in principe geen wisseling plaatsvindt. Doordat de darmflora hierop ingesteld is, wordt er minder van het

maagdarmstelsel gevraagd dan wanneer er steeds gewisseld wordt. Echter is er ook een producent die adviseert om acht uur tussen de verschillende voedingen te laten zodat het lichaam weer terug kan komen naar de neutrale staat voor de volgende manier van verwerking. Hierbij wordt acht uur geadviseerd omdat dit een veilige marge zou zijn waarbij er geen problemen zouden ontstaan. Tot slot is er nog een producent die adviseert om het natvoer op een andere dag te geven dan de droogvoeding. Niet omdat het anders problemen oplevert voor het maagdarmstelsel, maar omdat hondeneigenaren vaak niet in staat zijn om de juiste hoeveelheden aan de hond te geven waardoor de hond anders te veel of te weinig gevoerd krijgt.

De producenten verschillen van mening of rauw vlees en droogvoer samen gegeven mag worden. Er zijn producenten die adviseren om droogvoer en rauw vlees niet te combineren en/of af te wisselen met elkaar. Als voornaamste reden hiervoor wordt gegeven dat door de droogvoeding de pH van de maag stijgt met als mogelijk gevolg dat er onverteerde resten in het maagdarmstelsel komen. Het zou kunnen dat er bijvoorbeeld een onverteerd stukje bot mee gaat, wat weer zou kunnen zorgen voor darmperforatie. Ook is er producent die adviseert om deze voedingen niet te mengen in verband met het pH verschil, niet omdat gedacht wordt dat dit schadelijk zou zijn maar omdat verwacht wordt dat de opname anders is. Tot slot is er nog een producent die adviseert om deze voedingen niet samen te geven omdat het maagdarmstelsel ingesteld is op bijvoorbeeld brok en dat als je rauw vlees geeft er in principe een overschakeling plaatsvindt wat maagdarmproblemen kan opleveren.

De meeste producenten geven aan dat er geen verschil zit tussen het mengen van nat- of vlees voeding met een geperste brok of een krokante brok aangezien de ingrediënten hetzelfde blijven en er geen wetenschappelijk onderzoek is die dit verhaal zou ondersteunen. Wel is één producent van mening dat hier wel degelijk een verschil inzigt. Deze producent adviseert dan ook om alleen te mengen/af te wisselen met een geperste brok omdat een geperste brok geen lucht bevat en vers vlees of natvoer ook niet, met als resultaat dat beide voedingen in een glas water zinken en uit elkaar vallen. Krokante brokken worden niet geadviseerd omdat vers vlees sneller wordt opgenomen dan de krokante brok waardoor er geen goede vertering plaatsvindt en om misselijkheid/braken en een eventuele maagtorsie te voorkomen.

Ook geven producenten aan dat het advies ook per hond verschilt. Het is voornamelijk maatwerk, de klant moet naar de hond kijken en vanuit de hond bepalen wat de beste voeding voor de hond is. Zo geven producenten ook aan dat veel honden wel verschillende voedingen kunnen verdragen en dat er alleen moet worden opgepast met gevoelige honden. Voor gevoelige honden verschilt daarom soms het advies dat wordt meegegeven.

De adviezen die worden gegeven zijn gebaseerd op ervaringen door de jaren heen. Er zijn geen wetenschappelijke onderzoeken gevonden door de producenten die aantonen of het mengen en/of afwisselen problemen zouden kunnen opleveren. Eén producent geeft aan dit advies gebaseerd te hebben op wetenschappelijk onderzoek dat is uitgevoerd bij carnivoren die leven in de dierentuin.

Conclusie hoofdvraag

De hoofdvraag luidde: 'Op basis van welke informatie beslist een consument in Nederland hoeveel soorten hondenvoer hij geeft en wat is de rol van de producent daarin?'

De hoofdvoeding die aan de hond gegeven wordt blijkt een doorslaggevende factor te zijn in het beslissingsproces van hondeneigenaren om al dan niet meerdere soorten hondenvoedingen te geven. Er is namelijk een significant verband aangetoond tussen de type hoofdvoeding die gegeven wordt en het aantal voedingen dat de hondeneigenaar geeft. Daarnaast blijkt de samenstelling van het huishouden ook verband te hebben met het aantal voedingen dat gegeven wordt.

De leeftijd van de hondeneigenaar heeft geen invloed op het aantal voedingen dat gegeven wordt. Naast het feit dat de hoofdvoeding in verband staat met het aantal soorten dat gegeven wordt, blijkt er ook significant verband te zijn met de hondenvoedingssoort die erbij gegeven wordt.

De belangrijkste reden om te kiezen voor één voedingssoort houdt verband met het feit dat de eigenaar van mening is dat dit de beste voeding is voor zijn hond en dat de eigenaar tevreden is met deze voeding. Daarnaast wordt gedacht dat het geven van meerdere soorten voedingen aan de hond niet goed zou zijn omdat hondeneigenaren deze adviezen hebben gekregen van met name dierenspecialisten en/of dierenartsen. Door de gedachtegang dat de voedingen mogelijk anders verteren en/of het geven van meerdere voedingen invloed heeft op de zuurgraad van de maag besluiten hondeneigenaren voor het niet geven van meerdere soorten voedingen. De doorslaggevende factoren bij hondeneigenaren om daarentegen te kiezen voor meerdere soorten hondenvoedingen houden verband met het feit dat de hondeneigenaren willen profiteren van alle voordelen van de verschillende voedingssoorten. Tevens gebruiken hondeneigenaren meerdere voedingen om de hond te verwennen en om de smakelijkheid van de voeding te verhogen. Een andere doorslaggevende factor houdt verband met het feit dat er een gedachtegang heerst dat honden behoefte hebben aan variatie.

De keuze voor de (hoofd)voeding wordt voornamelijk bepaald doordat de hondeneigenaar zelf opzoek gaat naar informatie. De meest gebruikte informatiebronnen zijn hierbij: zoekmachines en overige websites, voerwijzer.com, hondenfora en de website van de hondenvoerproducent. Wanneer de hondeneigenaar niet zelf opzoek gaat naar informatie wordt voornamelijk het advies van fokkers en dierenartsen opgevolgd.

Producenten spelen een rol in de informatievoorziening naar de hondeneigenaren toe. Uit de enquête blijkt dat de website van de producent door 28,3% van de hondeneigenaren geraadpleegd wordt wanneer er zelf gezocht wordt naar informatie omtrent de voedingskeuze. De website van de hondenvoerproducent staat hierbij op een vierde plek. Ook is gebleken dat wanneer de gedachte ontstaat bij hondeneigenaren om meerdere soorten voedingen te geven de producent geraadpleegd wordt met de vraag of dit mogelijk is. Zo geeft 12% van de respondenten aan dat het verkregen negatieve advies om meerdere soorten voedingen aan de hond te geven afkomstig is van de producent (al dan niet persoonlijk). De hondenvoerproducenten, die hebben deelgenomen aan dit onderzoek, geven wisselende adviezen. De meeste producenten zijn van mening dat honden geen afwisselende voeding nodig hebben, maar dat het geven van natvoer en droogvoer geen kwaad kan. Enkele producenten adviseren om de voedingen in dat geval gelijktijdig te serveren en andere producenten adviseren juist om er minimaal acht uur tussen te laten. Eén producent adviseert om enkel geperste brokken te mengen met andere voedingen, de andere producenten maken dit onderscheid niet. Het mengen en/of afwisselen van vers vlees en droogvoer heeft minder voorstanders. Dit wordt meestal niet geadviseerd. Echter zijn er ook een aantal producenten die aan de klant aangeven dat dit geen enkel probleem is. Vaak wordt door de producenten wel benadrukt dat iedere hond anders reageert en dat de klant naar de hond moet kijken. Het welzijn van de hond is leidend in de voedingskeuze en het advies voor gevoelige honden zit anders in elkaar als het advies dat gegeven wordt bij honden die vrijwel nergens last van hebben.

Aanbevelingen

Op basis van de discussie en conclusie kunnen de volgende aanbevelingen worden gedaan.

Aanbevelingen producenten

Dit onderzoek heeft aangetoond dat de website van hondenvoerproducenten wordt geraadpleegd wanneer hondeneigenaren opzoek gaan naar informatie omtrent de keuze van de voeding. Het is daarom van belang dat producenten voldoende informatie hebben staan op de website en goed bereikbaar zijn voor eventuele vragen. Aanbevolen wordt om op korte termijn een nieuwsartikel of aparte pagina op te stellen dat specifiek adviseert over het al dan niet geven van meerdere soorten hondenvoedingen. Op deze pagina kunnen hondeneigenaren geïnformeerd worden over de huidige stand van zaken omtrent dit onderwerp. Zo wordt aanbevolen om te vermelden dat er nog geen wetenschappelijk onderzoek is gedaan naar het geven van meerdere soorten voedingen en dat voeding maatwerk is en dat iedere hond anders reageert, waardoor de hondeneigenaren het beste contact op kunnen nemen met de producent zodat er samen gekeken kan worden naar een passend advies. Op lange termijn (na eventuele onderzoeken) kunnen hondenvoerproducenten deze pagina uitbreiden met het algemene standpunt over het al dan niet geven van meerdere soorten hondenvoedingen. Hierbij is het van belang dat hondenvoerproducenten die meerdere voedingen adviseren duidelijke informatie geven omtrent de gebruikswijze van de verschillende voedingen. Hierbij denkend aan het samen geven of afwisselend voeren en hoe om te gaan met de voerwijzer van de verschillende voedingen om te voorkomen dat honden teveel en/of te weinig voer krijgen.

Naast de dierenarts wordt het advies van de fokker veelvuldig geraadpleegd. Het is daarom aan te bevelen aan producenten die voer leveren aan fokker, de fokker in te lichten over dit onderwerp. Wanneer hondeneigenaren zelf opzoek gaan naar informatie worden de websites voerwijzer.com en hondenfora veelvuldig bezocht. De producenten zouden hierop in kunnen spelen door voldoende informatie te leveren omtrent het eigen merk naar deze webpagina's. Tevens kunnen producenten het winkelpersoneel van dierenspecialzaken inlichten over informatie omtrent dit onderwerp, aangezien dit consumentenonderzoek heeft vastgesteld dat de meeste hondeneigenaren die van mening zijn dat het geven van meerdere soorten voedingen niet goed is voor de hond dit advies hebben verkregen via de dierenspecialzaak.

Aangezien er nog te weinig onderzoek is gedaan naar het geven van meerdere soorten hondenvoedingen is het aan te bevelen om op korte termijn naar het huidige aanbod te kijken en de beweegredenen van hondeneigenaren om meerdere soorten hondenvoedingen naast dit aanbod te leggen. De hondeneigenaren die meerdere soorten voedingen willen geven doen dit onder andere omdat er op deze manier geprofiteerd kan worden van de voordelen van de verschillende soorten voedingen en omdat op deze manier de smakelijkheid van de voeding kan worden verhoogd. Wanneer hondenvoerproducenten in beeld hebben wat de belangrijke voordelen zijn van iedere soort voeding kunnen de hondenvoerproducenten wellicht overeenstemming vinden in één van de voedingen die in het assortiment aanwezig is. Deze voeding kan dan op een zodanige manier gepromoot worden dat hondeneigenaren niet meer verschillende voedingen hoeven te geven om te kunnen profiteren van deze voordelen. Daarnaast valt er veel te winnen in de informatievoorziening naar de consument toe. Producenten geven aan dat hondeneigenaren graag afwisselende voeding aanbieden omdat er gedacht wordt dat honden behoefte hebben aan variatie of omdat eigenaren de hond graag verwennen. Deze redenen blijken ook in de top drie te staan van dit consumentenonderzoek. Wanneer producenten meer communiceren over het feit dat honden geen afwisselende voeding nodig hebben, zullen er wellicht minder hondeneigenaren meerdere soorten voedingen willen geven.

Op korte termijn is aan de producenten aan te bevelen een budget beschikbaar te stellen voor een onderzoek naar de mogelijke gezondheidsvoordelen en/of mogelijke risico's die verbonden kunnen zijn aan het geven van meerdere soorten hondenvoedingen.

Aanbevelingen vervolgonderzoek

Gezien dat bijna de helft van de hondeneigenaren meerdere soorten hondenvoedingen geeft, is het van belang dat er wetenschappelijk onderzoek wordt gedaan naar de mogelijke gezondheidsvoordelen en/of risico's aan het geven van meerdere soorten hondenvoedingen. Tot op heden zwijgt de wetenschappelijke literatuur omtrent dit onderwerp waardoor de meningen van producenten hierover verdeeld zijn met als gevolg uiteenlopende adviezen. Wanneer er wetenschappelijk onderzoek wordt gedaan naar dit onderwerp, weten alle producenten wat er in de toekomst geadviseerd dient te worden en kan het welzijn van de honden worden gewaarborgd. In dit onderzoek is de enquête vraag 'hoe gebruikt u de verschillende soorten hondenvoedingen (of als u dit overweegt, hoe zou u het willen gebruiken?)' niet meegenomen bij de resultaten omdat deze vraag niet direct zou bijdragen aan de beantwoording van de deelvragen. Nu is het echter wel zo dat deze vraag belangrijke informatie heeft opgeleverd. Deze vraag kan worden meegenomen in een vervolg onderzoek naar de mogelijke risico's aan het geven van meerdere soorten hondenvoedingen, zodat er onderzoek kan worden gedaan naar de verschillende gebruikswijzen. Ook omdat de producenten zo van mening verschillen over de manier waarop de verschillende voedingen gebruikt dienen te worden.

Naast een wetenschappelijk onderzoek naar de gezondheidsvoordelen en mogelijke risico's is het aan te bevelen om een vervolgonderzoek te doen onder de consumenten. Dit onderzoek heeft een algemeen beeld geschetst van de beslissing rondom het al dan niet geven van meerdere soorten hondenvoedingen. Nu kan er verder de diepgang worden gezocht. Zo kan er specifiek gevraagd worden naar de voordelen van de hoofdvoeding en naar de voordelen die de hondeneigenaren ervaren van de bijvoeding. Ook kan er gekeken worden in welke fase van het consumentenbeslissingsproces dit besluit tot stand is gekomen en of bijvoorbeeld het aantal honden dat de eigenaar heeft gehad nog van invloed is geweest op de uiteindelijke beslissing.

In dit onderzoek zijn de antwoorden op de enquêtevragen 'overweegt u om naast uw hoofdvoeding nog een andere soort voeding bij te geven?' en 'u geeft aan dat u overweegt om een andere soort hondenvoeding erbij te geven. Waarom doet u dat op heden nog niet?' niet meegenomen in de resultaten van dit onderzoek omdat deze vragen niet direct bijdragen aan het beantwoorden van één van de deelvragen. Deze vragen zouden echter wel meer inzicht kunnen geven in het besluitvormingsproces van hondeneigenaren omtrent het geven van één of meerdere soorten hondenvoedingen. In een eventueel vervolgonderzoek zou het onderwerp 'overweging tot het geven van meerdere soorten hondenvoedingen' kunnen worden meegenomen.

Literatuurlijst

- Axelsson, E., Ratnakumar, A., Arendt, M. L., Maqbool, K., Webster, M. T., Perloski, M., ... & Lindblad-Toh, K. (2013). The genomic signature of dog domestication reveals adaptation to a starch-rich diet. *Nature*, 495(7441), 360-364. <https://doi.org/10.1038/nature11837>
- Bokt. (2012, 5 mei). *Welke brok combineren met kvv?* Geraadpleegd op 25 maart 2020, van <https://www.bokt.nl/forums/viewtopic.php?f=73&t=1623390>
- Bosch, G., Hagen-Plantinga, E. A., & Hendriks, W. H. (2015). Dietary nutrient profiles of wild wolves: insights for optimal dog nutrition?. *British Journal of Nutrition*, 113(S1), S40-S54. doi:10.1017/S0007114514002311
- Case, L. P., Daristotle, L., Hayek, M. G., & Raasch, M. F. (2011). *Canine and feline nutrition*. Geraadpleegd op 28 februari 2020, van https://www.academia.edu/35440586/Canine_Feline_Nutrition_CASE
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2019, 25 juli). *Verkopen; industriële producten naar productgroep (ProdCom)*. Geraadpleegd op 25 februari 2020, van <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83115NED/table?dl=32D1C>
- DARF. (z.d.). *Van brok naar vers vlees: hoe?* Geraadpleegd op 5 maart 2020, van <https://darf.nl/van-brok-naar-vers-vlees-hoe/>
- Eveleens, M. (2018, 18 april). Over het combineren van hondenbrokken en vers vlees. Geraadpleegd op 30 maart 2020, van <https://degroeneos.nl/combineren-van-hondenbrokken-en-vers-vlees/>
- DigiDog. (2019, 29 november). *Mag ik brokken en vlees mixen voor mijn hond?* Geraadpleegd op 25 maart 2020, van <https://digidog.nl/mag-ik-brokken-en-vlees-mixen-voor-mijn-hond/>
- Energique. (z.d.). *Veel gestelde vragen*. Geraadpleegd op 5 maart 2020, van <https://energique.nl/veel-gestelde-vragen/#vraag-4>
- Euromonitor. (2014, oktober). *Pet Humanisation: The Trend and Its Strategic Impact on Global Pet Care Markets*. Geraadpleegd op 25 maart 2020, van <https://www.euromonitor.com/pet-humanisation-the-trend-and-its-strategic-impact-on-global-pet-care-markets/report>
- Euromonitor International. (2018, juni). *Passport: Petcare in the Netherlands*. Geraadpleegd op 6 april 2020, van <https://www.euromonitor.com/pet-care-in-the-netherlands/report>
- Fediaf. (2018). *European Facts & Figures 2018*. Geraadpleegd op 25 februari 2020, van http://www.fediaf.org/images/FEDIAF_Facts_and_Figures_2018_ONLINE_final.pdf
- Freeman, L. M., Chandler, M. L., Hamper, B. A., & Weeth, L. P. (2013). Current knowledge about the risks and benefits of raw meat-based diets for dogs and cats. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 243(11), 1549-1558. <https://doi.org/10.2460/javma.241.11.1453>
- Freeman, L. M., & Michel, K. E. (2001). Evaluation of raw food diets for dogs. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 218(5), 705. <https://doi.org/10.2460/javma.2001.218.705>

- Grandjean, P.D. (2006). *Alles over de invloed van voedingsstoffen op de gezondheid van honden en katten*. Parijs, île-de-France, Frankrijk: Aniwa.
- Hagen-Plantinga, E. (2017). Voeding en voedingsadviezen voor hond en kat. *Diergeneeskundig Memorandum*, 64(2), 15-20.
- Hendriksen, A. (2020). *De hondenvoeding markt: Onderzoek naar de huidige markt van hondenvoeding in opdracht van Queens Products* (Stageverslag). Diergezondheid & Management, Aeres Hogeschool, Dronten.
- Hondenforum. (2015, 8 mei). *Brokjes mengen met nat voer?* Geraadpleegd op 25 maart 2020, van <https://www.hondenforum.nl/plaza/viewtopic.php?f=14&t=299560>
- Hondenpage. (2011, 27 mei). *Blikvoer en brokken*. Geraadpleegd op 25 maart 2020, van <https://www.hondenpage.com/hondenforum/79720/blikvoer-&-brokken.php>
- Kotler, P., & Armstrong. (2016). *Marketing: de essentie*. Amsterdam: Pearson Benelux.
- Laflamme, D. P., Abood, S. K., Fascetti, A. J., Fleeman, L. M., Freeman, L. M., Michel, K. E., ... & Willoughby, K. N. (2008). Pet feeding practices of dog and cat owners in the United States and Australia. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 232(5), 687-694. Doi: 10.2460/javma.232.5.687
- Morelli, G., Bastianello, S., Catellani, P., & Ricci, R. (2019). Raw meat-based diets for dogs: survey of owners' motivations, attitudes and practices. *BMC veterinary research*, 15(1). <https://doi.org/10.1186/s12917-019-1824-x>
- Morgan, S. K., Willis, S., & Shepherd, M. L. (2017). Survey of owner motivations and veterinary input of owners feeding diets containing raw animal products. *PeerJ*, 5: e3031. DOI: 10.7717/peerj.3031/supp-1
- Naturis. (z.d.). *Geëxtrudeerde brok en harde brok*. Geraadpleegd op 5 maart 2020, van <https://www.naturis.be/brokken/>
- Nederstigt, J., & Poiesz, T. (2018). *Consumentengedrag* (7^e druk). Groningen: Noordhoff Uitgevers
- Nijboer, J., Post, M., Bosch, G., & Corbee, R. J. (2017). *Rauw voer natuurlijk in de voerbak: zin en onzin over vleesvoeding voor hond en kat*. Nijboer Consultancy.
- Peters, E. (2014). *Levensmiddelenmarketing: food for you*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Pets Place. (2017, 8 november). *Kun je vers vlees combineren met brokken?* Geraadpleegd op 25 maart 2020, van <https://petsplace.nl/advies/vers-vlees-combineren-met-brokken/>
- Prins Petfoods. (z.d.). *Brokken en vlees op een dag: kan dat?* Geraadpleegd op 5 maart 2020, van <https://www.prinspetfoods.nl/advies-en-info/brokken-en-vlees-op-een-dag-kan-dat>
- Serpell, J. (2017). *The Domestic Dog: Its Evolution, Behavior and Interactions with People*. (2^e druk). Cambridge: Cambridge University Press.

- Tinki. (2018). *Mediaonderzoek hondenliefhebbers: baanbrekend onderzoek onder Nederlandse hondenliefhebbers voor merken in de hondenbranche*. Geraadpleegd op 27 april 2020, van https://123tinki.com/nl-nl/wp-content/uploads/sites/2/2018/11/181119_Onderzoeksrapport_V3-1.pdf
- Trendpanel Gezelschapsdieren (2019). *Pet Monitor: inzicht in de huisdiereneigenaar*. Dronten: Aeres Hogeschool.
- van Bree, F. P., Bokken, G. C., Mineur, R., Franssen, F., Opsteegh, M., van der Giessen, J. W., ... & Overgaauw, P. A. (2018). Zoonotic bacteria and parasites found in raw meat-based diets for cats and dogs. *Veterinary Record*, 182(2), 50-50. DOI: 10.1136/vr.104535
- Visser, M., & Sikkenga, B. (2015). *E-business*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Voerwijzer. (2011, 2 september). *Veel gestelde vragen (kvv)*. Geraadpleegd op 25 maart 2020, van <https://www.voerwijzer.com/veel-gestelde-vragen-kvv/>

Bijlage I Enquête hondeneigenaren

Inleiding:

Mijn naam is Amber Hendriksen en ik zit in het laatste jaar van mijn opleiding Diergezondheid & Management aan de Aeres Hogeschool. In het kader van mijn afstuderen doe ik onderzoek naar de behoefte van hondeneigenaren omtrent het voeren van verschillende soorten hondenvoeding. Met behulp van deze enquête wil ik graag inzicht krijgen in wat hondeneigenaren hoofdzakelijk aan de hond voeren, of hondeneigenaren verschillende soorten hondenvoedingen (willen) geven, wat de beweegredenen zijn om te kiezen voor één of meerdere soorten en hoe deze beslissing tot stand is gekomen. Deze enquête is bedoeld voor alle hondeneigenaren in Nederland. Als u in het bezit bent van één of meer honden zou u dan zo vriendelijk willen zijn om deze enquête in te vullen? Het invullen van de enquête duurt +/- vijf minuten. Alvast hartelijk bedankt. Mochten er vragen zijn kan er contact worden opgenomen via het volgende e-mailadres: 3025467@aeres.nl

Vraag 1: Bent u in het bezit van één of meer honden?

- Ja
- Nee → enquête stopt

Vraag 2: Bent u verantwoordelijk voor de voerkeuze voor uw hond?

- Ja, ik beslis welke voeding aan de hond gegeven wordt
- Nee, ik ben niet verantwoordelijk voor de voeding maar heb hier wel invloed op
- Nee ik houd mij niet bezig met de voerkeuze voor mijn hond → enquête stopt

Vraag 3: Wat is de samenstelling van uw huishouden?

- Alleenwonend
- Eénoudergezin, met thuiswonende kinderen
- Gezin
- Tweepersoonshuishouden zonder (thuiswonende) kinderen
- Anders namelijk:

Vraag 4: In welke leeftijdscategorie valt u?

- < 21 jaar
- 21 – 39 jaar
- 40 – 65 jaar
- 65 jaar

Vraag 5: Welke soort voeding geeft u aan uw hond als hoofdvoeding? (Onder hoofdvoeding wordt verstaan dat de hond deze soort voeding minimaal 4 dagen in de week gevoerd krijgt of dat het grootste gedeelte van de maaltijd (>60%) uit deze voeding bestaat)

- Droogvoer (brokken)
- Natvoer (bv. blikvoer, kuipjes, houdbare worsten)
- Vers vlees (bv. diepvriesvoeding, rauw vlees slager)
- Restjes van de maaltijd (eet met de pot mee)

Vraag 6: Hoe is uw keuze voor deze hoofdvoeding tot stand gekomen?

- Op advies van de fokker [slaan vraag 7 over]
- Op advies van de dierenarts [slaan vraag 7 over]
- Op advies van familie/vrienden/collega's [slaan vraag 7 over]
- Op advies van de dierenpeciaalzaak [slaan vraag 7 over]
- Op advies van de producent [slaan vraag 7 over]
- Ik heb zelf naar informatie gezocht en op basis van deze informatie heb ik gekozen voor deze voeding
- Anders namelijk: ...

Vraag 7: Waar heeft u de informatie gevonden die heeft geleid tot de uiteindelijke voedingskeuze?

Alleen voor de hondeneigenaren die vraag 6 met ik heb zelf naar informatie gezocht hebben beantwoord

[Meerdere antwoorden mogelijk]

- Boeken en/of vakbladen
- Tijdschriften
- Sociale media
- Online via zoekmachines/websites
- Op hondenfora
- Op voerwijzer.com
- Op de website van de hondenvoerproducent

Vraag 8: Gebruikt u naast uw hoofdvoeding nog een andere soort hondenvoeding? Dit kan zowel in combinatie zijn met de hoofdvoeding als in afwisseling met de hoofdvoeding.

- Ja, ik geef daarnaast ook droogvoer [gaan door naar vraag 14]
- Ja, ik geef daarnaast ook natvoer [gaan door naar vraag 14]
- Ja, ik geef daarnaast ook vers vlees [gaan door naar vraag 14]
- Nee ik gebruik één soort hoofdvoeding (in alle maaltijden gedurende 7 dagen per week)

Vraag 9: Overweegt u om naast uw hoofdvoeding nog een andere soort voeding bij te geven?

Alleen voor de hondeneigenaren die vraag 8 met nee beantwoord hebben

- Ja, ik overweeg om naast mijn hoofdvoeding droogvoer bij te voeren
- Ja, ik overweeg om naast mijn hoofdvoeding natvoer bij te voeren
- Ja, ik overweeg om naast mijn hoofdvoeding vers vlees bij te voeren
- Nee ik heb geen interesse in het voeren van meerdere soorten hondenvoedingen
→ [gaan door naar vraag 11]

Vraag 10: U geeft aan dat u overweegt om een andere soort hondenvoeding erbij te geven. Waarom doet u dat op heden nog niet?

Alleen voor de hondeneigenaren die vraag 9 met ja beantwoord hebben

[Meerdere antwoorden mogelijk]

- Ik heb gehoord/gelezen dat dit niet goed zou zijn voor de hond [gaan door naar vraag 13]
- Ik weet niet beter dan dat je slechts één soort voeding aan de hond geeft [gaan door naar vraag 14]
- Ik heb het geprobeerd maar mijn hond reageerde hier niet goed op [gaan door naar vraag 14]
- Gewoonte/routine [gaan door naar vraag 14]
- Anders, namelijk:

Vraag 11: Wat is uw belangrijkste reden om te kiezen voor één soort voeding?

Alleen voor de hondeneigenaren die vraag 9 met geen interesse hebben beantwoord

- Deze voeding is de beste voeding voor mijn hond en ik ben hier tevreden over
- [enquête stopt]
- Mijn hond eet alleen deze voeding [enquête stopt]
- Routine/gewoonte [enquête stopt]
- Het geven van meerdere soorten voedingen aan de hond vind ik teveel moeite
- [enquête stopt]
- Het combineren en/of afwisselen van meerdere voedingen is niet goed voor de hond
- Anders, namelijk:

Vraag 12: U geeft aan dat het combineren en/of afwisselen van verschillende soorten hondenvoedingen niet goed is voor de hond. Waar heeft u deze informatie vandaan?

Alleen voor de mensen die vraag 10 of 11 met het combineren/afwisselen is niet goed hebben beantwoord

[Meerdere antwoorden mogelijk]

- Boeken en/of vakbladen
- Tijdschriften
- Sociale media
- Hondenfora
- Voerwijzer.com
- Websites van hondenvoerproducenten
- Online zoekmachines/overige websites
- Advies van een hondenvoerproducent
- Advies van een dierenspecialist of dierenarts
- Gehoord van kennissen/familie/collega's etc.

Vraag 13: Wat is het argument dat gegeven werd dat het niet goed is om meerdere soorten hondenvoedingen te geven?

Alleen voor mensen die vraag 10 en 14 beantwoord hebben met dat het niet goed zou zijn

- De samenstelling van de voedingen zijn anders waardoor de voedingen anders verteren [enquête stopt]
- De vertering van natvoer duurt langer [enquête stopt]
- De vertering van droogvoer duurt langer [enquête stopt]
- De vertering van vers vlees duurt langer [enquête stopt]
- Hierdoor is het niet duidelijk wat de hond allemaal binnenkrijgt qua voeding (de geadviseerde dagportie klopt niet meer) [enquête stopt]
- Het geven van meerdere voedingen heeft invloed op de zuurgraad in de maag [enquête stopt]
- Anders, namelijk: ...

Vraag 14: Hoe gebruikt u de verschillende soorten hondenvoedingen (of als u dit overweegt, hoe zou u het willen gebruiken?)

Alleen voor de hondeneigenaren die vraag 8 of 9 met ja beantwoord hebben

- Ik geef de voedingen in dezelfde maaltijd (ik meng ze met elkaar)
- Ik geef één voeding in de ochtend en de andere voeding in de avond
- Ik geef in het weekend een andere voeding dan doordeweeks
- Ik geef een aantal dagen voedingssoort 1 en een aantal dagen voedingssoort 2
- Anders namelijk:

Vraag 15: Waarom heeft u gekozen om meerdere soorten hondenvoedingen te geven? (of overweegt u meerdere soorten te geven?)

Alleen voor de hondeneigenaren die vraag 8 of 9 met ja beantwoord hebben

[Meerdere antwoorden mogelijk]

- Smaakvoller maken van de voeding
- Ik meng de voedingen omdat de hond het anders niet wil eten
- Textuur van de voeding veranderen
- De hond heeft behoefte aan variatie
- Verwennen van de hond
- Ik geef soms een andere voeding in verband met vakantie/reizen
- Elke voedingssoort heeft zo zijn eigen voordelen en ik wil graag profiteren van alle voordelen
- Het betaalbaarder maken van de voeding
- Anders, namelijk:

Bijlage II Vragenlijst producenten

Producent: "merknaam hondenvoeding"

Produceert: droogvoer / natvoer / vers vlees

Verstrekt online informatie over het geven van verschillende soorten voeding: ja/nee

Vraag 1 controlevraag: Klopt het dat u droogvoer/natvoer/vers vlees in uw assortiment heeft?

Vraag 2: Hebben honden afwisselende voeding nodig? (algemene vraag)

Vraag 3: Hoe vaak krijgt u de vraag van hondeneigenaren of zij meerdere soorten hondenvoedingen kunnen geven aan de hond?

Vraag 4: Wat is uw advies rondom het afwisselend geven van droogvoer en natvoer? Is dit mogelijk? Hoeveel uren of dagen moeten hier tussen zitten? Waarop baseert u dit advies?

Vraag 5: Wat is uw advies rondom het mengen van droogvoer en natvoer in één maaltijd? Is dit mogelijk? Waarop baseert u dit advies?

Vraag 6: Wat is uw advies rondom het afwisselend geven van droogvoer en rauwe vleesvoeding? Is dit mogelijk? Hoeveel uren of dagen moeten hier tussen zitten? Waarop baseert u dit advies?

Vraag 7: Wat is uw advies rondom het mengen van droogvoer en rauwe vleesvoeding in één maaltijd? Is dit mogelijk? Waarop baseert u dit advies?

Vraag 8: Op internet lees je veelal het advies dat geëxtrudeerde brokken niet gemengd kunnen worden met andere voedingen maar geperste brokken wel. Bent u het hiermee eens en waarom? *(alleen voor droogvoeding producenten)*

Vraag 9: Wat is uw algemene advies rondom het mengen en/of afwisselend voeren van verschillende soorten hondenvoedingen. Beter 1 soort hoofdvoeding of toch meerdere voedingen kiezen en waarom?

Vraag 10: Hoe probeert u deze informatie over te brengen naar de hondeneigenaren? Hoeveel % van uw budget gaat naar:

- Boeken en/of vakbladen
- Tijdschriften
- Sociale media
- Eigen website

Bijlage III Resultaten enquête

Controle vragen

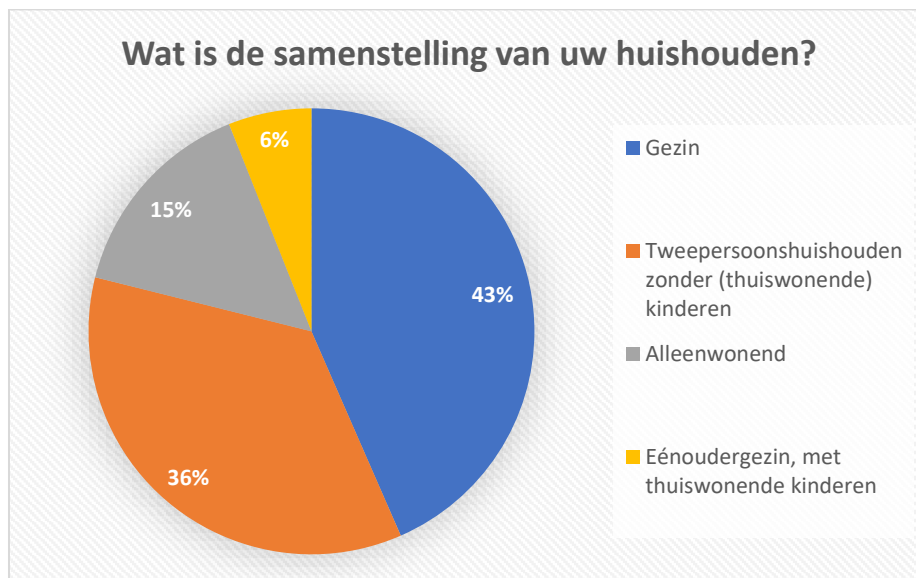

n = 590
= 590

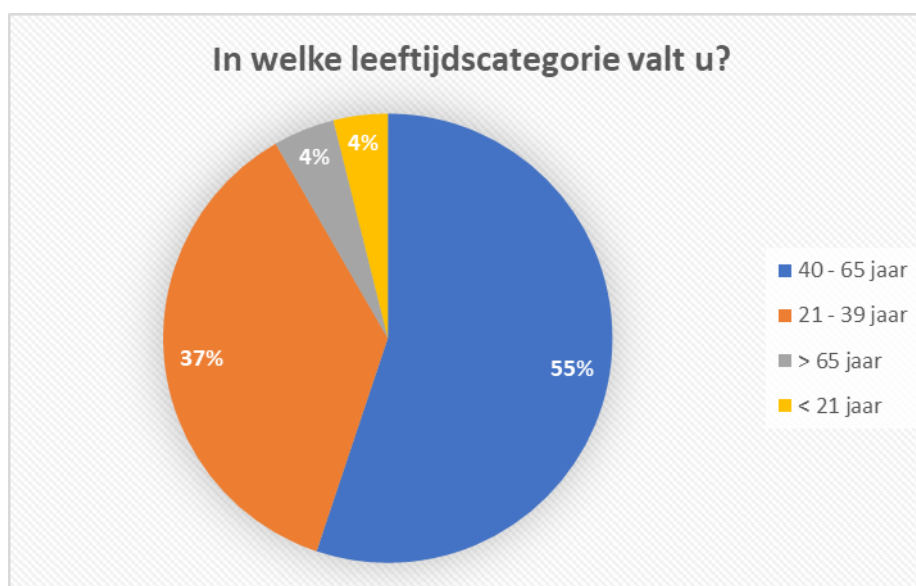
n = 570
= 570

Verschillende consumentengroepen

n = 564

= 564

n = 564

= 564

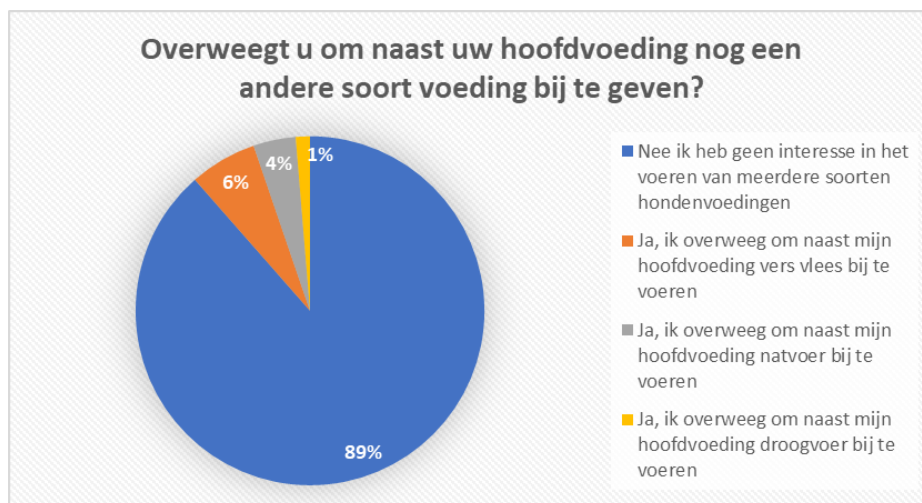
n = 564

= 564

n = 564

= 564

n = 35

= 35

Informatiebronnen

n = 564

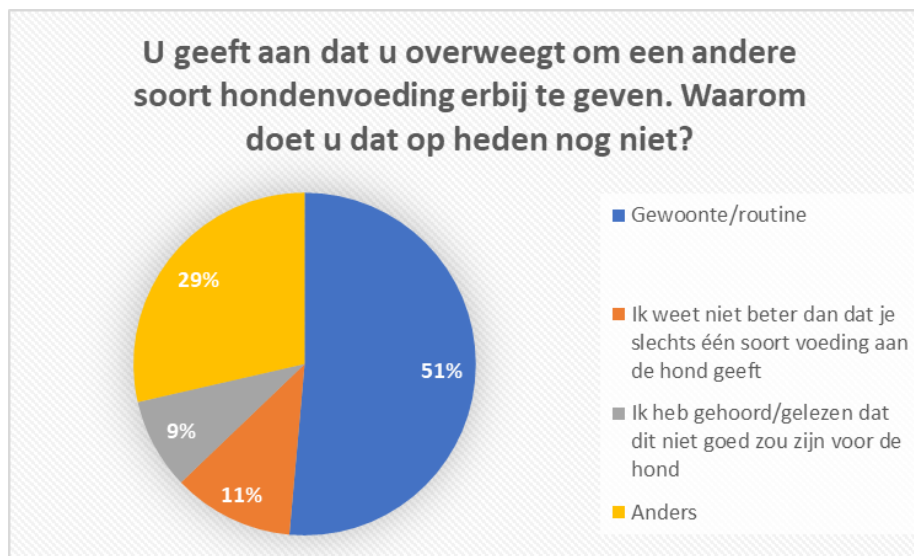
= 564

n = 283

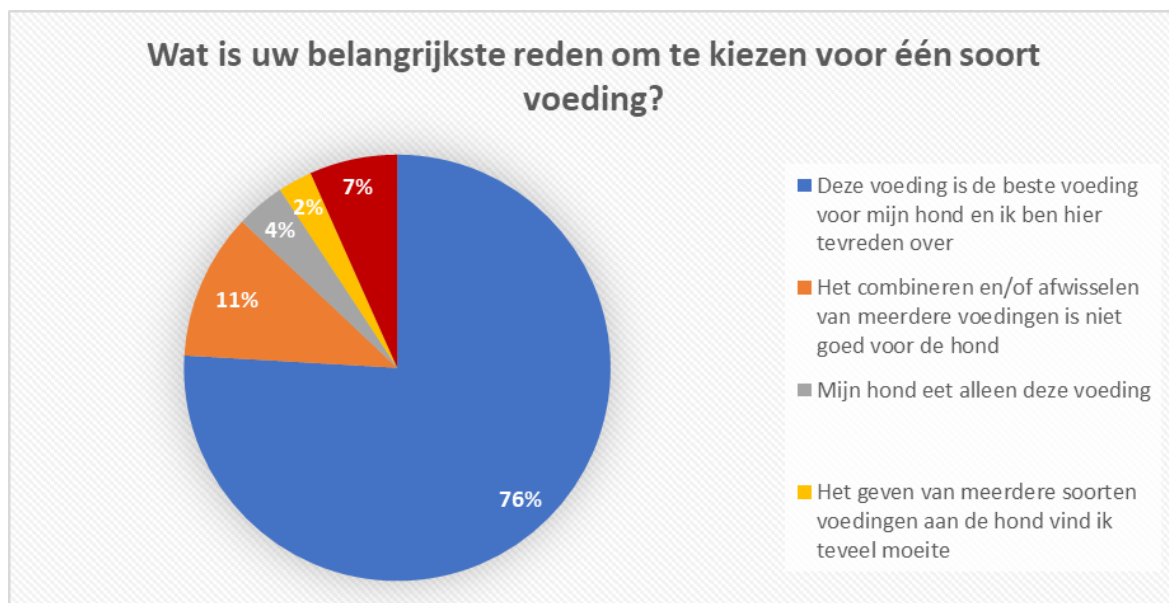
= 609

Beweegredenen hondeneigenaren

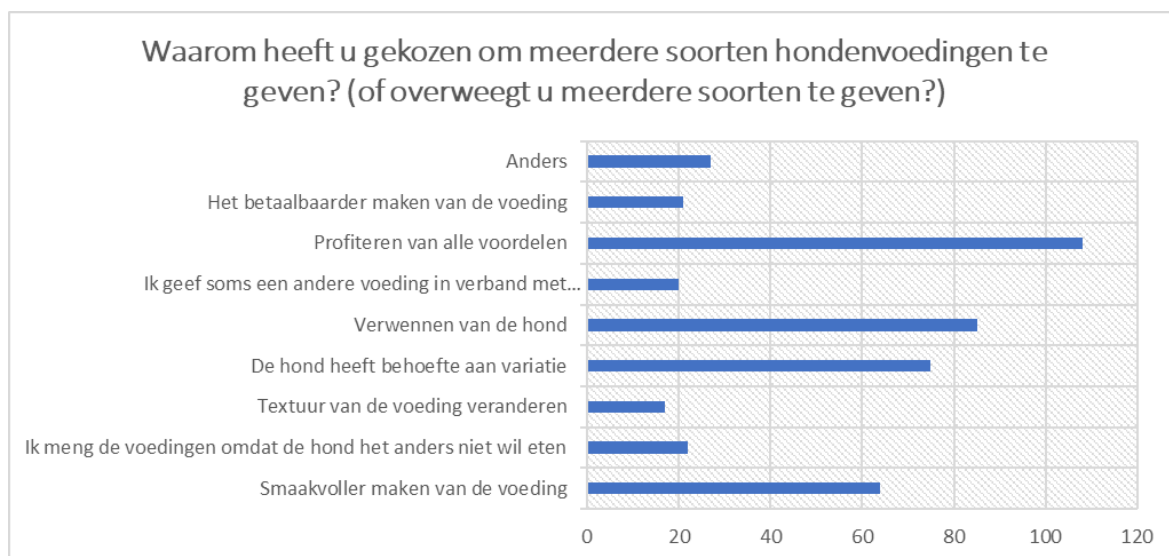
n = 35

= 35

n = 270

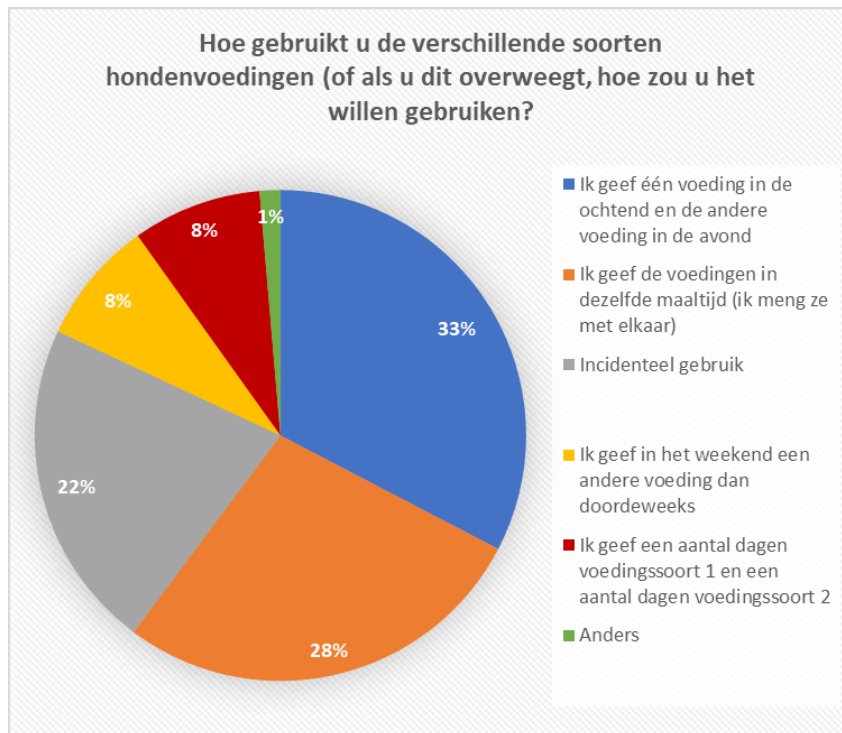
= 270

n = 294

= 439

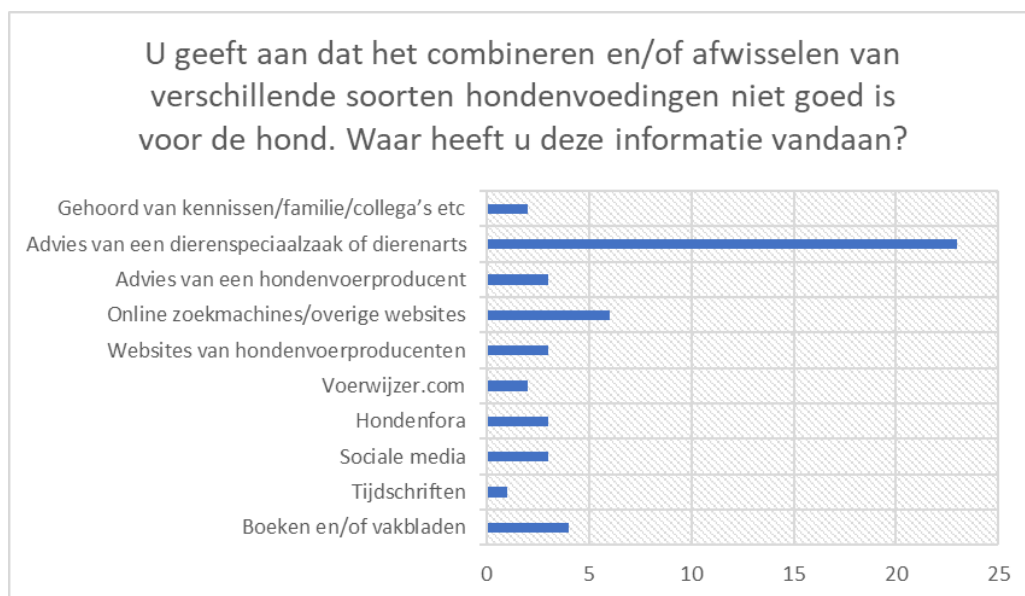
Gebruik van de voedingen

n = 294

= 294

Combineren/afwisselen niet goed voor de hond

n = 30

= 50

n = 30

= 30

Bijlage IV Interviewverslagen

Interview 1: Yarrah (producent droogvoer en natvoer)

Geïnterviewde: Arthur Hartman (QA Manager) (R)

Interviewer: Amber Hendriksen (I)

Datum: 12 juni 2020

I: Klopt het dat u zowel droogvoer als natvoer in uw assortiment heeft?

R: Ja dat klopt

I: Dan heb ik voor u nog een algemene vraag. Vindt u dat honden afwisselende voeding nodig hebben?

R: Nee in principe niet, want als je het hebt over complete voeding wil dat zeggen dat de hond alles binnenkrijgt wat die nodig heeft. Kijk op zich droog en/of natvoer is compleet voer, daar zit alles in. Dus een hond kan daar gewoon heel goed heel oud op worden. Hij heeft het niet nodig om te wisselen. Wij zeggen altijd je doet het meer omdat de hond het leuk vindt, affentoe een ander smaakje, maar vanuit ons idee hoeft het niet

I: En vindt u dan dat honden ook geen behoefte hebben aan de variatie?

R: Het kan wel eens zijn dat je hond bijvoorbeeld aangeeft nou ik hoef even niet meer, net zoals dat wij niet elke dag hutspot eten, kan het natuurlijk zijn dat de hond een andere smaak wil. Dus ik kan me dat voorstellen dat een hond dat wel eens wil, dat heb ik met mijn kat ook. Die krijgt in de ochtend brokjes en in de avond krijgt die een lekker kuipje met natvoer, dat vindt hij gewoon lekker.

I: En met variatie vindt u dan bijvoorbeeld dat je verschillende smaken brok kan voeren of dat je inderdaad ook kunt zeggen ik geef dit keer natvoer en dit keer droogvoer?

R: Ja het kan verschillend zijn. Want ja je moet natuurlijk kijken binnen onze range, we hebben natuurlijk eigenlijk een brok voor de volwassen hond en we hebben graanvrije brokjes, je kan niet heel veel wisselen bij de volwassen hond. Maar je zou het door elkaar heen kunnen doen of je zou ook nog kunnen zeggen goh ik maak de adultbrokken en die meng ik met de vegetarische brok omdat je zegt ik wil misschien een wat duurzamere brok hebben, ik vind een gewone brok te duur en dan kan je natuurlijk een vegetarische brok er door heen doen want die is wat goedkoper. Maar bijvoorbeeld voor mijn kat meng ik gewoon vier soorten door elkaar heen, en die meng ik in een grote ton en die krijgt die. Dus ja dat kan ook. Maar opzicht elke brok is een complete brok dus hij krijgt altijd alles binnen.

I: Ja inderdaad. En krijgt u dan vaak de vraag van hondeneigenaren of zij meerdere soorten hondenvoer kunnen geven?

R: Nou ze vragen wel eens kan ik nat- en droogvoer gewoon gezamenlijk geven of is dat een probleem of? En dan zeg ik nou dat kan gewoon gezamenlijk. Sommigen doen wel eens een beetje natvoer over droogvoer heen als die een beetje moeite heeft met droogvoer eten. Dus we krijgen wel eens een vraag kan het gecombineerd worden en dan zeggen we er zit ook een soort rekentool van ik wil zoveel droogvoer geven en zoveel natvoer hoeveel moet ik dan geven dat die alles binnenkrijgt. Dus we krijgen die vraag wel eens, zeker ook omdat we natuurlijk alle twee hebben. En

we krijgen wel eens de vraag of wat is de beter voor ze dan. Bij katten zeg ik wel vaak dat het beter is maar bij een hond is dat niet gelijk zo.

I: En wat is uw advies dan rondom het geven van droog- en natvoer. Als ze dat willen moeten daar een aantal uur of dagen inzitten of mogen ze dat echt samen in een maaltijd geven?

R: Wat ons betreft mag het gewoon samen. Ik zeg wel altijd nou als je bijvoorbeeld een hele grote hond heeft is natvoer wel heel duur. In natvoer zit natuurlijk heel veel water, dus verhoudingsgewijs moet je dan natuurlijk heel veel geven. Als je kijkt hoeveel natvoer je moet geven aan een hond van 20 kg dan zijn dat heel wat blikken. Nou ons voer is best prijzig, dus dan adviseren wij vaak om economische redenen nou ik zou droogvoer geven want dat is gewoon veel geconcentreerder en als je kijkt na prijs is dat interessanter. En dan zeggen we vaak dat natvoer voor een hond dan echt vaak als verwennerij is. Dus zet gewoon een bak met brokken neer en geef hem 's avonds als beloning een kuipje.

I: En waarom bent u van mening dat het geen kwaad kan om verschillende soorten voedingen te geven? Waarop heeft u dit advies gebaseerd?

R: Nou kijk omdat alle twee de voeren zijn gewoon verhit, dus daar leven geen bacteriën in. Bijvoorbeeld als je rauw vlees geeft met botten, de maag moet erop afgestemd zijn dat die ook botten kan verteren, dus je kan niet zomaar zeggen nou mijn heeft altijd lekker droogvoer en nu zet ik hem even lekker op het rauw vlees met botten want dan kan die problemen geven. Als je hem gewoon droge brokken geeft en je geeft hem een blikje waar eigenlijk gewoon vlees in zit van het karkas of orgaanvlees, dus eigenlijk alle twee gewoon goed vlees wat goed te verteren is, dus daar hoeft een hond ook niet goed aan te wennen dat zijn maag er aan moet wennen en dus die overgang is vaak geen probleem. En we hebben ook al 25 jaar dat we eigenlijk dat advies al geven, nou nat- en droog kun je door elkaar geven, ook nooit gehoord van mensen nou dat gaat helemaal fout. Het is meer dat je misschien wel eens kunt hebben een hond heeft al last van een allergie, en dat je hem dan even over moet laten gaan of de hond is bijvoorbeeld een ander merk gewend dat je hem dan langzaam kunt laten overgaan. Vaak als een hond bijvoorbeeld al 10 jaar op Royal Canin zit en ze nu over willen naar een biologische brok dan adviseren we vaak langzaam over te stappen, iedere dag 10% bijvoorbeeld. Maar de meeste honden hebben niet heel veel problemen met verschillende voeren.

I: Maar als ik het goed begrijp zou bijvoorbeeld natvoer en droogvoer wel kunnen, maar waarom brokken van het ene merk dan niet naar brokken van het andere merk? Want brokken lijken in dat geval in principe toch meer op elkaar dan droog en natvoer?

R: Ja maar het kan zijn dat een hond een bepaalde allergie heeft voor iets en het kan zijn dat hij daaraan moet wennen. Kijk in ons biologische voer zitten geen chemicaliën of conserveermiddelen of dat soort dingen dus het kan zijn dat de hond er even aan moet wennen dat hij ineens ander voer krijgt. En de ingrediënten die wij gebruiken in ons natvoer komen ook veel voor in ons droogvoer dus als er daar wat granen in zitten of wat vlees dat is nagenoeg gelijk, daar hoeft die niet aan te wennen. Maar het kan heel goed zijn dat een klant soms zegt nou mijn hond die heeft echt een allergie voor kip hoor, en dan zeg ik ja is het echt de kip of is het de antibiotica die misschien in de kip zit die niet bij ons erin zit, dus probeert u het eens voordat u op een hele dure allergene brok overgaat. Maar wat ik zeg de meeste honden kunnen in één keer over. Maar je hebt soms hele moeilijke honden, maar dat zijn er nooit heel veel.

I: En als een hond dan bijvoorbeeld de eerste dagen aan de diarree is maar daarna gaat het wel goed dan kunnen ze dus gewoon meerdere soorten voedingen blijven geven?

R: Ja, ja. Dat mag niet te lang duren en we hebben ook vaak als er echt een probleem is, we zijn natuurlijk geen dierenarts, we maken gewoon voer, dan vragen we advies aan iemand van Wageningen de universiteit en dan vragen we goh dit probleem is er wat zou er aan de hand kunnen zijn? En dan zegt die bijvoorbeeld nou één week of twee weken is niet zo erg maar als die bijvoorbeeld veel langer aan de diarree is dan moeten ze echt wat anders gaan doen. Dus dan vragen we gewoon even de second opinion van iemand die er echt voor gestudeerd heeft.

I: En het is dus niet zo bijvoorbeeld dat de vertering van natvoer langer duurt dan dat van droogvoer of iets in die trand?

R: Nee, nee, nee. Het is meer zo van dat je bijvoorbeeld als je echt rauw vlees geeft met stukken bot erin dat die maag dan echt aan de gang moet om die botten te verteren. Het is wel zo dat mensen soms zeggen nou de poep van de hond is veel te dik of te stevig dan zeggen we wel vaak nou geef de hond wat natvoer want dan krijgt die gewoon wat extra vocht binnen. Dus dat advies geven we dan soms.

I: En rauw vlees is dus niet aan te bevelen met een andere soort voeding?

R: Ja je moet echt kijken wat voor een soort rauw vlees. Want je hebt het rauwe vlees dat bijna gewoon fijn gemalen is, een soort gehakt, maar je hebt ook met botten erin en dan moet je echt oppassen. Want dan moet die maag echt wennen om die botten te kunnen verteren dus dan moet de maag een beetje verzuren om die botten te kunnen oplossen.

I: Op het internet lees je ook veel dat geextrudeerde brokken niet gemengd kunnen worden met andere voedingen maar geperste brokken wel. Wat is hierover uw mening?

R: Ja laat ik zeggen we hebben daar nooit ervaring mee gehad dat mensen dat probleem hebben. Wij maken alleen geextrudeerde brokken en geen geperste brokken. Opzicht hebben wij nog nooit vernomen dat een hond er problemen mee heeft. Dus ons is dat niet bekend.

I: Lezen jullie hier wetenschappelijke onderzoeken over het mengen van voedingen? Of is het puur op ervaring?

R: Eigenlijk is wetenschappelijk nooit verteld van je mag geen voedingen mengen. We blijven wel op de hoogte met nieuwsbrieven en vakbladen en we kijken wat speelt er en wat zijn de adviezen. Het kan zijn bij een brok moet er iets toegevoegd worden, dan doe je dat. Maar het is nooit gezegd het voedingsadvies mengen doe dat nou niet, want als dat het advies zou zijn dan zouden we dat ook overnemen.

I: Wat is uw algemene advies? Liever alleen één soort voeding of bijvoorbeeld droog- en natvoer voor de hond?

R: Ja bij ons is het zo we maken droog- en nat dus kijk wat je hond het lekkerste vindt. En waar die het beste op doet. Kijk als die gewoon heel graag droge brokken eet, geef hem dat. En ja heeft die liever natvoer, dan hebben wij dat ook. We zeggen niet het één of het ander. Combineer het, verwen hem affentoe een beetje en ja geef wat je beest het lekkerst vindt en waar die het goed op doet.

I: Ik doe daarnaast ook onderzoek naar hoe hondeneigenaren aan de informatie komen of ze wel/niet moeten mengen en ook de rol van de producent zoek ik hier in. Weet u hoeveel procent van uw budget gaat naar onder andere tijdschriften en social media etc?

R: We hebben van de 20 mensen denk ik er ongeveer 3 op marketing zitten dus verhoudingsgewijs gebeurt er best een hoop aan marketing. Ook om de website actueel te houden en als we vragen binnen krijgen proberen we die gelijk te beantwoorden. En we krijgen ook heel vaak vragen van mensen die vragen en bellen om advies of een mailtje sturen, maar volgens mij zetten wij ook niet op de site van we adviseren dit, het is meer dat als mensen wat zou het beste zijn of kan dit of dat dan zeggen we dat.

I: Gebruiken jullie naast je social media en de website nog andere promotie materialen om informatie over te brengen?

R: Ja we zetten natuurlijk advertenties in bladen, en dat kunnen bijvoorbeeld biologische bladen zijn of vakbladen over diervoeding en we staan veel op beurzen zoals een Dibevo of Interzoo en daar geef je ook informatie om je merk bekendheid te geven. We zijn natuurlijk niet een groot merk dat heel veel reclame kan maken maar vaak via directe contacten probeer je mensen te informeren want vaak moet je gewoon iets meer vertellen over het biologische, want mensen snappen dat vaak ook niet gelijk.

Interview 2: Smølke, Rodi en Raw4dogs (producent droogvoer, natvoer en vers vlees)

Geïnterviewde: Hanneke (consumer service → klantenservice + social media) (R)

Interviewer: Amber Hendriksen (I)

Datum: 25 juni 2020

Smølke: droog- en natvoer

Rodi: natvoer en vers vlees

Raw4Dogs: vers vlees

I: Klopt het dat u vanuit Smølke zowel droog- als natvoer in het assortiment heeft en vanuit Rodi vers vlees en natvoer?

R: Ja dat klopt. En vanuit Raw4Dogs hebben we ook nog vers vlees.

I: Dan wil ik graag nog starten met een algemene vraag. Vindt u dat honden afwisselende voeding nodig hebben?

R: Ja dat is wel een lastige vraag. Bedoel je vanuit het bedrijf?

I: Ja, inderdaad hoe jullie als bedrijf hier tegen aan kijken.

R: Nee dan hebben honden geen afwisselende voeding nodig. De voedingen die worden aangeboden zijn complete voedingen en afwisseling is dan ook niet nodig. Goede voeding bevat alle voedingsstoffen die de hond dagelijks nodig heeft. Maar het is dus niet zo dat we zeggen van het afwisselen kan niet. Het kan wel. Maar het zou niet hoeven.

I: Krijgt u vaak de vraag van hondeneigenaren of zij meerdere soorten hondenvoedingen kunnen geven aan de hond?

R: Ja we krijgen wel eens de vraag of zij bijvoorbeeld natvoeding mogen combineren met droogvoeding of dat zij vers vlees mogen combineren met droogvoeding.

I: Wat is hierbij uw algemene advies? Mag droogvoeding afwisselend worden gegeven met natvoer?

R: Jahoor dat is geen enkel probleem. Wel is het aan te raden om bij een gevoelige hond de voedingen te mengen in plaats van afwisselend te geven. Omdat het constant wisselen meer vraagt van het maagdarmsstelsel dan dat je telkens dezelfde combinatie geeft.

I: En waarop heeft u dit advies gebaseerd dat dit mogelijk is?

R: Nou eigenlijk omdat er geen wetenschappelijk onderzoek is die bewijst dat het niet zou kunnen. Op basis van ervaring zien we gewoon dat veel honden hier geen enkel probleem mee hebben en er is geen wetenschappelijke onderbouwing die het tegendeel bewijst. We hebben hier zelf natuurlijk ook onderzoek op uit gedaan maar we hebben hier niks over kunnen vinden. Ik weet dat er een fabrikant is die er heel stellig in is dat bijvoorbeeld geperste brokken wel gemengd zouden kunnen

worden maar geëxtrudeerde brokken niet. Maar als je het mij vraagt is dit een fabel want ik kan geen onderzoek vinden die dit verhaal ondersteunt.

I: Dus als ik het goed begrijp zegt u dat zowel het mengen als het afwisselend voeren van droog- en natvoer geen probleem is, maar dat je bij een gevoelige hond beter kunt mengen?

R: Ja dat klopt. Nu moet je met een gevoelige hond natuurlijk altijd meer oppassen en dat geldt voor elke voedingskeuze.

I: En wat is dan uw advies rondom het afwisselend geven van droogvoeding en rauwe vleesvoeding? Dus bijvoorbeeld Rodi of Raw4Dogs met de brokken van Smølke?

R: Jahoor dat kan ook samen gegeven worden. We zien natuurlijk dat vers vlees steeds vaker gegeven wordt samen met de brok. Bijvoorbeeld in het weekend vlees en doordeweeks brokken. Dat is geen enkel probleem.

I: En kunnen droogvoeding en rauwe vleesvoeding dan ook samen in één maaltijd gegeven worden?

R: Ja ook dat is geen enkel probleem.

I: Heeft dit geen invloed op de vertering? Op bijvoorbeeld de zuurgraad of zijn er geen problemen met het bot in vers vlees?

R: Nee zover wij weten niet. Ik weet niet of je Esther Plantinga kent? Zij heeft ook gezegd dat er bijna geen verschil zou zijn tussen de pH van honden die vers vlees krijgen en honden die brokken krijgen. Wellicht zou je haar nog kunnen informeren naar dit onderwerp. En wat betreft het bot hebben wij in Rodi geen botten zitten. Ik denk dat je hierbij echt onderscheid moet maken tussen het combineren met kvv of BARF.

I: Zoals u zelf ook al aangaf, is op internet het advies te lezen dat geëxtrudeerde brokken niet gemengd zouden kunnen worden met bijvoorbeeld natvoeding maar geperste brokken wel. Als ik het begrijp bent u het hier niet mee eens?

R: Dat klopt. Dat is naar mijn idee echt een fabel.

I: Kunt u toelichten waarom u het hier niet mee eens bent?

R: Omdat er geen enkel onderzoek is die deze informatie ondersteunt. Ik weet niet waar die fabrikanten die informatie vandaan zouden moeten hebben. Dit onderwerp houdt mij natuurlijk ook bezig en ik heb hier zelf onderzoek naar gedaan maar ik heb hier niks over kunnen vinden. Naar mijn idee zit er geen enkel verschil in de acceptatie en de vertering.

I: En wat is dan uw algemene advies rondom het mengen/afwisselend voeren van verschillende soorten hondenvoedingen? Beter één soort voeding of toch meerdere en waarom?

R: We hebben natuurlijk meerdere merken onder ons, zal ik dit per merk toelichten?

I: Ja dat is goed

R: Wat betreft Raw4Dogs adviseren wij om alleen vers vlees te geven. Het mag gecombineerd worden met de brok maar de voorkeur gaat uit naar alleen vers vlees vanwege de positieve effecten van vers vlees. Wel is afwisseling in smaken mogelijk, het is alleen niet nodig want in onze ogen

maakt het afwisselen van smaken het niet meer of minder compleet. De voeding is op zichzelf ook een complete variant.

R: Voor Rodi geldt eigenlijk hetzelfde advies. We adviseren om voornamelijk één soort te geven, of de hamburgers of de houdbare worsten. Nu is het wel zo dat de voorkeur ook hier uitgaat naar de rauwe vers vlees voeding. Mensen zouden ook beide varianten kunnen gebruiken, maar we zien dat de worsten toch veelal gebruikt worden om bijvoorbeeld mee te trainen.

R: Wat betreft Smølke kunnen droogvoer en natvoer samen gegeven worden. Ook alleen droogvoeding is een goede optie. Natvoer adviseren we vaak wel samen, zeker voor grote honden, omdat het voor grote honden anders ook niet te betalen is. Dan moet je zoveel vers gestoomde maaltijden per dag geven.

I: Maar u adviseert in principe geen brokken met bijvoorbeeld rauwe vleesvoeding te combineren?

R: Het kan wel, maar het advies vanuit Rodi en Raw4Dogs ligt wel op het voeren van alleen rauwe vlees voeding omdat vers vlees hoogwaardiger is.

I: Gaat jullie voorkeur dan uit naar vers vlees boven droogvoeding? Aangezien jullie alle varianten aanbieden?

R: Nee, je moet dit wel echt per merk bekijken. Vanuit Rodi en Raw4Dogs is het advies voornamelijk volledig rauwe vleesvoeding en vanuit Smølke is het advies droogvoeding al dan niet in combinatie met nat voer.

I: Oke. En hoe proberen jullie al deze informatie over te brengen naar hondeneigenaren? Doen jullie dit via de website en social media of gebruiken jullie hiervoor nog andere kanalen?

R: Ja de basis wordt gedeeld op de website, op social media en via de nieuwsbrieven. Daarnaast hebben we natuurlijk de buitendienst die de winkels van informatie voorzien en de winkels moeten vervolgens de klanten weer van de juiste informatie voorzien. En natuurlijk krijgen we ook wel eens persoonlijke vragen binnen via bijvoorbeeld het contactformulier of telefonisch. Ook delen we natuurlijk informatie via onze verpakking.

I: Staat op jullie verpakking ook wat jullie advies is over het mengen/afwisselend voeren?

R: Nee dat niet. Maar dat heeft ook te maken met de ruimte op de verpakking. Er moet wettelijk gezien natuurlijk al een hoop informatie op de verpakking staan.

Interview 3: Royal Canin (producent droogvoer en natvoer)

Geïnterviewde: Linnea Bentlage (Voedingsadviseur kenniscentrum) (R)

Interviewer: Amber Hendriksen (I)

Datum: 17 juni 2020

I: Klopt het dat jullie zowel droogvoer als natvoer in het assortiment hebben?

R: Ja dat klopt. Ja. Voor de droogvoedingen hebben we enkel geëxtrudeerde brokken en de natvoeding hebben we van sommigen producten wel een variant en van anderen weer niet. Dat is een beetje afhankelijk van de dierenarts lijn bijvoorbeeld, de hypoallergene voeding is het gewoon nog niet gelukt om een goede natvoeding daarbij te maken dus helaas kunnen we die nog niet aanbieden, maar dat is echt per product verschillend.

I: Dan heb ik voor u nog een algemene vraag. Vindt u dat honden afwisselende voeding nodig hebben?

R: Het ligt er een beetje aan hoe je het vraagt. Als je het zegt van nou ik moet mijn hond voeding geven, of verschillende voedingen geven omdat die het anders niet meer lekker vindt of ja in dat geval dan is het zo dat dat juist kan bevorderen dat ze kieskeurig worden, dus wat wij in principe zeggen is hou hem op één voeding en zodra die volwassen wordt of er komt één ziekte waarbij we met voeding kunnen ondersteunen, dan is het zeker wel goed om te wisselen. Maar afwisseling van voeding of het geven van tussendoortjes is antropomorfisch zoals dat met een mooi woord heet. Dit wil zeggen dat de mens uitgaat van zijn eigen gewoonten. Wij zouden het saai vinden om iedere dag hetzelfde te eten: dus de kat en hond ook. Niets is echter minder waar en voor een kat en hond is het juist belangrijk iedere dag hetzelfde te eten, hun maag- darmstelsel stellen zich in op een bepaalde voeding in. Dus vanuit ons zeggen we nee geen wisseling, tenzij het nodig is. En dan daarna ook meteen volledig over of als we dan zeggen we wisselen dan over dan gaan we binnen een week tijd overmengen om ervoor te zorgen dat het maag-darmstelsel kan wennen aan de nieuwe voeding en daarna ook niet meer wisselen tussendoor.

I: En mogen ze dan wel wisselen tussen smaken of mag dat ook niet? Gewoon één voeding?

R: We hebben bijvoorbeeld voor de patiënten met nierfalen meerdere smaken, juist omdat dieren met nierfalen kieskeuriger zijn. En die stoppen gewoon met eten. Dus in dat geval werken we wel met meerdere smaakprofielen, niet direct een smaak, maar echt een profiel, want alle ingrediënten samen die maken een bepaalde smaak, dus daarbij zeggen we wel oké wissel dan af als je merkt dat je kat niet meer wilt eten want hij moet wel blijven eten, maar voor de rest hebben we eigenlijk niet echt verschillende smaken in de droogvoeding. Wel in de natvoeding. En dan kun je het meeste kijken op textuur. We hebben bijvoorbeeld vleesbrokjes in saus maar ook in jelly, voor de kat bijvoorbeeld, en sommigen katten verkiezen juist vleesbrokjes in saus en de anderen weer in jelly. Maar daar mag wel tussen gewisseld worden, maar dan moet het natuurlijk wel hetzelfde product zijn.

I: Oh ja. Ik zag bij jullie op de website ook staan bij meestgestelde vragen kan ik verschillende soorten voedingen mengen. Krijgt u die vraag heel vaak?

R: Ja we horen het wel vaker. Vooral als er dan meerdere problemen spelen bijvoorbeeld gebitsproblemen in combinatie met huidproblemen en dan vragen ze heel vaak nou mag ik dan niet de helft van de ene voeding doen en de helft van de andere voeding, maar dan heb je juist dat én de voeding zijn werking niet kan doen, want de nutriënten moeten daarbij binnen een bepaalde marge worden opgenomen en als we daarbij de helft gaan geven dan heb je dus ook ofwel de helft van de werking of geen werking. Dus dat zouden we sowieso niet willen adviseren. Maar je hebt natuurlijk ook de andere balans in de nutriënten, niet alleen in de werkzame stoffen maar ook in de eiwitten, de vetten en koolhydraten daarin heb je natuurlijk ook een andere balans. Dus vanuit ons horen we de vraag heel vaak of het gemengd kan worden maar we adviseren het niet.

I: Ja ik zag op jullie website ook een aparte pagina over de puppy en daarin staat ook de vraag hoe mix je en daarin staat er ook aangegeven dat het wel kan en dat ook op de verpakking wordt aangegeven hoe je het beste mixt? Hoezo kan het bij puppy's dan wel?

R: In principe hebben we voor puppy's natvoer en droogvoer en dat mag eigenlijk altijd gemengd worden. Dus als het hetzelfde product is met dezelfde uitgangspunt, dus puppy mini bijvoorbeeld, dan mag het gemengd worden. Maar we zouden dan niet zeggen geef hem mini puppy brokjes en dan maxi puppy natvoeding. Want dan heb je het verschil in balans weer. En dat geldt ook voor bijvoorbeeld de voeding dermacomfort, voor de huid ondersteunen, gebruik daar dan ook de natvoeding voor en geen andere natvoeding daarbij. Omdat je dan de werking weer niet kan garanderen.

I: Oke begrijpelijk. En dus voor een volwassen hond bijvoorbeeld maxi adult kan dan ook de natvoeding maxi adult gegeven worden?

R: Ja, ja correct. Afwisseling is zeker aan te raden.

I: En heeft dat dan geen invloed op de vertering omdat natvoer natuurlijk heel anders is qua samenstelling? Maar dat kan gewoon samen gegeven worden in een maaltijd?

R: Ja, dat kan gewoon samen. En soms zien we wel dat natvoer heel snel gegeten wordt, dus dat het dan heel snel ook weer als braaksel eruit kan komen, dus dat is wel iets wat we de klanten gewoon meegeven, nou mochten jullie natvoeding erbij gaan geven, ben wel bewust dat dat ervoor kan zorgen dat ze heel snel gaan eten, dus eigenlijk gewoon schrokken, en probeer daarmee een beetje mee te kijken hoeveel die in een keer op kan en of dat goed gaat maar als ze er eenmaal aan gewend zijn dan heb je beide voedingen zeg maar die je continu blijft geven en is de kans op maagdarmproblemen gewoon wat kleiner.

I: En heeft het dan nog een voorkeur of ze echt samen in een maaltijd worden gegeven of bijvoorbeeld afgewisseld per dagdeel?

R: Nee, nee. In principe als mensen besluiten om ze allebei te geven dan maakt het niet uit of dat samen in één maaltijd gaat of dat er dan zeg maar tijd tussen moet zitten. Dat is niet direct een negatief effect van of iets dergelijks.

I: Jullie hebben natuurlijk geen rauwe voeding in het assortiment, maar krijgen jullie wel eens de vraag van klanten of ze de rauwe voeding met jullie brokken kunnen combineren bijvoorbeeld?

R: Dat wordt vaak in combinatie gezegd dat dat überhaupt niet kan. Dus als ze een voerwisseling willen gaan maken dan geven ze aan nou ik geef geperste brok of ik geef rauwe brokken en dat zou niet goed zijn, natuurlijk is het zo dat iedere voerwisseling dat kan voor maagdarmklachten zorgen. Maar in principe is die maag natuurlijk een mechanisch dynamisch gedeelte wat continu aan het

knedén is waar zuren aan toegevoegd zijn, of wel de maagsappen als ware, dus dat kan met de overmenging natuurlijk wel zorgen dat er een reactie gaat optreden maar uiteindelijk is dat geen probleem omdat dat te doen en dan volledig over te schakelen naar onze voeding of andersom als ze dat wensen.

I: Ja. Maar als iemand een voorstander is van beide soorten voedingen is het dus niet handig om te zeggen je geeft hem in het weekend alleen rauw vlees en de rest geef je hem bijvoorbeeld droogvoer van jullie?

R: Nee omdat je dan ook zeg maar het maagdstelsel in gesteld is, en je in het weekend rauw vlees geeft, dan heb je in principe een overschakeling. En kun je maagdstproblemen krijgen, dus vanuit ons is echt altijd het advies hou ze op één product, nat- en/of droogvoeding, mengen is eigenlijk nooit een goede optie.

I: Op internet lees je ook wel veel het advies dat geëxtrudeerde brokken niet gemengd zouden kunnen worden met bijvoorbeeld een natvoeding maar persbrokken wel. Zoals ik nu al begrijp bent u het daar niet mee eens. Kunt u toelichten waarom niet?

R: Ja dat klopt. Omdat het gewoon allemaal werkt. Want ik denk dat je dit vraagt, dit is een aanname hoor, naar aanleiding van het filmpje van Farmfood met een glas water?

I: Ja je leest wel van meer hondenvoerproducten mijn brokken kunnen wel gemengd worden want het is geperst. Vandaar mijn vraag eigenlijk.

R: Nee in principe heb je met mengen gewoon die kans dat het maagdstelsel daar niet op ingesteld is. En het maakt daarin gewoon niet uit of het geperste of geëxtrudeerde brokken zijn. We weten juist dat het extruderen dus eigenlijk het poppen van een brokje, juist een positief effect heeft op het verteringsproces, terwijl een geperste brok wat minder goed verteerbaar is, dus ja met het filmpje erbij wat ik al toegelicht had dat is niet helemaal fair om te gebruiken van ja dit kan niet, maar wij kijken echt naar de nutriënten en de balans daarin, en dat kan zorgen dat een overschakeling daarin maagdstproblemen kan veroorzaken. En niet direct het extruderen of het persen. Soms wordt er verteld dat geëxtrudeerde brokken bovenin de maag blijven drijven. De maag heeft peristaltieke bewegingen waardoor de voedselbrij gekneet wordt en het maagzuur en de maagsappen vermengt worden met de voeding. Brokken kunnen daardoor zeker niet drijven of zakken in een maag, en zullen onder invloed van de peristaltiek en het maagzuur beginnen met verteren. Het is echt een fabeltje dat dit gebeurt en ook dat je bij geëxtrudeerde brokken geen vlees of een geperste brok zou mogen geven.

I: Ja. En als mensen u om een algemeen advies vragen. Zou u dan alleen droogvoer of natvoer adviseren of een combinatie van beide voedingen maar dan wel van dezelfde variant?

R: We zijn op het moment wel meer richting het mixed feeding, zo noemen we dat, dus het natvoeding en de droogvoeding samen aan het promoten als het ware. En bij katten is dat zeker omdat katten weinig drinken, kun je met natvoeding ervoor zorgen dat ze wat meer gaan drinken, dus om zo andere problemen te voorkomen, en voor honden geldt dat eigenlijk ook wel. Dus we proberen het wel te adviseren om het beide te doen, maar als we merken dat een pup daarop reageert of een eigenaar vindt dat toch minder prettig, want dat is het ook, je zou er eigenlijk bij moeten blijven want het moet meteen worden opgegeten en anders in de koelkast bewaard moeten worden, daar krijgen we wel vaker van terug nou ik vind het wel gewoon prima om alleen de droogvoeding te geven en dat kan natuurlijk ook want dat is gewoon een complete voeding. Enkele mensen zeggen juist mijn kat en/of hond vindt het juist gewoon lekkerder om alleen maar de natvoeding te krijgen, en vooral de kleine hondjes zijn er heel goed in om kieskeurig te zijn, ja dat kan

dan natuurlijk gewoon ook. Want ook dat is natuurlijk gewoon een complete voeding. We gaan gewoon het gesprek aan wat heeft u zelf liever, wat kunnen we doen, wat zijn de mogelijkheden en dan proberen we samen met de eigenaar tot een goed advies te komen.

I: Ja en als ik het dus goed begrijp zijn jullie eigenlijk wel een voorstander van de mixed feeding. Is dat dan op basis van ervaring dat jullie zien dat het goed is voor de hond of is dat op basis van wetenschappelijk onderzoek?

R: Bij honden is het wat minder duidelijk, bij katten is het vooral heel duidelijk, bijvoorbeeld katten met blaasproblemen zet die op de natvoeding van Urinary, extra aanmengen met water, dan zorgen we ervoor dat de kat voldoende vocht binnenkrijgt en dan krijgt die minder kans op blaasproblemen. Sommige honden hebben daar ook last van. Dus als het soortelijk gewicht te hoog is, dan wil dat gewoon zeggen dat ze te weinig gedronken hebben, om welke reden dan ook. En dat is wel een heel groot voordeel van natvoeding geven, omdat het én extra smakelijk is waardoor ze het snel en lekker vinden, en het gaat gemakkelijker op, en we kunnen er nog extra water aan toevoegen, zodat ze nog meer vocht binnenkrijgen. Een andere keuze om natvoeding erbij te geven is bijvoorbeeld ook verzadiging voor honden die eigenlijk heel erg hongerig zijn en eigenlijk al aan het limiet aan de brokken zitten, dan zouden we kunnen kijken als we natvoeding met extra water geven, want natvoeding bevat per gram natuurlijk minder energie, dan kun je meer verzadiging krijgen zonder extra energie te geven. Dus dat zijn zeker momenten waarop we het zeker nog extra aanbevelen. Voor pups en volwassen honden is het vaak ook omdat de eigenaar het prettig vindt om de hond iets anders te geven, maar wat dan wel binnen zijn voedingsbehoefte past.

I: Zijn er ook onderzoeken die het ondersteunen dat het goede effecten heeft om het samen te geven?

R: Ik denk dat die er wel zijn. Alleen heb ik daar niet de directe toegang tot. Dat kan ik even bij onze dierenartsen intern navragen of ze daar onderzoeken voor hebben.

I: Als u dat zou willen doen heel graag want ik heb zelf geen onderzoeken gevonden die zeggen dat het wel of juist niet kan. En u krijgt deze vragen dus wel vaker, jullie hebben er een statement over op de website, proberen jullie nog via andere wegen deze informatie over te brengen naar hondeneigenaren?

R: We hebben natuurlijk de managers die op de winkelvloeren en bij de dierenartsen en bij de pro klanten komen. Dus hun zijn ook op de hoogte van alle informatie. Dat is wel een hele grote. Want we merken ook vaak dat ze ook de managers bellen voor informatie en mochten hun er niet uitkomen dan krijgen wij uiteindelijk de vraag. Je hebt natuurlijk de website, een gratis puppy/kitten pakket daar zit natuurlijk ook heel veel informatie in, en wij als kenniscentrum proberen er gewoon voor te zorgen dat we op meerdere kanalen beschikbaar zijn, dus via Facebook op dit moment, via Instagram, de telefoon, de mail, we hebben een webformulier waar ze ook hun vraag kunnen sturen dus dat zijn wel de grote dingen waar we dagelijks zeg maar consumenten mee informeren. Nu wat minder maar we staan natuurlijk op evenementen en daar is ook iemand van het kenniscentrum aanwezig mocht er een dergelijke vraag zijn.

I: En kunt u ook aangeven hoeveel % van uw promotiebudget gaat naar de verschillende onderdelen of?

R: Dat is een lastige. We zijn natuurlijk echt een aparte afdeling binnen het bedrijf die zich voornamelijk bezig houdt met het adviseren van, dus daar is wel een flink budget voor vrijgemaakt. Maar alles wat daarbij komt, de kanalen, de evenementen, de folders, dat hoort erbij, dus ik durf het echt niet te zeggen welk budget dat is. Ik denk dat het wel een groot budget is aangezien het

adviseren natuurlijk het belangrijkste, nou ja het belangrijkste, we willen dat de consumenten ook de juiste voeding aan hun hond en/of kat geven en ja dat is wel iets waar we heel erg bewust mee bezig zijn hoe kunnen we dat optimaliseren en kunnen we ervoor zorgen dat ieder dier zijn beste voeding krijgt voor zijn situatie.

I: Is er verder nog iets wat u kwijt wilt over dit onderwerp?

R: Ja het verschil is echt is het hetzelfde product of niet, met hetzelfde uitgangspunt. En daarin maken wij een onderscheid kan het wel of niet.

Interview 4: Prins Petfoods (producent droogvoer, natvoer en vers vlees)

Geïnterviewde: Yvonne van den Berg (R&D afdeling) (R)

Interviewer: Amber Hendriksen (I)

Datum: 12 juni 2020

I: Mijn eerste vraag voor u is een controlevraag. Klopt het dat u droogvoer/natvoer/vers vlees in uw assortiment heeft?

R: Ja, klopt. Onze core business wat we het meeste verkopen is wel droogvoer en daarnaast hebben we ook andere producten als worsten voor de hond, ook wel tubes om te trainen met de hond en natvoeding voor de hond en diepvries vers vlees voor de hond.

I: En dan nog een algemene vraag. Vindt u dat honden afwisselende voeding nodig hebben?

R: In de basis, nee

I: Waarom vindt u van niet?

R: Omdat een hond op zich zelf niets, ja dat er geen behoeftes voor uit worden geschreven of die nou nat, droog, op basis van kip of op basis van eend of op lam. Wat wij een hond of een kat geven is bepaalde nutriënten en daar moet het aan voldoen en hoe je die nutriënten verder verpakt in een brokje dat is niet waar een huisdier verder een eis op heeft. Hij heeft een bepaalde eis op wat die op moet nemen in eiwitten en vetten, mineralen en vitamines en dat soort voedingsstoffen, maar niet zo zeer in hoe hij dat opneemt. Dat maakt eigenlijk dat het in de basis niet hoeft.

I: Krijgt u vaak de vraag van hondeneigenaren of zij meerdere soorten hondenvoedingen mogen geven?

R: Bij honden minder als bij katten. Wij weten dat katteneigenaren uit onderzoek geneigd zijn om veel te wisselen tussen merken en soorten smaken en ook wel tussen de type voeding maar een hondeneigenaar is over het algemeen heel trouw aan een merk en type voer.

I: Oke interessant

R: Is dat niet jou ervaring?

I: Nee eigenlijk niet. Ik heb een enquête gedaan onder hondeneigenaren en daaruit blijkt toch wel dat ongeveer 45% verschillende soorten voedingen geeft. Dus dat viel me eigenlijk wel op.

R: Ja zo. Nee als je het zo bekijkt binnen het merk dan is natvoer denk ik sowieso niet zo heel groot bij de hond, maar vaak de combinatie vers vlees met brokken dat inderdaad wel. Ja dat klopt, dat is inderdaad dezelfde ervaring hier. Ik zou er geen percentage aan durven te verbinden hoor maar dat zien we ook wel terug in enquêtes die we in ons eigen klantenbestand wegzetten, ja.

I: Wat is uw advies rondom het afwisselend geven van droogvoer en natvoer? Vindt u dat dit kan, moet er een bepaald aantal uren/dagen in zitten of kan dit helemaal niet?

R: In dat advies zijn wij in die zin flexibel. Het hoeft niet. Als je brokken geeft aan een kat of hond is dat voldoende. Maar wil je afwisselen, en dat is natuurlijk wel vaak wat een consument zelf aangeeft, adviseren wij het bij voorkeur niet op één dag voor een hond en dan niet zo zeer dat de hond er zelf problemen mee zou hebben, ik vind ook niet dat er per se zoveel uur tussen moeten zitten, sommige honden doen het er prima als je vers vlees mengt met brokken bijvoorbeeld daar is niks mee. Wat wij zelf wel ervaren is dat als mensen ons bellen als merk dan hebben ze vaak een probleem, dus dan is er al sprake van een wisselende ontlasting of huid/vachtproblemen of slecht eten. Dus ja dan moet je weer even teruggaan om te kijken waar zit het probleem en dan is het advies wel anders. Wat wij zelf vaak standaard adviseren is nou wil je vers vlees en brokken afwisselen dan zou ik bijvoorbeeld 5 dagen brok geven en 2 dagen vers vlees. En het voornaamste voordeel daarvan is dat je per dag het pakketje voedingsstoffen geeft die een huisdier op moet nemen en dan kan je gewoon de voedingswijzer aanhouden van de natvoeding en de voedingswijzer van de droogvoeding. Wat heel veel mensen doen is de helft van de brokken vervangen door de helft van vers vlees of andersom en dan in sommige gevallen als je zegmaar de helft van het vers vlees vervangt door de brokken dan geef je weer te veel energie en doe je het andersom dan geef je te weinig. Dus die rekensom gaat vaak bij mensen niet goed. En dat is wat wij veel zien dat het fout gaat. En in de meeste gevallen krijgt een huisdier dan teveel te eten. Dus voor de gemakkelijkerheid geef dan één voeding op de dag, dan gaat dat in ieder geval in de basis niet fout.

I: Het advies dat je liever niet op één dag meerdere voeding geeft, waarop is dat advies dan gebaseerd? Is dat op basis van wetenschappelijk onderzoek of op eigen ervaring of?

R: Enkele ervaring. We weten vaak dat mensen overvoeren en dat is de reden. Zo ver wij weten zijn er geen onderzoeken bekend over het wel of niet krijgen van problemen als je twee typen voedingen krijgt. Een hond is zelf heel goed in staat om zich aan te passen dus in 9/10 gevallen krijg je daar geen problemen mee. Wat we in de praktijk gewoon vaak zien is dat een huisdier veel te veel gevoerd krijgt en als je dan ook nog twee typen voedingen gaat geven dan doen ze dat er vaak op en niet minderen met één. Dat is meer ervaring in het voorkomen van dat je een dier overvoert als dat we de ervaring hebben dat dieren daar klachten van krijgen als diarree of spugen of wat dan ook.

I: Oke. Dus dan is het echt meer gebaseerd op dat je denkt dat mensen inderdaad niet in staat zijn om de juiste hoeveelheden te geven dan dat je zegt de voedingen zijn zodanig anders van samenstellingen dat dat problemen op kan leveren?

R: Ja, correct.

I: Ja ik had inderdaad op jullie website er ook een statement over gevonden dat jullie het inderdaad ook niet adviseerden om het te doen ook vanwege die hoeveelheden en daarnaast stond ook iets over de verschillen tussen droogvoedingen en diepvries en dat dat invloed kan hebben op de zuurgraad, eiwitvertering en maaglediging. En dat is dan ook op basis van ervaring of is dat wel op basis van wetenschappelijk onderzoek?

R: Nou maaglediging zelf, is opzich zelf niet het verschil tussen beide producten in één studie onderzocht, we weten wel dat het vochtgehalte en het eiwitgehalte een effect heeft op hoe snel het het maagdarmsstelsel doorgaat en überhaupt de maaglediging. Het is ook onze ervaring dat als je een geperste en krokant brokje mengt dat dat gewoon anders werkt in de maag, en dat soort honden gaan eerder spugen of boeren dus dat is puur op ervaring dat dat niet past en vandaar dat we dat ook niet adviseren. En het is vanuit de wetenschap bekend dat natvoer anders door het lichaam van een huisdier gaat dan een geëxtrudeerd voer maar naar mijn weten zijn er geen onderzoeken bekend waarin het optimale wordt gezocht na om beide te geven op één dag.

I: En welk effect zou het dan kunnen hebben op de zuurgraad? Heeft dat te maken met de koolhydraten en de vetten. Dat droogvoeding meer koolhydraten bevat dan een diepvriesvoeding of?

R: Dat ligt aan het gehalte aan eiwit dat in het product zit. En hoe zuur de maag wordt. Als het product zeg maar de maag ingaat.

I: Oke en omdat één van de voedingen dan meer eiwit heeft dan de ander kan dat een probleem opleveren qua zuurgraad?

R: Nou nee het is niet dat het een probleem is, het is zeg maar een andere start van de vertering. En dan kan het zijn dat je daar bij hele gevoelige honden en dan praat ik echt over 1/100 honden die daar misschien hinder van ondervindt, in de praktijk maakt dat vaak niet uit en durf ik zo niet te zeggen dat de wetenschap dat echt ondersteunt.

I: Oke en zit er voor u nog een verschil in of mensen droogvoer en natvoer willen geven of rauw voer en droogvoer?

R: Daar zit wat mij betreft geen verschil in. Het blijft een natvoeding, 1 is dan rauw en de ander is gekookt ten opzichte van een droogvoer en het verschil zit hem in het vochtgehalte en in de portiehoeveelheid die je geeft.

I: Op internet lees je ook wel eens het advies dat geextrudeerde brokken niet gemengd kunnen worden met andere voedingen maar geperste brokken wel. Bent u het eens met dit verschil of?

R: Ja ik ben ervan op de hoogte dat ze dat aangeven. Maar daar hebben wij geen onderzoek voor gevonden dat dat ondersteunt. En dat is ook niet wat wij aangeven. Wij zijn er überhaupt geen voorstanders van om te mengen als je een verschillende type voeding hebt maar dat is puur op ervaring. Maar wij hebben niet indicaties dat geperst gemengd met vers vlees beter gaat als krokant daar zou ik ook niet de onderbouwing voor weten, nee.

I: En uw algemene advies is dan ook dat als je hond het er goed op doet dat je dan liever 1 soort voeding geeft en dat is eigenlijk op basis van ervaring dat niet alle honden het er goed op doen en dat één soort voeding gewoon alle nutriënten bevat die een hond moet hebben. Dus dat er eigenlijk geen reden is om verschillende soorten voedingen te moeten geven?

R: Ja precies. Als je een volledige voeding geeft dan maakt het niet uit wat je geeft alleen moet je die voeding dan wel op basis van het advies wat op de verpakking staat geven en als je daarin gaat rommelen om het zo maar te zeggen dan zullen ook bijna alle honden daar prima op doen maar vooral bijvoorbeeld puppys en oudere dieren is dat gewoon niet aan te bevelen. En wij hebben daar de ervaring in inmiddels dat heel veel dieren overvoert worden ja dan is het gewoon fijn als je één voedingswijzer kunt aanhouden.

I: Hoe probeert u deze informatie over te brengen naar hondeneigenaren. Jullie hebben hier een aparte pagina voor gemaakt op de website maar brengen jullie dit ook over in boeken/vakbladen/tijdschriften of?

R: Wij kiezen ervoor om veel te communiceren op facebook en bijvoorbeeld instagram. Wij zijn heel actief op social dus dat is een onderdeel daarvan. Wij hebben onze care-team en dat is een team van deskundigen die dagelijks advies geven en het stukje voedingsmethode zoals wij dat noemen dus hoe geef je de voeding, wat geef je erbij en wat geef je juist niet erbij, hoe vaak/hoeveel dat is een standaard onderdeel van ons advies om het volledig te maken en de trainingen die wij geven bij onze

verkooppunten waaronder dierenspecialzaken is dat ook een vast onderdeel. We adviseren verder niet over onze producten en adviezen in vakbladen maar wel veel uitingen via onze website.

I: Kunt u aangeven hoeveel procent van uw promotiebudget dan naar de verschillende onderdelen gaat?

R: Nee geen idee. Ik hoef me met de marketing gelukkig niet bezig te houden. Maar als je kijkt naar hoeveel effort wij stoppen in het stukje service verlenen en het stukje educatie dat is meer als een kwart van het bedrijf wat zich daar druk om maakt maar dat kan ik niet uitdrukken in geld.

I: Heeft u verder nog informatie wat u kwijt wilt over dit onderwerp?

R: Het is natuurlijk heel erg een trend het humaniseren van onze huisdieren. Wij vinden het fijn om een gevarieerd dieet te hebben dus onze hond ook. Dus dat is wel iets wat we heel erg zien hoor en waar merken natuurlijk ook wel op inspelen, dat is voor ons niet anders. Mensen vinden het gewoon fijn om hun huisdier te verwennen en hebben zelfs het gevoel dat ze hun huisdier te kort doen als ze een type voeding geven maar dat maakt voor het huisdier natuurlijk niks uit. Wij zeggen ook vaak wel dat het vaak niet uitmaakt wat je geeft, maar dat je hem wat geeft en aandacht geeft. En dat geldt zeker voor een hond.

Interview 5: Jarco (producent droogvoer, natvoer en vers vlees)

Geïnterviewde: Helm Cornelissen (marketingmanager) (R)

Interviewer: Amber Hendriksen (I)

Datum: 12 juni 2020

I: Klopt het dat u droogvoer, natvoer en vers vlees in het assortiment heeft?

R: Ja. Jarco diepvriesproducten worden niet overal verkocht maar de grotere dierenwinkels met veel diepvriezen hebben het wel in het assortiment, maar het is geen hardlopend product bij ons. Daar zijn we ook niet echt in gespecialiseerd. We hebben dat omdat er toch een kleine groep liefhebbers is voor dit soort producten.

I: Vindt u dat honden afwisselende voeding nodig hebben?

R: Ik denk dat veel honden alleen maar droogvoeding krijgen en meestal ook nog van één soort en lang achter elkaar. Dit is ook lang een beetje gemeengoed geweest bij de producenten want als een hond het goed doet op bijvoorbeeld een adult kip laat de hond dan asjeblieft zijn hele leven adult kip eten en als die oud wordt kip senior totdat ie de brokjes niet meer kan eten. Maar die mening is.. zijn wij niet perse toegedaan. We hebben bij Jarco 38 soorten droogvoeding en dan een flink aantal soorten hondenworst, kuipjes en diepvries vlees en ik geef mijn eigen hond wel altijd dezelfde brokjes maar ik varieer het met hondenworst en kuipjes en als de hondenbrokjes toevallig op zijn dan gooi ik er net zo lief een schep van een ander Jarco product in en ja weet je de honden kunnen daar heel erg goed tegen, tegen afwisseling. En een enkele hond die dat niet kan, ja dat is dan zo en die heeft dan heel simpel gezegd pech gehad dat die verschillende voersoorten achter elkaar niet kan verdragen. Maar dat komt eigenlijk niet zo heel veel voor. De meeste honden kunnen prima tegen afwisseling. En wij adviseren ook helemaal niet om de hond altijd op hetzelfde voer te laten, sterker nog wissel lekker af zou ik willen zeggen. Bijvoorbeeld verander is een dag van brokjes, geef een dag geen brokjes maar bijvoorbeeld een rijstmix of een dinermix met een stuk hondenworst want dat is ook complete voeding, en de honden doen het daar prima op. Sterker nog het is goed voor het maagdarmkanaal en waarom zou je een hond geen verschillende producten kunnen geven. Dat doen we zelf toch ook? Ik zou ook niet elke dag macaroni willen eten. Dus het is én lekker én gezond om af te wisselen. Ik moet wel zeggen dat dit eigenlijk lang niet zo gezegd mocht worden vanuit de producenten en de merken omdat dit te roepen ook gevaarlijk is voor een producent of een merk omdat je ook de deuren wagenwijd open zet voor andere merken en andere producten. Dus het is voor ons makkelijker te zeggen als je van ons Jarco kip als product geeft aan de hond en hij doet het er goed op om erop te blijven, en veel eigenaren doen dat ook wel hoor, maar het is voor ons geen wet. Absoluut niet. Maar ik wil natuurlijk wel dat een hond op Jarco blijft en niet overstapt op Prins of Royal Canin of Eukanuba, want dan zijn we de klant kwijt. Voor even of voor lang. En dat zou natuurlijk jammer zijn. Maar er is geen wet of bewijs of onderzoek die zegt dat de hond niet vandaag Jarco en morgen Eukanuba mag eten.

I: Krijgt u vaak de vraag van hondeneigenaren of zij meerdere voedingen mogen geven?

R: Ja vroeger eigenlijk weinig. Tegenwoordig steeds meer.

I: Doen de hondeneigenaren dat dan via de website of social media of?

R: Website, het invulformulier, via facebook, via de telefoon, via het info-emailadres dus eigenlijk heel verschillend.

I: En vindt u dat hondeneigenaren afwisselend kunnen voeren tussen droogvoer en natvoer. Kan dat ook samen in één maaltijd of moeten daar een aantal uren of dagen inzitten?

R: Nee dat hoeft niet wat mij betreft.

I: En waarop baseert u dat advies? Is dat op basis van ervaring of op basis van het feit dat er geen wetenschappelijk onderzoek is die baseert dat het niet kan?

R: Als je gaat spitten en zoeken op allerlei nieuwssites en vlogs en zeker als je op grotere beurzen komt dan heb je allerlei panels en discussiegroepen waaraan je dan kan deelnemen en de meningen zijn dan verdeeld. Maar inderdaad als wetenschappelijk onderzoek ontbreekt dan zijn het ervaringen van ons zelf van klanten en die laten niet zien dat het gevaarlijk/slecht of ongezond is om altijd maar dezelfde voeding te geven en andersom net zo goed om niet af te wisselen. Want ik geef de honden hier, waar wij het voer op testen, die krijgen alles door elkaar. Een insectenbrok, zalm, vis, kip, hert, hondenworst, kuipjes en warme maaltijden dus een dinermix of een rijstmix aangevuld met vlees en ja die reageren daar super op.

I: Komt het dan wel eens voor dat ze heel even aan de diarree zijn, maar dat het daarna als nog goed gaat?

R: Ja, ja. Maar dat is niet meer dan één dag of een halve dag. En het bijvoorbeeld overstappen van voer hoeft ook helemaal niet in een opbouw en afbouwfase. Je kan vandaag kip geven en morgen zalm. Dan heeft de hond misschien één keer wat dunnere ontlasting en in het slechte geval twee of drie keer maar ook dat is amper. Als die ontlasting zich dan maar herstelt. Zo'n maagdarmkanaal moet misschien heel even wennen aan het nieuwe product en de nieuwe eiwitbron, maar dat is helemaal geen bezwaar, geen probleem.

I: En wat is dan uw advies rondom droogvoer en rauwe vleesvoeding? Kan dat net zoals natvoeding samen gegeven worden of zit daar een ander advies achter?

R: Nee want wij bijvoorbeeld adviseren heel veel van onze geperste brokken met kvv of hondenworst en dat gaat prima met elkaar maar ook achter elkaar.

I: Dus dat kan zowel samen als bijvoorbeeld 's ochtends en 's avonds afwisselend?

R: Ja, ja.

I: En op internet lees je ook wel eens het advies dat geextrudeerde brokken niet gemengd zouden kunnen worden met andere voedingen maar geperste brokken wel. Bent u het hiermee eens en waarom?

R: Nee, omdat ook de ervaring leert dat zowel krokant als geperst prima kunnen. Daar zit helemaal geen verschil in alleen vanuit de merken worden geperste brokken vaker met vers vlees geassocieerd als ideale combinatie maar dat even zo goed met krokante producten.

I: Wat is eigenlijk uw algemene advies? U zegt affentoe kunt u wel wisselen dat is goed voor het maagdarmkanaal, lekker en gezond, maar adviseert u dan voornamelijk één voeding te geven of juist meerdere soorten?

R: Ja kijk ik begrijp heel goed dat als een hond het goed doet op een bepaald product en je geeft affentoe wat natvoer bij of een kuipje of een stuk hondenworst als voeding en de hond doet het goed. Dan is er eigenlijk nooit een reden om af te wisselen. Maar om een keer het maagdarmkanaal

goed te reinigen met een product bijvoorbeeld met veel vezels zoals een dinermix, ja ik adviseer dat wel, om niet elke dag maar om affentoe een keer geen brokken te geven en alleen dinermix met bijvoorbeeld hondenworst. Dat is gewoon hartstikke goed voor een hond. Een vezelrijk product waardoor het maagdarmkanaal wat harder moet werken en een keer goed gereinigd wordt dat is prima.

I: En dat is ook weer op basis van ervaring dat dat gewoon goed is voor de hond?

R: Exact. Kijk we doen dit al meer dan 40 jaar en dan ja heb je een hele bundeling van consumentenervaringen en ook eigen ervaringen vanuit de fokkerswereld en dan weet je wel wat een hond ongeveer aankan en wat niet. En er is een kleine groep honden dat gewoon echt wat gevoeliger is, bijvoorbeeld labradoodles en alles wat gedoodeld is of doorgefokt is, heeft gewoon een wat gevoeliger maagdarmkanaal maar ook huid- en haarproblemen. Ja dan is het vaak als de hond het eenmaal goed op een bepaald product dan blijft er alstjeblieft op want die honden zijn gewoon zo gevoelig. Maar eh kruisingen en niet doorgefokte producten die kunnen prima afwisselen. De grootste groep honden heeft geen enkele moeite met lekker afwisselen. En een kleine groep wel.

I: Dan heb ik nog één vraag. Proberen jullie deze informatie ook over te brengen aan hondeneigenaren via bijvoorbeeld social media of is dit alleen wanneer zij dit vragen?

R: Nee wij werken vooral in het petfoodkanaal. Jarco is eigenlijk echt een winkelmerk, je kan Jarco bij zo'n kleine 400 plekken in Nederland kopen en alle winkelpersoneel wordt eigenlijk regelmatig door ons getraind in het adviseren van onze producten. En ja dat verhaal past zich ook aan aan de tijd, dus het afwisselen van producten is dan ook zeker een onderwerp wat vaak besproken wordt in het bijbrengen van kennis op de winkelvloer.

I: En kunt u aangeven hoeveel % van uw promotiebudget gaat naar boeken/vakbladen/tijdschriften/social media of andere zaken?

R: Ik draai het even om. Het grootste deel van ons budget gaat naar beurzen. En een wat kleiner deel naar het adviseren in vakbladen en social media.

I: En op de beurzen spreekt u dan voornamelijk het winkelpersoneel en die moeten het dan overbrengen naar de klant?

R: In Nederland wel. In Duitsland bijvoorbeeld zijn het voornamelijk nieuwe klanten, groothandels, fabrieken waarbij wij spullen moeten inkopen. Maar in Nederland en België vooral winkels ja.

Interview 6: Farmfood (producent droogvoer, natvoer en vers vlees)

Geïnterviewde: Roxanna van Riemsdijk (Voedingsdeskundige, Nutritionele Ondersteuning en Kwaliteitsspecialist) (R)

Interviewer: Amber Hendriksen (I)

Datum: 16 juni 2020

I: Klopt het dat u zowel droogvoer, natvoer en vers vlees in het assortiment heeft?

R: Ja we hebben geperste brok, diepvries vers vlees en gestoomde voedingen.

I: Dan nog een algemene vraag. Vindt u dat honden afwisselende voeding nodig hebben?

R: Wij adviseren wel om te combineren

I: Welke voedingen adviseert u om te combineren en waarom?

Wij adviseren om brokken en vlees te combineren en dat hebben wij eigenlijk puur gedaan om het feit dat een geperste brok eigenlijk alle lucht eruit is geperst en op het moment dat je het bijvoorbeeld in een glas water doet, dat moet dan even heel basaal ookal is de maag een soort spier die continu aan het bewegen is, wil toch die geperste brok die meteen uit elkaar valt zinken naar de bodem van het glas, terwijl zo'n krokante brok die eigenlijk gebakken is waar nog wel lucht inzit, die eigenlijk blijft dragen in een glas met water, en ookal zou de maag met een spier die continu aan het bewegen is, dan wil toch de hele tijd die ene brok omhoog en wil die brok eigenlijk als ware eigenlijk naar beneden. En als je vers vlees vervolgens ook in een glas water doet dan zie je dat vers vlees ook geen lucht bevat want het bevat voornamelijk vocht en eiwitten etc. en dat zinkt dan als het ware ook naar de bodem. En juist daar hebben wij dan op gebaseerd dat als je het samen zou combineren, in dit geval in een glas water, dan zinkt het naar de bodem en dan heb je dus ook bij de maag dat het wat meer zinkt en ook meteen uit elkaar valt. Zo'n krokante brok blijft als het ware best wel lang intact, vaak heb je honden die na een drie uur bijvoorbeeld nog alles eruit spugen dat je bij een krokante brok nog eigenlijk de hele brok er nog uit krijgt terwijl je bij een geperste brok vaak meteen uit elkaar valt en dat gaat ook wat sneller, kijk dat leer je bij biologie he, hoe eerder het uit elkaar valt hoe kleiner het deeltjes het zijn, hoe eerder het ook weer in die darmen komt dus heb je dan vers vlees dat ook snel uit elkaar valt en je hebt brokken die snel uit elkaar valt, dat zou ook weer eerder in die darmen terecht komen. En als er dan vervolgens ook nog eens een keer een krokante brok erbij zou zitten, dus als je dan bijvoorbeeld vers vlees hebt die eigenlijk al de darmen door wilt en je hebt vervolgens een krokante brok die nog in die maag rondzweeft, die nog helemaal niet uit elkaar is en die glipt als het ware ook in die darmen, ja dan heb je eigenlijk niet een hele goede vertering, plus wij zeggen zelf van juist die combinatie van dat drijven en dat zinken en veel rennen erachter aan etc. dat kan gewoon zorgen voor misselijkheid en braken.

I: Dus dit is eigenlijk met name gebaseerd op ervaringen en op het proefje met een glas water?

R: Ja, op ervaring inderdaad. En ook dat als je het combineert samen met pH, dat hoor je dan ook wel eens he, mensen verzinnen van alles, dat de pH heel erg zou verschillen als je brok en vers vlees door elkaar zou geven, nou wij mogen ook gewoon broccoli en een stukje vlees eten en daar past die maag zich echt prima aan aanvast en het is niet dat je gigantisch van pH 2 van vers vlees gaat naar een pH van 5 ofzo op het moment dat je een brok geeft. Die verschillen zijn zo minimaal. Zijn honderste misschien tiende. En de maag past zich echt ontzettend snel aan. Dus als je op het moment dat je een brok met vers vlees geeft dan is het niet zo dat die pH ineens gaat verzuren, het is geen koe die dat niet aan kan dat het van een herkauwer die heel lang op gras moet eten. Het is

gewoon een carnivoor en die maag past zich echt wel aan aan het gene wat binnenkomt. Zonder dat die daar gezondheidsproblemen van binnenkrijgt, dat krijgen wij tenslotte ook niet.

I: Waarop is dat gebaseerd dat de pH weinig verandert?

R: Volgens mij zijn daar wel artikelen van hoor. Ik kan het wel even voor je opzoeken, als ik het nog heb zal ik het naar je opsturen.

I: Ja als je dat zou willen doen heel graag.

R: Ik ga het even voor je opzoeken en als ik het vind zal ik het naar je opsturen. En ja daar hebben we het eigenlijk op gebaseerd.

I: En krijgt u vaak de vraag van hondeneigenaren of zij jullie voedingen samen kunnen geven?

R: Ja we hebben dat mensen ons kunnen bellen en mailen, maar ook via instagram of facebook dat ze dat vragen aan ons. En ja dan adviseren we dit ook.

I: Mogen deze voedingen dan gewoon in één maaltijd gegeven worden of moeten daar een aantal uren tussen zitten?

R: Ja dat kan dus samen in één maaltijd om de reden die ik net al heb uitgelegd over dat het dezelfde werking op de maag heeft. En ik vind het heel goed dat je dit onderzoekt want er zijn heel veel verschillende meningen daarvan en bij ons is echt voornamelijk gebaseerd op ervaringen ook en ook met het glas water dat we het een beetje proberen uit te leggen, maar dat is niet echt een maag. Dus we proberen eigenlijk, dat is ons project, in de komende paar jaar, dat we ook proberen een maag echt na te bootsen, zodat we echt kunnen laten zien op wetenschappelijk niveau dat het echt wel een verschillende werking op de maag heeft als je juist een krokante brok met vers vlees zou mengen in tegenstelling tot een geperste brok met vers vlees zou mengen. Maar qua verzuring zelf dat is echt puur gebaseerd op niet-herkauwers, dus eigenlijk gewoon enzymatische verteerders, dus dat is het tegenovergestelde van vee bijvoorbeeld, bij een koe als je die bijvoorbeeld heel veel brok zou geven dan krijg je echt wel pensverzuring, plus ze krijgen ook niet die prikkel van het gras, maar dat ligt anders dan bij enzymatische verteerders, en daar zijn sowieso wel artikelen over te vinden. En ook dat de maag daarin heel makkelijk kan aanpassen en dat erg niet heel erg een verzuring of een gisting komt op het moment dat je koolhydraten of eiwit of een vet geeft. Dat de maag zich daar echt wel op aanpast.

I: Oke. En dan maakt het verder ook niet uit of ze jullie gestoomde voeding voeding bij de brokken geven of de diepvries voeding?

R: Nee dat maakt bij ons niet uit.

I: En wat is uw algemene advies? Liever één soort voeding of allebei samen en waarom?

R: Wij adviseren zelf altijd om naast de brok regelmatig diepvries vers vlees bij te voeren en dat mag in dezelfde maaltijd, dat mag ook op een aparte maaltijd dezelfde dag, maar je kunt bijvoorbeeld ook zeggen ik doe een aantal dagen in de week brok geven en een dag of 1 – 2 in de week, meer mag altijd, vers vlees geven. En dan heb ik het echt over diepvries vers vlees. Wij adviseren echt diepvries vers vlees omdat wij diepvries vers vlees hebben waar pens inzit en pens bevat eigenlijk al die goeie bacteriën, die probiotica, die zorgen voor een goede maag- en darmflora. Dus die eigenlijk zorgen voor die extra vertering in de maag en darmen voor een betere gezondheid. Dus wij adviseren wel

altijd de combinatie met brok en vers vlees in dezelfde week, laat ik het zo zeggen. En als je dat dan op dezelfde dag doet maakt dat dan niet uit.

I: Uw mening is dus wel dat als mensen een krokante brok geven van een ander merk dan kunnen ze de farmfood diepvries er niet bij geven omdat het een krokante brok is of?

R: Ja, eigenlijk wel. Het zekere voor het onzekere. Kijk het zal misschien 9 van de 10 keer goed gaan, maar je zou maar net een grote Deense dog hebben die daarna gaat rennen en misselijk wordt en gaat braken en dat die juist doordat die buik zo vol zit aan zowel vers vlees als krokante brokken misschien wel een maagtorsie kan krijgen of iets dergelijks, ook al is dat niet bewezen hebben we daar ook ervaring mee.

I: Ik heb op jullie website gezien dat jullie de informatie over het mengen ook overbrengen op jullie website. Gebruiken jullie hier nog andere manieren voor om dit over te brengen?

R: Ja, Youtube hebben we gewoon een filmpje die we gebruiken, we gebruiken Facebook, Instagram, onze eigen website, beurzen staan we op, en ja telefonisch.

Interview 7: Euro-premium (producent droogvoer)

Geïnterviewde: Conny Versendaal (brandmanager) (R)

Interviewer: Amber Hendriksen (I)

Datum: 25 juni 2020

I: Klopt het dat u alleen droogvoer in uw assortiment heeft?

R: Ja, dat klopt

I: Dan nog een algemene vraag. Vindt u dat honden afwisselende voeding nodig hebben?

R: Nee ik denk het niet. Wanneer de hond een complete uitgebalanceerde voeding binnenkrijgt wil dat zeggen dat de hond alle voedingsstoffen binnenkrijgt. De hond dient hierbij natuurlijk wel voldoende energie binnen te krijgen. Honden eten eigenlijk alles wat voor handen is. Variatie komt denk ik voornamelijk vanuit de mens. De hond is een lid van het gezin en die willen we soms verwennen door hem iets anders te geven. Wij willen ook niet elke dag hetzelfde eten. En de hond wordt eigenlijk geconditioneerd op variatie, de hond weet ook wel als ik iets niet lekker vindt dan krijg ik straks misschien iets anders. Maar nee fysiek gezien is het zeker niet nodig, honden kunnen prima levenslang op dezelfde voeding. Mits compleet en voldoende uitgebalanceerd.

I: En krijgt u dan vaak de vraag van hondeneigenaren of zij meerdere soorten hondenvoedingen kunnen geven?

R: Nee die vraag krijgen wij eigenlijk niet zo heel veel. Ik denk dat deze vragen meer winkel gerelateerd zijn. Ook omdat wij natuurlijk maar één soort voeding aanbieden, namelijk alleen droogvoeding. Mochten we die vraag krijgen dan gaan we hier eigenlijk heel pragmatisch mee om. In principe hoeft het niet.

I: Wat is uw advies rondom het afwisselend geven van droogvoer of natvoer? Is dit mogelijk? Hoeveel uren of dagen zouden hier tussen moeten zitten en waarop baseert u dit advies?

R: Het meest optimale is als een hond altijd dezelfde voeding krijgt. Of die voeding dan bestaat uit één of meerdere soorten maakt dan niet uit. Als de hond maar iedere dag hetzelfde krijgt. Hier heeft de darmflora zich dan namelijk op ingesteld. Wanneer je gaat wisselen krijgt de hond in feite elke dag/maand etc. een andere voeding. Dit betekent dat de darmflora zich steeds weer moet aanpassen. Binnen hetzelfde merk kun je vaak wel variëren aangezien dezelfde ingrediëntenbronnen worden gebruikt. Wij pushen niet op variatie, maar wanneer een klant graag varieert zullen wij wel samen kijken naar de mogelijkheden.

I: Als ik het goed begrijp zegt u eigenlijk dat je wel natvoeding en droogvoeding samen kunt geven, mits je het altijd geeft en in dezelfde maaltijd, en dus niet bijvoorbeeld alleen in het weekend of op een ander dagdeel?

R: Ja dat klopt. Nu is het hierbij wel aan te raden om te kiezen voor één hoofdvoeding en dan slechts bijvoorbeeld een klein beetje natvoeding bij te geven. En niet te veel. Ook mag hierbij duidelijk zijn dat elke hond anders is en dus ook anders reageert. De hond is hierbij altijd leidend. De mens is verantwoordelijk voor een goede voeding van de hond. Dus als mensen graag willen variëren dan kan dat, maar dan moeten ze er wel voor zorgen dat de hond een complete, uitgebalanceerde voeding krijgt.

I: En hoe kijkt u op naar het mengen van droogvoeding en rauwe vleesvoeding in één maaltijd? Is dit ook mogelijk om dezelfde reden?

R: Je hoort wel eens dat vers vlees zorgt voor een compleet andere darmflora. Wij zelf zijn niet thuis in deze branche, dus ik kan hier niet zoveel over zeggen. Ik zou dit aan anderen navragen. Maar ik denk wel dat vers vlees een andere darmflora oplevert dan gekookt hondenvoer. En zowel brokken als blikvoeding zijn gekookt.

I: Op internet lees je ook veelal het advies dat geëxtrudeerde brokken niet gemengd zouden kunnen worden maar natvoeding maar geperste brokken wel. Wat is uw mening hierover?

R: Bij geperste voeding zijn de ingrediënten net als bij de geëxtrudeerde brokken gekookt en dan vervolgens geperst. Het is dus niet zo dat de voeding ineens uit andere ingrediënten bestaat. Ik denk dat het met name afhankelijk is van de ingrediënten in de nat- en droogvoeding. Het valt en staat denk ik met de kwaliteit van de voeding. Ik denk dat de ingrediënten en de kwaliteit van de ingrediënten bepalen of het bij een hond goed aanslaat, en niet de type voeding. Dus niet of het hierbij gaat om droog en/of natvoeding. Om hierbij terug te komen op je vraag maakt het dus niet uit of het om geperste of geëxtrudeerde brokken gaat, maar moet je echt kijken naar de ingrediënten.

I: En wat is dan uw algemene advies rondom het mengen van verschillende soorten hondenvoedingen? Adviseert u één soort voeding of toch meerdere voedingen mits je dit altijd geeft?

R: In het algemeen raad ik altijd aan om te kiezen voor één type hoofdvoeding. Wanneer je praat over een normale gezonde hond kun je dit altijd geven. Variatie komt echt vanuit de mens, wanneer de klant graag wil variëren of de hond heeft bepaalde issues dan kan er afgeweken worden van één type voeding. En bij bepaalde issues kun je bijvoorbeeld denken aan dat de hond te weinig drinkt, dan zou je bijvoorbeeld natvoeding bij kunnen gaan geven. Meerdere voedingen geven kan, maar het hoeft dus niet. Er is hier geen regel voor. Uiteindelijk bepaalt de hond wat het beste voor hem is en het is de verantwoordelijkheid van de mens om te zorgen dat de hond een goede voeding krijgt.

I: En hoe probeert u deze informatie over te brengen naar de hondeneigenaren? Doet u dit ook via boeken en/of vakbladen of via social media of gebruikt u alleen uw website hiervoor?

R: Dit valt meer op het niveau van individuele vragen. Ook wel op het level van dierenspecialisten denk ik. De mensen daar zouden klanten van advies moeten voorzien en de klanten ook verder laten nadenken. Wij produceren natuurlijk ook maar een type voeding dus ik denk dat wij daardoor deze vraag ook minder krijgen. En natuurlijk als we deze vraag krijgen dan gaan we samen met de klant kijken naar een passend antwoord, maar het is niet zo dat we hier in het algemeen over spreken. Wij zijn hier dus eigenlijk meer reactief in dan proactief. Het gaat vaak ook om een individuele behoefte.

I: Is er verder nog informatie wat u over dit onderwerp kwijt wil, waarvan u zegt ik heb dit nog niet kunnen vertellen en dat wil ik graag nog even toelichten?

R: Nee, niet echt. Ik ben wel erg benieuwd naar de resultaten, ook naar hoe hondeneigenaren zelf over iets denken. Vaak zien we bij de kat bijvoorbeeld wel veel wisseling, en dan bedoel ik ook tussen verschillende merken. Hondeneigenaren zijn vaak meer trouw aan één merk. Maar ik kan me voorstellen dat er hondeneigenaren zijn die inderdaad wel meerdere voedingen geven. En je zal vast ook veel verschillende meningen gelezen hebben.

I: Ja ik heb zeker veel verschillende meningen gehoord. Producenten die zeggen dat het niet kan, producenten zeggen die het wel kan maar ook producenten die zeggen net als u het kan wel mits het

altijd wordt gedaan of juist producenten die zeggen je moet er acht uur tussen laten. Veelal ervaring gericht omdat er zover ik weet, geen wetenschappelijk onderzoek is gedaan naar het geven van meerdere soorten voedingen.

R: Nee ik denk dat het ook lastig is om hier onderzoek naar te doen aangezien iedere hond natuurlijk anders reageert. En ook omdat het samenhangt met de ingrediënten, ik denk dat dat nog belangrijker is dan de type voeding waar het om gaat. Er worden natuurlijk wel veel onderzoeken gedaan naar de smakelijkheid van de voeding en de verteerbaarheid van de voeding. Dat is heel gemakkelijk te testen. Maar ik denk dat het lastig is om te onderzoeken hoe honden reageren op het samen geven van verschillende typen voedingen.

Interview 8: Denkadog (producent droogvoer)

Geïnterviewde: Erik Luijterink (Dierenarts) (R)

Interviewer: Amber Hendriksen (I)

Datum: 23 juni 2020

I: Klopt het dat u alleen droogvoer in het assortiment heeft?

R: Ja, ja.

I: En dan nog een algemene vraag. Hebben honden afwisselende voeding nodig volgens u?

R: Nee, niet nodig.

I: En waarom niet?

R: Nou als je een volledig hondenvoer maakt, en dat is een wettelijke term he, dus een volledig hondenvoer of een volledig diervoer voor honden, dat is een wettelijke omschrijving, dan houdt dat in dat je je conformeert aan de wetgeving van de Europese Unie, genaamd Fediaf. Dat is een Europese organisatie en daar is een evenbeeld van in Canada, de NRC. En dat zijn twee organisaties die dus berekenen op basis van gegevens van universiteiten, onderzoeken die gedaan zijn, wat nodig is om een hond zijn leven lang te geven aan voeding waarmee hij dus een gezond leven kan hebben en zich kan voortplanten. En dus we weten van alle honden exact hoeveel gram eiwitten ze per dag moeten hebben en ook de kwaliteit van de eiwitten, nou dat omschrijft de Fediaf dan niet, het gaat om de eiwitten van een kip of een konijn of een rund, ze omschrijven wel welke aminozuren erin moeten zitten. Want de aminozuren bepalen uiteindelijk de voedingswaarde. Dus de Fediaf geeft aan hoeveel eiwitten er in moet zitten minimaal voor opgroeiende honden, voor volwassen honden en ze adviseren voor de senior voeding. En senior voeding is dan nog niet zo duidelijk, maar in ieder geval ze geven aan opgroeiende honden en adult honden. En dan geven ze aan hoeveel gram eiwitten, hoeveel gram vet, de maximum aan vitaminen, en ook de mineralen en sporenelementen. Dus die samenstelling geven zij op en als een voedingsfabrikant zich houdt aan die minimumwaarden dan weet je dat de hond, de gemiddelde hond, zich kan ontwikkelen in de groei, adult kan worden, volwassen kan worden en ook in staat is om zich te vermenigvuldigen. En de fabrikanten gaan dan kijken wat bij hun past, wat zij willen doen, dus of ze er nou heel veel overheen gaan of dat ze daarop minimaal gaan zitten of dat ze dan veel eiwit geven en minder vet, dat ligt dan maar net aan hoe de fabrikant er in zit en wat ze daar voor over hebben. Maar als je dan droogvoer geeft of een andere voeding geeft daar staat dan op volledig hondenvoer of volledig voer voor honden en dan kan de overheid zeggen kom eens hier met dat voer we gaan even checken wat er in zit en dan ben je dus strafbaar als je dat niet doet. Dat zijn dus de minimale eisen voor iedere hondenvoerproducent. En nouja dat is dus de basis en dan kun je dus als fabrikant aangeven, en dan heb je ook nog verplichting hoe je declareert, dus op de verpakking zet, dus je moet dus declareren eiwit, vet, ruwe as, ruwe vezel en dan nog aantal toegevoegde vitaminen en mineralen, maar je hoeft dus geen vocht te declareren zeg maar en je hoeft ook niet op de verpakking te zetten hoeveel percentage koolhydraten er inzitten. Dus dat moet je kunnen uitrekenen.

I: En krijgt u dan vaak de vraag van hondeneigenaren of zij meerdere soorten voedingen mogen geven?

R: Ja, ja dat wordt wel gevraagd. Dus er heerst een beetje zo'n gedachte bij de mensen. En ik denk ook dat die door de voedingsfabrikant geadviseerd is dat je of droog of vlees geeft. En vlees is dan nat zeg maar. Er zijn fabrikanten die zeggen ja als je droog koopt dan is dat slecht voor de darmfora en dat moet allemaal op gang komen, dus als een hond diarree heeft dan geef je hem dus eerst

natvoer om die darmflora te activeren of te ondersteunen, nou wat er allemaal in de darm gebeurt dat weten we eigenlijk niet, dus het zal wel gebaseerd zijn op ervaring. Denk ik. Misschien commerce, ik weet het niet. En dan heb je dus een advies van een fabrikant. En er zijn ook een paar fabrikanten die zeggen één dag in de week vlees bijvoorbeeld en ja waarom dat snap ik niet. Dat weet ik niet. Kijk er is naar mijn idee eigenlijk één, kijk je kunt de hond geven vlees en brokjes uitgaande van het feit dat brokjes hetzelfde is als vlees alleen in vlees zit meer water in dan in brokjes dus het verschil in brokje en vlees is alleen dat je dus water toegevoegd aan vlees, meer water. Dus die honden gaan minder drinken en blijven evenveel plassen, maar gezondheids technisch gezien als je een volledige vleesvoeding geeft dan zitten daar ook koolhydraten in, er zit rijst in vaak of bonen of worteltjes of groenten, dat zijn ook koolhydraatbronnen. Puur vlees, als je puur vlees geeft, dan ga je dus fout met je gehalten, dan heb je dus geen volledig diervoeder, dan moet je gaan toevoegen. Dus er zijn allemaal variaties in. Maar wat mij betreft als je een hond hebt die gezond is en die geen maagdarmproblemen hebt dan kun je die best 's morgens brokjes geven en 's middags vlees. Of een dag vlees en de rest brokjes of andersom als je maar een volledig hondenvoer geeft want dan kom je nooit in de problemen. Vaak en heel vaak zelfs of steeds vaker zie je dat honden problemen hebben met voeding, dat ze diarree krijgen. Als een hond al gevoelig is op voeding, dan moet je eerst op zoek naar een voeding die beter bij hem past, dat kan per merken verschillen, dat kan per ingrediënt verschillen maar ook van kwaliteit van de ingrediënten die erin zitten. En dat maakt een groot prijsverschil tussen de voedingen. Maar als je dus zegt van óke ik wil vlees geven of worst of natvoer en brokjes, want brokjes zijn veilig en op vakantie is het goed want brokjes kun je gewoon meenemen geef dan gewoon beide. Want dan geef je namelijk twee of drie keer per dag exact hetzelfde dieet. Je gaat niet wisselen. En als je gaat wisselen, bijvoorbeeld 's morgens vlees en 's avonds brokjes, dan doe je in feite gewoon iedere dag twee keer wisselen. En als je dan een hond met gevoelige maagdarm hebt dan gaat het fout. En die kan je best goed voeren als je hem 's morgens brokjes en vlees geeft, 's middags ook en 's avonds ook brokjes en vlees dan heb je dus waarschijnlijk geen probleem want dan zijn de maaltijden die die telkens krijgt exact hetzelfde. En dus geen wisseling.

I: Dus uw advies is eigenlijk je kan wel droogvoer en natvoer geven maar dan wel altijd samen in één maaltijd en dus niet de ene keer wel en de andere keer niet?

R: Ja, ja. Als je dus een gevoelige hond hebt. Als je een hond hebt die nooit last heeft van het maagdarmproblemen, als diarree of wat dan ook, dan kan je alles door elkaar geven. Maar honden die makkelijk diarree krijgen, of last van winderigheid hebben, noem maar op, die zal ik dus gewoon drie keer per dag hetzelfde geven ja.

I: En waarop baseert u dan dit advies? Is dat op basis van ervaring of wetenschappelijk onderzoek?

R: Wetenschap, gewoon nadenken. Wij eten zeg maar alles door elkaar op een dag, en er zijn mensen, en zeker wat oudere mensen, die voelen zich daar niet helemaal fijn bij en die eten liever drie keer per dag een boterham zeg maar, of cornflakes, dus iedere dag hetzelfde. En wij eten bijvoorbeeld 's morgens brood, 's middags soep en 's avonds warm eten. Maar bij honden zien we gewoon echt dat er gevoeligheid ontstaat, en alles wat ze naast hun voeding krijgen, wat apart is, stel je hebt een hond die gaat goed op een zak hondenvoer, nou prima dan zeg ik dan als het goed is waarom zou je veranderen. Dat kan verschillende oorzaken hebben, bijvoorbeeld het kan goedkoper of je kan zeggen nou ik denk dat die kip lekker vindt dan rund wat die nu krijgt, nou dan geef je kip en dan raakt die aan de diarree. En dan denk je dat het aan de kip ligt, maar het kan ook aan andere dingen liggen die in het voer zitten, het kan zelfs toeval zijn als die toevallig die dag iets geks heeft gegeven of twee dentasticks, dan kan het ook ontstaan. Dus de oorzaak is vaak zo 123 nog niet te achterhalen. Maar dan vraag ik me af waarom zou je dan ander voer gaan geven. Als het niet direct noodzakelijk is, en de hond kwispelt, en blaft en die loopt en de vacht is goed, maar dat willen mensen graag. Ze willen toch graag iets anders geven want soms ontstaat de gedachte dat de hond

hetzelfde moet eten als de mens. Nou dat is niet zo. En als je gaat vergelijken bijvoorbeeld, en dat is heel plat, maar uiteindelijk is dat ook gewoon wetenschappelijk onderzoek, als je dus biggetjes laat groeien of kuikens of kalveren bij de boer die mogen dus niet ziek worden, want dan heeft die probleem, nou wat doen die boeren ze geven iedere dag exact hetzelfde en die biggen groeien harstikke goed en die worden niet ziek. En dan gaan we het bij een hond anders doen. Omdat we dat zelf leuk vinden, niet omdat de hond daar beter van wordt zeg maar. Dus dat is eigenlijk de onderbouwing van het verhaal dat een hond het prima op één voeding zijn leven lang oud kan worden. En als je dat wil veranderen omdat jij dat leuk vindt voor je hond, dan moet je ervoor zorgen dat je het zo doet dat de hond er niet ziek van wordt. Of geen problemen krijgt.

I: Ja en is uw advies dan hetzelfde rondom vers vlees? Kan dat ook gewoon met brokken als je dat iedere dag doet?

R: Ja, ja. Dat kan. Mits je weet dat je met vers vlees het risico loopt dat het vlees met salmonella geïnfecteerd is. Dus dat is een opmerking daarover. Dus een advies daarin kun je eigenlijk zelden geven, want dan adviseer je eigenlijk iemand om risico's te nemen. Want dat stukje vlees zit ook bij jou in de ijskast, naast jou stukje kaas waar je met je vingers aanzit. Dus dat is een andere overweging om het niet te doen, en omdat het goed voor de hond moet zijn. Maar je kunt het prima geven, mits je weet dat het van goede kwaliteit is en ook op voorwaarde dat je niet alleen dat geeft want dan komt namelijk je vitaminen en mineralen balans in gevaar en dan krijg je dus honden die wat groeiproblemen kunnen krijgen. Dus als je dat wil doen moet je echt goed weten wat je doet.

I: Op het internet lees je ook wel eens het advies dat geëxtrudeerde brokken niet gemengd zouden kunnen worden met natvoeding maar geperste brokken wel. Bent u het hiermee eens?

R: Nee. Nee. Want of het nu geëxtrudeerd is of geperst, dat is een manier van een brokje maken, de manieren van maken zijn verschillend, maar de basis, de ingrediënten die zijn exact hetzelfde. En dat komt in de maag en dan zakken de geperste brokjes, die kunnen gemakkelijk breken en valt dus gelijk uit elkaar, die ligt op de bodem van de maag en de maag die maakt bewegingen dus die mengt dat en de enzymen verteren het eiwit en dan gaat het de darm in en dan wordt het in de darm verteerd. Bij een geëxtrudeerde brok, moet de hond eerst de brok doorbijten, dat is eigenlijk wel het beste, dan ligt dat brokje door midden en dat is versplinterd in kleine stukjes, de brok neemt vocht op, dus die zuigt zich vol met maagsap en die wordt ook gemengd zoals die maagspier dat doet. En dan gebeurt hetzelfde als bij de geperste brok.

I: En wat is dan uw algemene advies rondom het mengen, liever één soort voeding kiezen of meerdere voedingen maar dan elke dag?

R: Uhm het beste is, als je dus op safe wil gaan en gemak wil hebben en veiligheid, dan is het gewoon brokjes. Drie keer per dag brokjes. De hond weet wat die krijgt, die is daar blij mee en die zal best een dag niet eten, maar dat is geen enkel probleem. Je weet dat de brok voldoet aan de wettelijke eisen, je weet dus dat alles wat de hond nodig heeft in die brok zit, dus je kunt nooit een voedingsfout maken. Dat is 1. 2 het is gemakkelijk, als je dat belangrijk vindt. Je zet de zak in een ton en je meet iedere dag met een bekertje af, je geeft niet te gauw te veel of te weinig. En 3 de voeding is gemakkelijker goed te houden. Dus wil je gemak, wil je weten wat je hebt, wil je continuïteit hebben, veiligheid dan is een brokje de beste keus.

I: En hoe probeert u al deze informatie over te brengen naar hondeneigenaren? Ik zag dat jullie op jullie website hier ook iets over hadden geschreven. Gebruiken jullie hier nog andere media voor zoals vakbladen of tijdschriften of?

R: Nou dit is algemene kennis he. Daarvoor moet je eigenlijk ook bij de speciaalzaak zijn. Wij verkopen ook niet in de supermarkt, waar je dus geen informatie krijgt of bij webwinkels. Van speciaalzaken mag je verwachten dat die daar wel verstand van hebben, dus winkels die onze producten verkopen die ondersteunen wij met deze kennis. En dan hebben wij inderdaad de website, en nieuwsbrieven die we sturen naar klanten waarvan we weten welke voeding ze hebben dus op die manier communiceren we dat. En je hebt natuurlijk ook wel eens mensen die een mail sturen of zelf bellen.

Interview 9: DARF (producent droogvoer, natvoer en vers vlees)

Geïnterviewde: Alexander Molenaar (kwaliteitswaarborging analist)

Interviewer: Amber Hendriksen (I)

Datum: 23 juni 2020

I: Klopt het dat u alleen vers vlees onder de naam van DARF in uw assortiment heeft?

R: Nee. We hebben ook nog geperst droogvoer en geëxpandeerd droogvoer. En blikvoeding en houdbare worsten wat nog het meeste lijkt op gestoomde voeding, dus eigenlijk van alles iets.

I: Die voedingen vallen onder andere merknamen zoals Vol toch?

R: Ja allemaal onder andere merknamen. Expres om de verwarring onder consumenten te voorkomen. Dat als ze Vol zoeken dat ze opzoek gaan naar droogvoer.

I: Ohja slim. Dan wil ik nog beginnen met een algemene vraag. Vindt u dat honden afwisselende voeding nodig hebben?

R: Uhm nee niet perse. Nu is het natuurlijk wel afhankelijk van de voeding dat ze krijgen. Maar er wordt door baasjes heel veel gedaan op het moment, en daarmee bedoel ik heel veel gekeken, heel veel gelezen, en heel veel wordt vanaf een dier teruggetrokken naar de mens, en wat ik daarmee bedoel is dat heel veel voedingsadviezen en dergelijke baseren mensen tegenwoordig op zichzelf. En meestal wordt dan gezegd goh omdat wij niet elke dag hetzelfde eten dan hoeft een dier dat ook niet.

I: En krijgt u dan vaak de vraag van hondeneigenaren of zij meerdere soorten voedingen mogen geven?

R: Uhm meestal krijg je van hondeneigenaren de vraag, goh we gaan op vakantie, kunnen wij ook andere voeding geven, maar dat zijn dan voornamelijk vragen als in goh ik wil brokken geven naast vers vlees of goh ik wil brokken geven tegelijkertijd met gestoomde worsten of noem het maar op. En het wisselen in ik noem maar wat als ze altijd een kalkoen brok van ons krijgen of dat ze dan naar een wild brok toe kunnen, of dat ze een zalmbrok tegelijkertijd kunnen geven met een gewone brok die vraag krijgen we minder. En ik heb wel het idee dat dat vrij veel gebeurt, een wisseling daarin.

I: Oke. En vindt u dat droogvoeding en bijvoorbeeld blikvoeding samen mag geven?

R: Jahoor, geen probleem.

I: Moeten daar nog een aantal uren of dagen tussen zitten of mogen ze het ook gewoon samen mengen in één maaltijd?

R: Die twee geen probleem. Die mogen gewoon bij elkaar zitten. De reden waarom, want dat zal uiteindelijk je vraag gaan zijn, waarom dat dan ook soms geadviseerd wordt om dat niet bij elkaar te geven, dat heeft te maken met het verwerken van echt bot. Want gewoon bot in een product verteerd op een andere manier als brokken, en daar kunnen honden op reageren. En daarom als je het hebt over bijvoorbeeld vers vlees samen met brokvoeding, niet elke hond reageert erop, maar omdat wij in vers vlees bot verwerken, geven wij aan goh geef de vertering ook de tijd om zijn werk te doen en de meest positieve resultaten worden dan behaald met het ja het tussen laten zitten van bijvoorbeeld 8 uur.

I: En waarom dan specifiek die 8 uur?

R: Eigenlijk is dat een beetje arbitrair. Maar de meeste mensen hebben 8 uur tussen twee voedingen zitten.

I: En dat heeft dan te maken met het feit dat anders de botten niet zouden verteren in het vers vlees?

R: Wat er eigenlijk gebeurt als je een hoop plantaardige voeding hebt, dan is die van zichzelf veel basischer, dat betekent dat de maag daar op een andere manier mee om moet gaan, en dat uiteindelijk minder/meer maagzuur aangemaakt moet worden. Nou is bijvoorbeeld een brok is één, maar in een brok zit eigenlijk altijd een plantaardig deel en daardoor verteert de brok minder snel. Als je kijkt naar vers vlees, daar zit bot in, en bot absorbeert van zichzelf vrij veel zuur. Daardoor moet de maag dat bijstemmen, en daardoor is een andere zuurtegraad verhouding nodig. En als je die twee door elkaar geeft dan kan het zijn dat of het bot niet lekker genoeg verteerd is, en dat de hond dus last krijgt in zijn ontlasting, en voornamelijk is dat een probleem, want we werken samen met een dierenarts, die dat eigenlijk ook aangeeft, bij kleine hondjes en daaruit is dat advies ook gekomen terwijl niet alle honden daar last van hebben hoor, maar meer uit voorzorg want het laatste wat een eigenaar wil is dat de hond zich niet lekker voelt bij de voeding die die eet.

I: Ja, ja zeker. Dus dat je droogvoer en natvoer samen kan geven dat is eigenlijk omdat daar geen botten in zitten en vers vlees zou je dan liever niet tegelijkertijd willen geven vanwege de botten omdat de vertering dan te snel/te langzaam kan gaan?

R: Het heeft voornamelijk te maken met het wel of niet aanwezig te zijn van een premix, en anders gezegd de calcium die in het product zit, of die afkomstig is van de premix. Is die daarvan afkomstig, dus dat betekent dat het calciumgehalte eigenlijk gevormd wordt door een premix, dan is het door elkaar geven of naast elkaar voeren helemaal geen probleem. We hebben namelijk ook een variant vlees waarin dat gebeurt, maar het moment dat het niet zo is, dus neem bijvoorbeeld onze normale kvv, daar gebruiken we bot in, dan is het verhaaltje zo zoals ik net verteld heb, van goh de meeste honden zijn dan gebaat bij een periode van ongeveer acht uur tussen die maaltijden.

I: Ja, en is dat dan gebaseerd op basis van de ervaringen die jullie hebben gedaan of op basis van wetenschappelijk onderzoek?

R: In ons geval op basis van ervaringen, dus samen met een dierenarts die zijn hele loopbaan al vers vlees samengesteld heeft, en in eerste instantie met een ander merk, en eigenlijk sinds wij dat zijn gaan produceren samen met ons. Maar daar zit geen wetenschappelijk onderzoek in, vooral omdat er ook honden zijn die er totaal geen last van hebben. Wij geven ook altijd aan als klanten daarom vragen dat het geen probleem hoeft te zijn, maar hou het goed in de gaten, elke hond is anders. En eigenlijk zou je elke hond zijn eigen voedingsadvies moeten laten uitschrijven.

I: En je leest ook wel eens op internet dat geëxtrudeerde brokken niet gemengd zouden kunnen worden maar geperste brokken wel. Bent u het hiermee eens?

R: Ligt er ook weer aan waarmee. Het verhaal van drijvende en zinkende brokken dat kun je gelijk vergeten want dat is gewoon onzin. Nou is het wel zo, maar dat is iets heel anders dan dat drijven en zinken, een geperste brok valt wel meer uit elkaar. En dat heeft te maken, niet met dat drijven en zinken, maar als je kijkt naar een geëxpandeerde brok daar wordt een deel van de premix en een deel van de vetten toegevoegd in het laatste stadium, dan wordt er een soort coating aangelegd om de buitenkant van de brok heen, en daar zit bijvoorbeeld je premix en vet in. En door dat vet, dat vet moet er eerst af, en daardoor duurt het iets langer voordat het daadwerkelijk begint op te lossen.

Nou het voordeel van een geperste brok is, het valt sneller uit elkaar, en daardoor heb je meer contactoppervlak en gaat de vertering iets sneller. Volgens mij, maar dat weet ik niet zeker, is daar wel onderzoek naar gedaan en volgens mij scheelt dat mekaar een uur dus om nou te zeggen dat dat ja een wereld van verschil maakt, niet heel drastisch maar wel iets, maar het mooiste vind ik dat in datzelfde onderzoek, een stukje over het drijven/zinken van brokken en je moet je voorstellen dat de maag continu in beweging is. Dus al zou een brok blijven drijven, dat is allemaal leuk maar dat wordt door de maag er zelf doorheen geklopt. Er zit wel een verschil in vertering maar om te zeggen dat je het niet door elkaar kan geven, dat is eigenlijk ook weer zo ontzettend maatwerk per hond. De ene hond kan daar heel goed mee, en de andere zegt nou uh niet. Maar ik zie in principe geen problemen om dat gezamenlijk te geven.

I: Oke. En wat is dan eigenlijk uw algemene advies? Liever één soort hoofdvoeding gebruiken of toch inderdaad meerdere voedingen met elkaar afwisselen, en waarom?

R: Eigenlijk ligt mijn antwoord precies er tussen in. Voeding is en blijft eigenlijk maatwerk. En helaas helaas is het antwoord dus eigenlijk per persoon anders. De ene klant wil zelf al alleen afwisselen in bijvoorbeeld vers vlees, en de andere klant zou willen afwisselen met brokken, en dat is helemaal geen probleem. Geef je ze bij elkaar is ook geen probleem, maar let vooral goed op wat je hond doet. Het kan allemaal, maar ja het laatste wat je wil is dat je hond last krijgt van zijn maag bijvoorbeeld. En op een gegeven moment ken je een hond natuurlijk ook wel zo dat je weet dat kan wel en dat kan niet en hier ligt de grens.

I: Ja, en als je hond het prima kan verdragen. Wat is dan het advies? Wat zou beter zijn, één voeding of meerdere voedingen?

R: Beter? Beter, gewoon heel eenvoudig is geen mening over. Ik krijg ook die vraag eigenlijk dagelijks over wat is nou beter, kvv of brokken? En daar geef ik eigenlijk hetzelfde antwoord op. Goh waar voelt u zich prettig bij, wat vindt u gemakkelijker, en zijn er verder nog dingen? Als je kleine kinderen hebt lopen is vers vlees geven bijvoorbeeld veel lastiger om te geven dan een brok. Als je het steeds vergeet, ja dan is het makkelijker om brokken bij de hand te hebben. Ik kan een heel mooi verhaal maken over waarom, we doen voornamelijk vers vlees, waarom dat allemaal beter zou zijn, maar het eerlijke antwoord is dat ligt echt bij de geloofsovertuiging van de klant. En ik zou eigenlijk alle producten die we hier hebben staan aanbevelen. Geen makkelijk antwoord ben ik bang.

I: Nee, maar dat is juist interessant, want vaak zie je bij producenten dat zij hier wel een specifieke mening over hebben. Maar hoe probeert u al deze informatie dan over te brengen naar de hondeneigenaren? Doen jullie dat via de website of alleen wanneer mensen er echt specifiek naar vragen? Of plaatsen jullie in vakbladen en/of tijdschriften?

R: Vakbladen en/of tijdschriften niet. Wij hebben een hele serie blogs op de website staan over vers vlees en brokken. Maar het merendeel van de mensen komt inderdaad telefonisch bij ons van goh ik zie door de bomen het bos niet meer, wat nu? En dan je eigenlijk al bezig met maatwerk voor een klant.

I: En is er verder nog iets wat u over dit onderwerp kwijt wil, waarvan u zegt dat heb ik nog niet kunnen zeggen en dat wil ik nog wel even doen of?

R: Nee volgens mij heb je wel redelijk een beeld van hoe ik hier in ieder geval insta.

I: Ja voornamelijk gewoon maatwerk als ik het goed begrijp.

R: Ja, precies. Dat, en daarbij een tweede. Het is altijd het gevoel van een persoon, je kan mensen niet dwingen om een bepaalde overtuiging over te nemen. Dan kun je beter zoeken naar het beste aansluitende, in plaats van ze proberen te overtuigen van dit moet.

Interview 10: BARFmenu (producent natvoer en vers vlees)

Geïnterviewde: Dex Loeve (bedrijfsleider) (R)

Interviewer: Amber Hendriksen (I)

Datum: 16 juni 2020

I: Klopt het dat u zowel vers vlees als natvoer in het assortiment heeft?

R: Wat zie jij als natvoer?

I: Eigenlijk alles qua worsten en blikvoeding. Eigenlijk alles met een vochtgehalte van boven de 60% en waarvan de voeding wel verhit is, in tegenstelling tot rauw vlees

R: Ja we hebben inderdaad rauw vlees en inderdaad een gedroogde worst om het zomaar te noemen

I: Dan wil ik nog beginnen met een algemene vraag. Vindt u dat honden afwisselende voeding nodig hebben?

R: Ja.

I: En waarom vindt u dat?

R: één diersoort is veelste karig. Nou kan je dat natuurlijk uiteraard compleet maken door het toevoegen van een vitaminen- en mineralenpreparaat en dan mogen we het compleet noemen. Dat heeft de FVA, Amerikaanse organisatie ooit uitgerekend, maar ja dan maak je het eigenlijk synthetisch compleet om het zo maar te noemen en dat vinden wij eigenlijk te karig in onze visie. Afwisseling is beter.

I: En vindt u dan dat afwisseling alleen nodig is binnen diersoorten, dus binnen vers vlees en de natvoer variant, of ook met bijvoorbeeld droogvoer?

R: Daarin is de keus eigenlijk aan de consument zelf. Maar wij vinden dat dat binnen het diepvries segment en dan binnen de diersoorten moet plaatsvinden

I: En krijgt u vaak de vraag van hondeneigenaren of zij meerdere diersoorten moeten geven?

R: Nee opzicht niet. Men is heel erg gewend dat als er compleet opstaat dat dat voldoende is. Dus de vraag van de consument zelf krijgen we daarin weinig.

I: En vindt u dat het wel mogelijk is om uw voeding te mengen of af te wisselen met droogvoeding of is dat niet mogelijk?

R: Nee. Uiteraard kan je dat mengen, je kan het bij elkaar gooien in de bak, maar dat heeft een hele uitwerking op hoe het lichaam van de hond het verteert. En dat kan problemen geven in het maagdarmkanaal, dus daarin zeggen we dat je het niet moet mengen.

I: En komt dat dan omdat de samenstelling anders is?

R: Ja als je kijkt naar het maagzuur. Als je vers rauw vlees geeft dan heeft een hond of kat van nature eigenlijk een pH waarde van pak en beet 1-2 en geef je brokvoeding dan stijgt die pH waarde, dus wordt minder zuur. Als we dan kijken naar de poort van het maagdarmkanaal, om het maar even simpel te zeggen, zit er een soort deurtje en die werkt eigenlijk op pH waarde. Ga je dit dus mengen,

krijg je een schommelende pH waarde met als gevolg dat die deur eigenlijk een soort klapdeur wordt en dan kunnen er onverteerde delen het maagdarmkanaal in. Neem bij rauwe voeding bijvoorbeeld heb je met bot te maken, dat zou dan een probleem kunnen geven en zolang het dus allemaal heel zuur is, pH waarde van 1-2, dan verteert dat allemaal en dan heeft het geen slecht effect op de darm zeg maar.

I: En heeft u deze informatie op basis van ervaringen of heeft u dat gelezen in wetenschappelijke artikelen of hoe weet u dat de maag verandert?

R: Uhm dat hebben wij uit onderzoek.

I: Mag ik vragen wat voor een onderzoek?

R: Waar het geproduceerd wordt, daar zitten mensen die ons hierin begeleiden. En die hebben onder andere contact met de universiteiten zoals Wageningen. Er worden onderzoeken gedaan naar dierentuinen, bij carnivoren, als we kijken naar de hond en kat zijn dat eigenlijk carnivoren, en daarop is die informatie gebaseerd.

I: En geldt datzelfde voor droog- en natvoer? Dus zoals u Barf2go variant?

R: Dat is in die zin iets veiliger als je dat wilt mengen, maar nog steeds zou dat dezelfde visie hebben. En als je het al zou willen mengen dan is ons advies om een pauze van 8 uur aan te houden zodat het lichaam eigenlijk weer terug kan komen naar een neutrale staat voor de volgende manier van verwerking zeg maar.

I: En waarom specifiek 8 uur?

R: Omdat we het lichaam de tijd geven zodat het weer neutraal kan worden om het zo te zeggen.

I: En dat duurt ongeveer 8 uur?

R: Ja, nouja 8 uur is een veilige marge.

I: Oke. En is die vertering dan ook anders vanwege het maagzuur? Want rauw vlees is natuurlijk wel anders dan...

R: Het heeft met name te maken met het maagzuur als je rauwe botten geeft, dat moet verteerd worden, zal je dat in accuzuur gooien om het zo maar te noemen dan verteerd dat. Doe je dat in water dan verteerd dat niet.

I: Maar in jullie barf2go zitten toch geen botten?

R: Nee. Daar zit het calcium uit een preparaat.

I: Oke dus die zou in principe wel moeten kunnen?

R: Ja die zou je kunnen doen ja. Maar het heeft ook niet zo zeer te maken met de botten in de BARF2go die er overigens niet inzitten, maar het zou te maken hebben met de botten die in BARFmenu zitten. In rauwe voeding zit namelijk nog een stukje botwerk in voor het calcium, natuurlijke vorm van calcium. En dat moet goed verteren voordat het eigenlijk het maagdarmkanaal in mag om het zomaar te zeggen, je wil uiteindelijk niet dat je een soort darmperforatie krijgt omdat er nog een stukje bot meegaat.

I: En kunnen mensen de BARFmenu en BARF2go wel onderling van elkaar gebruiken?

R: Ja zolang ze eigenlijk die 8 uur aanhouden. Er zullen vast mensen zijn die dat in een kortere periode doen, of dat mengen, maar het advies is die acht uur zodat die veiligheid wordt ingebouwd zodat de problemen niet kunnen ontstaan.

I: U algemene advies is als ik het goed begrijp om het bij één soort voeding te houden, bijvoorbeeld rauwe vleesvoeding of natvoeding maar daarbij wel wisselen tussen verschillende diersoorten.

R: Ja, en dan heeft de voorkeur de rauwe voeding.

I: En waarom heeft de voorkeur rauw?

R: Als we kijken naar het gestel van de honden en katten dan zijn het carnivoren, en een carnivoor eet vlees. Ze hebben een kort maagdstelsel net als anderen carnivoren, ze hebben een gebit dat niet kan, hoe zeg je dat, ze hebben schaargebitten ze kunnen alleen maar op en neer ze kunnen niet op en neer en zijwaarts net als koeien ze kunnen dus niks malen. Dat geeft aan dat het geen plantaardig materiaal dient te eten.

I: En waarom de voorkeur voor BARFmenu in plaats van BARF2Go?

R: BARFmenu is de rauwe variant. Dus de meest onbewerkte variant, zoals de natuur dat eigenlijk vraagt. Zoals het lichaam het eigenlijk vraagt. En BARF2Go ja dat is voor de eigenaar zeg maar iets belangrijker, maar als echt kijkt naar wat wij vinden dat het dierlijke lichaam nodig heeft ja dan gaat de voorkeur uit naar BARFmenu.

I: Als mensen graag droogvoer en vers vlees geven, adviseert u dan om er acht uur tussen te laten?

R: Ja

I: Krijgt u dan ook wel eens de vraag of ze dat echt niet samen kunnen geven?

R: Uiteraard krijgen we wel eens die vraag. Maar dan is het antwoord dat ze krijgen dat we toch die acht uur adviseren. Het hoeft ook geen probleem te zijn, alleen ja in die zin om het heel plat te zeggen moeten wij ons ook indekken. Als we een verkeerd advies geven en er komen problemen dan heb ik ook een probleem om het zomaar te zeggen. Als we gewoon dit adviseren, waarbij die veiligheid wordt ingebouwd, is dat gewoon een veilige marge.

I: Is er verder nog iets wat u kwijt wilt over dit onderwerp. Een bepaald advies of waarvan u zegt dat vind ik nog wel interessant om te vermelden?

R: Ja voornamelijk dat onze dieren carnivoren zijn en dat wordt ons niet echt meegegeven zeg maar. En zeker niet als je in de markt kijkt, dan is het gewoon als er compleet op staat dan is het gewoon correct. En dat wordt steeds verder doorgevoerd je hebt een Golden Retriever dus je moet een of andere brok hebben voor Golden Retrievers wat eigenlijk, als ik heel eerlijk ben, klin klare onzin is. En stel dat dat wel waarheid is dan zijn er dus niet genoeg variatie brokken per hondensoort.

Interview 11: Bandit (producent natvoer en vers vlees)

Geïnterviewde: Huub van de Lang (Nutritionist) (R)

Interviewer: Amber Hendriksen (I)

Datum: 15 juni 2020

I: Klopt het dat u zowel blikvoeding als vers vlees in het assortiment heeft?

R: Ja, klopt, ja beide varianten hebben we. De hoofdvariant is overigens wel vers vlees. We hebben blikvoer er destijds bijgenomen omdat de mensen met vakantie gingen en dan eigenlijk toch graag een voer met een hoog vleesgehalte wilden geven en ja diepvries voer dat kan in de vakantie niet altijd even goed bewaart worden dus dat is de reden waarom we destijds een paar varianten blikvoer hadden. 1 variant voor de hond en 1 voor de kat.

I: En dan een algemene vraag. Vindt u dat honden afwisselende voeding nodig hebben?

R: Daar wil ik niet direct met ja of nee op antwoorden. Ik heb daar voor mezelf een idee over. Dus ik denk het eigenlijk wel. En voor mensen gaat dat eigenlijk ook een beetje op hé van ja als je iedere dag om een voorbeeld te geven een pizza zal eten met daarnaast een pot vitaminenpillen dan zou je in theorie alles binnenkrijgen wat je binnen moet krijgen, maar ik denk toch dat verschillende nutriënten beter zijn dan een voeding met een premix. Ik denk dat het net zoals mensen is dat afwisseling punt 1 het is lekkerder om niet iedere dag een balletje gehakt en een aardappeltje en sperziebonen te eten ik denk de ene keer een rijstmaaltijd en de andere keer een vis of een vleesmaaltijd is denk ik gezonder als een pizza en daarnaast een pot met vitamine pillen en zo gaat dat voor honden denk ik ook op.

I: Krijgt u dan vaak de vraag van hondeneigenaren of zij meerdere soorten hondenvoedingen kunnen geven? En dan bedoel ik echt brok en natvoer of brok en rauw vlees of iets in die trant?

R: Nou ja brok ben ik niet een hele grote voorstander van omdat dat echt een optelsommetje is van chemische vitaminen en mineralen en ja ik ben meer een voorstander van verschillende soorten voedingen verschaffen dus en niet verschillende losse vitamines en mineralen. Ik denk dat de verschillende nutriënten dat dat meer doet als wat aanvullingen en dan bedoel ook met name de ene E-nummers die ook vaak toegepast worden, daar ben ik niet zo'n hele grote voorstander van.

I: En bedoelt u dan met variatie echt verschillende smaken dan in het vers vlees?

R: Ja nou het gaat niet eens om verschillende smaken. Verschillende samenstellingen zien er anders uit en die verschillen zijn niet, hoeven niet eens zo groot te zijn. Maar waar je wel rekening mee moet houden en de wetenschap heeft dat natuurlijk heel mooi al uitgezocht, er zijn aanbevolen hoeveelheden dus minimale aanbevolen hoeveelheden en ja daar zijn lijstjes voor zoals de Fediaf standaard of de NRC standaard. Dan is er nog een derde standaard waar ik naar kijk en ik noem dat altijd de Bijnen standaard. Professor Bijnen is jarenlang docent geweest op de universiteit van Utrecht en die heeft op een gegeven moment een voedingslijst samengesteld waar de minimale aanbevolen hoeveelheden in moeten zitten op basis van 1000 kilojoule. En daar heeft hij een heel mooi lijstje van gemaakt. Bijvoorbeeld hoeveel eiwit moet een hond binnenkrijgen, wat is het vetgehalte dat het minimaal moet zijn. Zo is er een heel lijstje waar een voeding minimaal aan moet voldoen. En of dat nu brok is of blik of dat het vers vlees is dat maakt eigenlijk niet uit. En ja dat zijn wat dingen waar je dus rekening mee moet houden, een nutritionele standaard en daar kunnen best wel kleine verschillen inzitten maar grote verschillen moeten er niet in zitten want dan, je moet gaan bekijken als een hond iedere dag hetzelfde voedsel zou krijgen, krijgt hij in de loop van de tijd dan voldoende voedingsstoffen binnen of kunnen er deficiënties ontstaan. Dus in die zin zou afwisseling

wel mijn voorkeur hebben maar dan bedoel ik dus niet afwisseling van brokken en vers vlees en blikvoer maar dan bedoel ik echt afwisseling in samenstellingen. En de ene keer kan dat een voeding zijn waarbij het vetgehalte bij wijze van spreken 6 of 7% is en een andere keer is het misschien wel 11%.

I: Maar dan bedoelt u dus wel binnen een categorie? Dus als u bijvoorbeeld altijd vers vlees geeft dat u dan binnen het vers vlees ja bijvoorbeeld verschillende merken of?

R: Ja nee je mag ook gerust als je vers vlees een aantal dagen geeft in de week dan zou je ook naar mijn idee best een andere maaltijd kunnen geven, blik of desnoods brok. Maar ik ben er geen voorstander van om dagelijks brokken te gaan verschaffen aan de hond. Omdat je dan een optelsom hebt met wat nutriënten. De dagelijkse voeding van onze harige voeters is eigenlijk niet optimaal als je naar een brok gaat kijken. Daarnaast is elke hond of kat en dat is een individu en er zijn dus verschillende of gemiddelde voedingsstoffen die dan ook weinig waarden hebben naar mijn idee. Verschillende voedingsstoffen doen veel meer. Vitamines en mineralen in de oorspronkelijke natuurlijke vorm zijn gewoon veel beter dan de nagebootste of de chemische vorm. Cellulaire nutritie is dan eigenlijk ook de basis ook voor genetica en erfelijkheid daar ben ik van overtuigd en het toevoegen van vitamines in de maximale hoeveelheden heeft niets te maken met optimaal.

I: U zegt dat u geen voorstander bent van droogvoer. Maar u zei dat..

R: Nee ik ben er niet een echte tegenstander van. Alleen ja ik zou het zeer zeker niet willen aanraden om het dagelijks te verschaffen.

I: Maar het is dus wel mogelijk om het bijvoorbeeld te mengen of af te wisselen met jullie voeding?

R: Nou mengen dat lijkt me helemaal niet zinvol. Omdat je namelijk als je brokjes gaat mixen met diepvries voer dan ga je het de hond of kat niet makkelijker maken. Overigens over de kat en brokjes zullen we misschien straks nog op terugkomen daar ben ik zelfs een tegenstander van. Ik vind dat je katten geen brokjes mag geven. Dat vind ik bijna dierenmishandeling. Een hond brokken vind ik nog daar aan toe, katten op brokjes zetten dat geeft heel gauw problemen. Maar dat kan ik eventueel zo nog toelichten. Maar de maag van de hond heeft een bepaalde pH waarde. En die pH waarde is namelijk anders wanneer je diepvriesvoer gaat verschaffen of brokjes. Bij brokjes heeft de maag van hond ongeveer dezelfde pH waarde als de maag van onze mensen. En dat heeft alles met de vertering van koolhydraten te maken. Dan krijg je een ander pH waarde van de maag. En bij vlees krijg je dus een hogere zuurtegraad en als je een hogere zuurtegraad hebt dan ga je dus met je pH waarde naar beneden. Nou bijvoorbeeld bij diepvriesmaaltijden en vers vlees zit de pH waarde, exact weet ik het niet, ergens rond de 2 en 2,5, en bij brokjes ligt die een stuk hoger. Dan gaat hij al richting de pH 4, pH 5. En de hond is eigenlijk een vleeseter, een carnivoor, en die behoort dus een hoge pH waarde te hebben.

I: Ja. en dat kan dan schadelijk zijn als je het samengeeft omdat de pH waarde verandert?

R: Nou schadelijk. Ik denk dat de opname anders zal zijn. De opname zal beter zijn wanneer je vlees gaat geven bij een hogere zuurtegraad.

I: En waarom denkt u dat? Is dat op basis van ervaring of wetenschappelijk onderzoek of?

R: Nou naast het bedrijf Bandit dat we hebben, hebben we ook een dierenartspraktijk en bij sommige honden gaat het gewoon goed, merk je geen verschil en is de vertering ook gewoon goed, en als je na de opname en ontlasting gaat kijken ook, maar er is dus ook een grote populatie honden die dat niet goed verdraagt en die dan verstoringen krijgt in de opname. En uhm bij dat soort honden

adviseren we eigenlijk ook om voor die dag te gaan bepalen gaan we vandaag nu brokjes geven of gaan we vers vlees geven. Dus niet een husselmusje door elkaar. Bij sommige honden gaat het goed daar hoeft je niks te doen, dan kun je dat zo laten, maar het komt regelmatig voor in onze dierenartsenpraktijk ook, dat zijn dus echte ervaringen die we hebben opgedaan dat sommige honden daar wat gevoeliger op reageren en dus verstoringen kunt krijgen. Bij wijze van spreken diarree, het wordt niet helemaal lekker opgenomen, honden gaan spugen en als dat het geval is en je gaat dan naar het eetpatroon kijken dan gaat dat vaak door het verschaffen van vers vlees gaat dat vaak al een heel stuk beter. Vers vlees krijg je namelijk ook een hele mooie verdeling van je aminozuren. In de oorspronkelijke staat en de darmflora is ook gewoon beter op vers vlees als op brokjes.

I: En dat komt dan onder andere door de zuurgraad dat de darmflora beter is?

R: Ja, ja, ja. Dat gaat vaak samen he.

I: En wat is uw algemene advies dan eigenlijk. 1 voeding of toch meerdere voedingen?

R: Ja dat heb ik eigenlijk al gezegd he. Ik ben een voorstander van vers vlees en affentoe een brok zou kunnen maar ben er geen voorstander van om de hond dagelijks brok te geven. Voor de kat wil ik daar een opmerking bij maken. Droogvoer nooit aan katten geven. Een kat behoort het vocht namelijk uit het voedsel te halen, katten zijn vaak hele slechte waterdrinkers en met de komst van de brokjes is suikerziekte bij de katachtigen ontstaan. Suikerziekte in de natuur komt niet voor bij katachtigen, bij geen enkele katachtige. Waarom komt het dan wel bij onze katten voor? Sterker nog als je een kat op brokjes zet lopen ze een verhoogd risico op suikerziekte en ook blaas en nierproblemen omdat de kat gewoon te weinig vocht binnenkrijgt en suikerziekte krijgen ze omdat er teveel plantaardige materialen inzitten. Teveel koolhydraten dat omgezet wordt in suikers waar ze niet tegenkunnen. We hebben al diverse katten van de insuline afgekregen door enkel en alleen de voeding aan te passen. En ja dat is nu eenmaal zo en dat is een feit. En dat is het mooie omdat we ook een dierenartspraktijk naast dit bedrijf hebben, kunnen we heel goed zien waar het fout gaat. En soms dan kun je eigenlijk wat problemen al oplossen door een aanpassing in de voeding te maken.

I: En hoe probeert u al deze informatie over te brengen naar de hondeneigenaren. Doen jullie dat alleen via de website of jullie facebook of zijn er meer manieren waarop jullie dat overbrengen?

R: Nou eigenlijk acquisitie heb ik nooit aangedaan want ik ben een hele slechte verkoper. Dus dat moet je niet aan mij overlaten. Ik kan wel mensen voorlichten en van informatie voorzien. We houden wel regelmatig lezingen en dat soort dingen en tijdens die lezingen wordt gaandeweg natuurlijk stiekem ook wel een beetje reclame gemaakt maar we doen weinig aan acquisitie. Affentoe plaatsen we wel eens advertenties om wat aandacht te krijgen en ja wat we hebben gedaan is een boekje gemaakt. Dat is op papier gezet door mijn vrouw en dat boekje heet voer voor carnivoren. Dat is eigenlijk een handleiding om zelf gezond eten voor je hond of kat te maken, daar komt het een beetje op neer. Dat is eigenlijk het BARF verhaal en hoe je op een verantwoorde manier met je hond of kat kunt gaan barfen en waarmee je rekening moet houden.

I: Heeft u verder nog informatie wat u over dit onderwerp kwijt wil?

R: Ja nou eigenlijk niet zo. Ga terug in de tijd zou ik zeggen en kijk wat er vroeger gedaan werd. Vroeger waren er geen brokjes en commercieel voer en al die duizenden jaren hebben de honden en katten weten te overleven. En wat kregen die? De restanten. Zo slecht was dat natuurlijk niet. We zullen het met elkaar eens moeten zijn dat als dat wel heel slecht was dat we hedendaags geen honden en katten meer gehad. De hoofdmaaltijd van vroeger was toch wel de afvalresten van vlees en vis. En tegenwoordig kom je dat niet meer zoveel tegen in een brok bijvoorbeeld.

Bijlage V Testen SPSS

Wat is de samenstelling van uw huishouden? * andere_soort_voeding_Ja_Nee Crosstabulation

			andere_soort_voeding_Ja_Ne e		
			Ja	Nee	Total
Wat is de samenstelling van uw huishouden?	Alleenwonend	Count	51	34	85
		% of Total	9,1%	6,0%	15,1%
	Eénoudergezin, met thuiswonende kinderen	Count	20	14	34
		% of Total	3,6%	2,5%	6,0%
	Gezin	Count	87	157	244
		% of Total	15,5%	27,9%	43,3%
	Tweepersoonshuishoud en zonder (thuiswonende) kinderen	Count	100	100	200
		% of Total	17,8%	17,8%	35,5%
Total	Count	258	305	563	
	% of Total	45,8%	54,2%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,762 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	20,926	3	,000
Linear-by-Linear Association	2,849	1	,091
N of Valid Cases	563		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 15,58.

In welke leeftijdscategorie valt u? * andere_soort_voeding_Ja_Nee Crosstabulation

		andere_soort_voeding_Ja_Ne e			
			Ja	Nee	Total
In welke leeftijdscategorie valt u?	onder de 21	Count	7	15	22
		% of Total	1,2%	2,7%	3,9%
	tussen de 21 en 39	Count	85	121	206
		% of Total	15,1%	21,5%	36,5%
	tussen de 40 en 65	Count	152	159	311
		% of Total	27,0%	28,2%	55,1%
	boven de 65	Count	15	10	25
		% of Total	2,7%	1,8%	4,4%
Total	Count	259	305	564	
	% of Total	45,9%	54,1%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,650 ^a	3	,084
Likelihood Ratio	6,709	3	,082
Linear-by-Linear Association	6,548	1	,010
N of Valid Cases	564		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 10,10.

Welke soort voeding geeft u aan uw hond als hoofdvoeding? *
andere_soort_voeding_Ja_Nee Crosstabulation

			andere_soort_voeding_Ja_Nee		
			Ja	Nee	Total
Welke soort voeding geeft u aan uw hond als hoofdvoeding?	Droogvoer (brokken)	Count	177	210	387
		% of Total	31,7%	37,6%	69,2%
	Natvoer (bv. blikvoer, kuipjes, houdbare worsten)	Count	11	1	12
		% of Total	2,0%	0,2%	2,1%
	Vers vlees (bv. diepvriesvoeding, rauw vlees slager)	Count	67	93	160
		% of Total	12,0%	16,6%	28,6%
Total	Count	255	304	559	
	% of Total	45,6%	54,4%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,163 ^a	2	,004
Likelihood Ratio	12,512	2	,002
Linear-by-Linear Association	,368	1	,544
N of Valid Cases	559		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,47.

Welke soort voeding geeft u aan uw hond als hoofdvoeding? * Gebruikt u naast uw hoofdvoeding nog een andere soort hondenvoeding? Crosstabulation

			Gebruikt u naast uw hoofdvoeding nog een andere soort hondenvoeding?				
			Ja, ik geef daarnaast ook droogvoer	Ja, ik geef daarnaast ook natvoer	Ja, ik geef daarnaast ook versvlees	Nee, ik gebruik één soort voeding	Total
Welke soort voeding geeft u aan uw hond als hoofdvoeding?	Droogvoer (brokken)	Count	4	93	80	210	387
		% of Total	0,7%	16,6%	14,3%	37,6%	69,2%
	Natvoer (bv. blikvoer, kuipjes, houdbare worsten)	Count	8	0	3	1	12
		% of Total	1,4%	0,0%	0,5%	0,2%	2,1%
	Vers vlees (bv. diepvriesvoeding, rauw vlees slager)	Count	57	5	5	93	160
		% of Total	10,2%	0,9%	0,9%	16,6%	28,6%
Total	Count	69	98	88	304	559	
	% of Total	12,3%	17,5%	15,7%	54,4%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	197,323 ^a	6	,000
Likelihood Ratio	207,283	6	,000
Linear-by-Linear Association	21,125	1	,000
N of Valid Cases	559		

a. 3 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,48.